

**SANAT EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN
SANATSAL FARKINDALIKLARININ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ
(ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ ÖRNEĞİ)**

Nagihan UYSAL

**DOKTORA TEZİ
RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN, 2016

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 3 yıl sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Nagihan
Soyadı : UYSAL
Bölümü : Güzel Sanatlar Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı :Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin Sanatsal Farkındalıklarının
Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi
(Anadolu Medeniyetleri Müzesi Örneği)

İngilizce Adı : Evalution Of The Artistic Awareness Of The Students In Institutions That
Provide Art Education Based On Students Opinions (Example Of The
Museum Of Anatolian Civilizations)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Nagihan UYSAL

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Nagihan UYSAL tarafından hazırlanan “Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin Sanatsal Farkındalıklarının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Anadolu Medeniyetleri Müzesi Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Şeniz AKSOY

.....

Resim-İş Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU

.....

Görsel İletişim Tasarımı, TOBB. Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Üye: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

.....

....., Ankara Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Sabri ÇELİK

.....

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi, Gazi Üniversitesi

Üye: Yrd. Doç. Dr. Güzin ALTAN AYRANCIOĞLU

.....

Resim-İş Eğitimi, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 21/06/2016

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Tahir ATICI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Bu araştırmayı yapmam için beni cesaretlendiren ve daima güvenen değerli hocam ve danışmanım sayın Prof. Şeniz AKSOY'a teşekkürlerimi borç bilirim. Araştırmamın yalnızca bir akademik süreç içerisinde değil, hayatta da yol gösterebilecek ve mesleki kariyerimi olumlu yönde geliştirebilecek bir adım olmasının önemini sıklıkla belirtmiştir ve araştırmama yön vermiştir. Diğer taraftan çalışmamın eğitimsel bölümünü modellememe yardımcı olan ve desteğini esirgemeyen, eğitim konusunda yeni açılımlar kazandıran çok değerli hocam Doç. Dr. Sabri ÇELİK'e ve her zaman samimiyetini, desteğini içtenlikle sunan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Güzin ALTAN AYRANCIOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Anketi geliştirirken, uygularken fikir açısından emek ve destek veren sevgili arkadaşlarım Serpil ALTUNCU VAROL ve Yrd. Doç. Dr. Serpil DEMİREZEN'E yardımları için teşekkür ederim. Son olarak, hep arkamda hissettiğim sevgili eşime, tezle birlikte büyüyen kızlarıma ve fedakar aileme sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

**SANAT EĞİTİMİ VEREN KURUMLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN
SANATSAL FARKINDALIKLARININ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ ÖRNEĞİ)
(Doktora Tezi)**

Nagihan UYSAL

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran, 2016**

ÖZ

Bu araştırmada amaçlanan; sanat eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin sanatsal farkındalıklarının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve koleksiyonu örnek olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin müzeyi ve koleksiyonunu ne kadar tanıdığı, müzeyi ne sıklıkla ziyaret ettiği, etkinliklerinden haberdar olma durumları, buluntuların dönemsel özellikleri ile biçimselliğini ve kullanılan malzemelerin çeşitliliğini inceleme eğilimleri araştırılmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin kültürel miras bilinci oluşturmada etkisinin, müzenin ulusal ve uluslararası düzeyde sanatsal etkileşime katkısının ve bu farkındalık düzeyinin öğrencilerin sanatsal çalışmalarına yansımalarının tespiti araştırmaya konu olmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen 27 maddelik, beşli likert tipinde hazırlan anket, Etik Kurul tarafından verilen izinden sonra, örnekleme oluşturan Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nde uygulanmıştır. Uygulama 2015 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Random yöntemi ile oluşturulan tabakalı örneklem 321 kişi ile sınırlandırılmıştır. Bu üniversitelerin, sanat ve tasarım eğitimi veren, mimarlık, endüstri ürünleri tasarımı, resim-iş öğretmenliği, resim, heykel ve seramik bölümlerinde okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Bu araştırmadaki nihai hedef; sanat eğitimi alan lisans seviyesindeki öğrencilerin konuya ilişkin farkındalıklarının, hazırbulunuşluk seviyelerinin, 4 yıl içerisinde nasıl bir gelişim gösterdiklerinin düzeyini belirlemektir. Verilerin analizinde SPSS 15 istatistik programı kullanılmış ve sonuçlar incelenmiştir. T testi sonucunda veriler değerlendirilmiş, 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir fark oluşmadığı tespit edilmiştir. Alt problemler sırasıyla incelenip, sonuçları

açıklanmıştır. Bu bulgular ışığında, öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ilişkin farkındalık düzeylerinin düşük olduğu ve 4 yıllık lisans dönemi boyunca yeterli gelişim göstermediği sonucuna varılmıştır. Güzel sanatlar alanında hizmet edecek mimar, tasarımcı, ressam, resim öğretmeni, heykeltıraş ve seramik sanatçısı gibi toplumda aydınlanma sağlayacak bireylerin Anadolu Uygarlıkları'na yönelik farkındalık geliştirmelerinin ülkemiz sanatına ve sanat eğitime getireceği yenilikler tartışılmıştır. Dünya müzeleri arasında önemli yeri olan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin kültürel mirası tanıtmaya, çağdaş müzeciliğin gelişimine ve sanatsal üretimi arttırmaya katkısı örneklerle açıklanmıştır. Sanat eğitimi veren kurumların müzeciliğe ilişkin dersler konusunda desteklenmesi ve esaslı bir değişim olması için temel eğitimin müze bilinci oluşturma noktasında tekrar yapılandırılması, ülkemizin kültür, sanat ve eğitim politikalarının çağdaş yaklaşımlarla desteklenmesi gerektiğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Anadolu Uygarlıkları, Sanat Eğitimi, Müze Eğitimi, Sanatsal Farkındalık, Sanatsal Üretim

Sayfa Adedi : 17

Danışman : Prof. Şeniz AKSOY

**EVALUATION OF THE ARTISTIC AWARENESS OF THE
STUDENTS IN INSTITUTIONS THAT PROVIDE ART EDUCATION
BASED ON STUDENT OPINIONS
(EXAMPLE OF THE MUSEUM OF ANATOLIAN CIVILIZATIONS)**

(Ph.D. Thesis)

Nagihan UYSAL

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June, 2016

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the artistic awareness of the students in institutions that provide art education based on student opinions. The Museum of Anatolian Civilizations is set as an example. Research has been made on how well the students know the museum and the collection, how often they visit the museum, whether they are informed of the events at the museum, and their tendency to examine the periodical features and morphology of the foundlings as well as the variety of the materials used. The effect of the Museum of Anatolian Civilizations on establishing a consciousness of cultural heritage, the contribution of the museum in the national and international artistic interactions, and the reflection of this level of awareness on the artwork of the students are discussed in the research. The 5-point Likert scale questionnaire with 27 questions, developed by the researcher, was conducted at the Gazi University, the Middle East Technical University and the Hacettepe University. The questionnaire was conducted in the academic year of 2015. The stratified sampling that was created with the random method was restricted to 321 persons. It was conducted with 1st grade and 4th grade students at the departments of arts and design, architecture, industrial design, painting-crafts teaching, painting, sculpture and ceramics. The ultimate goal of this research is to determine the level of awareness, preparedness and the development in 4 years of the undergraduate students receiving art education. The analysis of the data is made with SPSS 15 statistical programme and the results were examined. After the evaluation of the T

test, it has been determined that there is not a significant difference between the students of 1st grade and those of 4th grade. Sub-problems are respectively examined and the results are explained. In the light of the findings, it has been concluded that the level of awareness of the students towards the Museum of Anatolian Civilizations is low and they do not show sufficient development in the 4 years of undergraduate education. The renovations that will be brought by raising the awareness of the persons who will serve in the field of fine arts as architects, designers, painters, painting teachers, sculptors and ceramic artists and will lead to enlightenment of the society towards Anatolian Civilizations, to the arts and education of arts in Turkey are discussed. The contribution of the Museum of Anatolian Civilizations, which has a significant position among the world's museums, to the promotion of cultural heritage, development of modern museology and the enhancement of artistic production are explained with examples. Recommendations are provided on the necessity of supporting institutions of arts education in terms of courses regarding museology, restructuring fundamental education in order for a substantial change, and reinforcing the cultural, artistic and educational policies of Turkey with contemporary approaches.

Key Words : Anatolian Civilizations, Arts Education, Museum Education,
Artistic Awareness, Artistic Production

Page Number : 171

Supervisor : Prof. Şeniz AKSOY

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	6
1.4. Sayıtlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	8
BÖLÜM II	11
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1. Sanat Eğitimi.....	11
2.1.1. Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	14
2.1.1.1. Türkiye’de Sanat Eğitimi’nin Gelişimi.....	15
2.2. Sanat Eğitimi Kurumları	17
2.3. Müze.....	19
2.3.1. Müze Nedir?.....	19
2.3.2. Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi	22
2.3.2.1. Ülkemizde Müze ve Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi.....	23
2.3.3. Müze Türleri.....	26
2.3.4. Müzelerin İşlevleri.....	26
2.3.4.1. Müzenin Toplumsal ve Kültürel İşlevleri	27

2.3.4.2. Müzenin Ekonomik İşlevleri.....	27
2.3.4.3. Müzenin Eğitim İşlevleri.....	27
2.3.5. Müze Eğitimi.....	28
2.3.5.1. Müze Eğitiminde Kullanılan Yöntemler.....	33
2.3.6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Koleksiyonundan Örnekler...	33
2.3.6.1. Anadolu Medeniyetler Müzesi Binalarının Tarihçesi.....	46
2.3.6.2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Eğitim Birimi.....	47
2.3.6.3. Anadolu Medeniyetleri Müzesinin Kapsadığı Dönemler..	48
2.3.6.3.1. Paleolitik Çağ (İ.Ö. 600000-15000).....	48
2.3.6.3.2. Mezolitik Çağ (İ.Ö. 15000-7000).....	49
2.3.6.3.3. Neolitik (Yeni/Cıvalı Taş) Çağ (İ.Ö. 7000-5000)..	49
2.3.6.3.4. Kalkolitik (Bakır-Taş) Çağ (İ.Ö. 5500-3200).....	49
2.3.6.3.5. Eski Tunç Çağı.....	50
2.3.6.3.6. Asur Ticaret Kolonileri Çağı.....	51
2.3.6.3.7. Eski Hitit ve Hitit İmparatorluk Çağı (İ.Ö. 1750-1200)	51
2.3.6.3.8. Frig Krallığı (1200-700)	53
2.3.6.3.9. Geç Hitit (İ.Ö.1200-700)	53
2.3.6.3.10. Urartu Krallığı	55
2.3.6.3.11. M.Ö. 1200'lerden Günümüze Anadolu Uygarlıkları.....	55
2.3.6.3.12. Çağlar Boyu Ankara	57
2.3.7. Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Türk Plastik Sanatı'nda Anadolu Uygarlıkları'nın Etkisi.....	58
BÖLÜM III.....	77
YÖNTEM.....	77
3.1. Araştırmanın Modeli	77
3.2. Evren ve Örneklem	80
3.3. Veri Toplama Araçları	81
3.4. Güvenirlilik ve Geçerlik.....	83
3.5. Verilerin Toplanması	84
3.6. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	85

BÖLÜM IV	87
BULGULAR VE YORUMLAR	87
4.1. Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne İlişkin Görüşleri	91
4.2. Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne İlişkin Görüşlerinin Ortalaması ve İstatiksel Testi	100
4.3. Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne İlişkin Görüşleri Farklılaşmakta mıdır?	107
BÖLÜM V.....	113
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	113
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	113
5.2. Öneriler	124
KAYNAKÇA	129
EKLER.....	137
Ek-1. Anketi Uygulamaya İlişkin Gazi Üniversitesi Etik Komisyonun ve Üniversitelerin İzin Formları	138
Ek-2. Pilot Uygulamada Kullanılan Anket	146
Ek -3. Pilot Uygulama Analizi Sonuçları.....	148
Ek-4. Araştırmada Kullanılan Anket.....	152
Ek-5. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü’nde Okuyan Öğrencilerin Anadolu Uygarlıklarını Konu Alan Stüdyo Çalışmalarının Fotoğrafları	153
Ek-6. Hacettepe Üniversitesi Resim, Heykel, Seramik Bölümü’nde Okuyan Öğrencilerin Anadolu Uygarlıklarını Konu Alan Atölye Çalışmalarının Fotoğrafları	155
Ek-7. Hacettepe Üniversitesi Resim Bölümünde Açılan Anadolu Uygarlıklarını Konu Alan Baskı Resim Sergisinden Örnekler	160
Ek-8. Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğrencisinin Frig Uygarlığı’na Öykünerek Çizdiği “Müze Ziyaretçi Bekleme Alanı” Taslağı.....	169
ÖZGEÇMİŞ.....	171

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Müzelerin İşlevleri.....	26
Tablo 2. Müzelerin Eğitim Yöntemleri.....	33
Tablo 3. Güvenirlilik Katsayısı	87
Tablo 4. Üniversitelere Göre Dağılım Tablosu	88
Tablo 5. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımları.....	88
Tablo 6. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Dağılımları	89
Tablo 7. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Ve Bölümlere Göre Dağılımları.....	89
Tablo 8. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Ve Sınıflara Göre Dağılımları.....	90
Tablo 9. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölüm Ve Sınıflara Göre Dağılımları.....	91
Tablo 10. Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi 'ni Ziyaret Ederek, Müzenin Eğitim Programlarını, Bültenini, Sergilerini Takip Etme Durumlarına İlişkin Tablo	92
Tablo 11. Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi 'ni Yükseköğretim Kurumunun Üyelerinden, Müzenin Tanıtım Faaliyetlerinden Veya Bireysel İlgilerinden Dolayı Ziyaret Etmelerine İlişkin Tablo.....	94
Tablo 12. Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi 'ndeki Buluntuların Dönemlerini Ve Özelliklerini İnceleyip; Koleksiyonun Dün, Bugün Ve Gelecek İle İlişisini Kurabilme Durumlarına İlişkin Tablo	95
Tablo 13. Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonunun Malzeme Çeşitliliğini, Boyutlarını, Biçimlerini, İşlevlerini, Temalarını İnceleyerek Kendi Ürettikleri Sanatsal Ürünlerde Değerlendirme Durumlarına İlişkin Tablo	96
Tablo 14. Öğrencilerin 4 Yıl İçerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundan Esinlenme Durumlarını Değerlendirmeye İlişkin Tablo	98

Tablo 15. Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Tarihi Dokusundan, Kültürel Mirasa Etkisinden, Ulusal Ve Uluslararası Sanatsal Etkileşime Katkısından, Sanatsal Çalışmalara Yansımalarından Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Tablo	99
Tablo 16. Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Ziyaret Etme, Müzenin Eğitim Programlarını, Bültenini Takip Etme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo	101
Tablo 17. Öğrencilerin, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Yükseköğretim Kurumunun Üyelerinden, Müzenin Tanıtım Faaliyetlerinden Veya Bireysel İlgileri Üzerinden İnceleme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo	102
Tablo 18. Öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Buluntuların Dönemlerini Ve Özelliklerini İnceleyip; Koleksiyonun Dün, Bugün Ve Gelecek İle İlişisini Kurabilme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo	103
Tablo 19. Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonunun Malzeme Çeşitliliğini, Boyutlarını, Biçimlerini, İşlevlerini, Temalarını İnceleyerek Kendi Ürettikleri Sanatsal Ürünlerde Değerlendirme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo	104
Tablo 20. Öğrencilerin 4 Yıl İçerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundan Esinlenme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo.....	105
Tablo 21. Öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Tarihi Dokusundan, Kültürel Mirasa Etkisinden, Ulusal Ve Uluslararası Sanatsal Etkileşime Katkısından, Sanatsal Çalışmalara Yansımalarından Ölçüde Haberdar Olduklarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo	Ne 106
Tablo 22. Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Ziyaret Etme, Müzenin Eğitim Programlarını, Bültenini Takip Etme Durumlarına İlişkin Tablo	107
Tablo 23. Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesini Yükseköğretim Kurumunun Üyelerinden, Müzenin Tanıtım Faaliyetlerinden Veya Bireysel İlgilerinden Dolayı Ziyaret Etme Durumlarına İlişkin Tablo	108

Tablo 24. Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi 'ndeki Buluntuların Dönemlerini Ve Özelliklerini İnceleyip; Koleksiyonun Dün, Bugün Ve Gelecek İle İlişkisini Kurabilme Durumlarına İlişkin Tablo.....	109
Tablo 25. Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonunun Malzeme Çeşitliliğini, Boyutlarını, Biçimlerini, İşlevlerini, Temalarını İnceleyerek Kendi Ürettikleri Sanatsal Ürünlerde Değerlendirme Durumlarına İlişkin Tablo.....	110
Tablo 26. Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine Göre 4 Yıl İçerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundan Esinlenme Durumlarına İlişkin Tablo.....	111
Tablo 27. Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi 'nin Tarihi Dokusundan, Kültürel Mirasa Etkisinden, Ulusal Ve Uluslararası Sanatsal Etkileşime Katkısından Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Tablo.....	112

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi.....	37
Şekil 2. Ana tanrıça figürini	37
Şekil 3. Kutsal geyik sembolü.....	39
Şekil 4. Güneş kursu.....	40
Şekil 5. Boğa ritonları	41
Şekil 6. Bronz tablet	42
Şekil 7. Savaş arabası	43
Şekil 8. Üç ayak üzerinde vazo	44
Şekil 9. Taç.....	44
Şekil 10. Amphora.....	45
Şekil 11. Toprak ana.....	60
Şekil 12. Hititli balıkçılar	61
Şekil 13. Derviş	62
Şekil 14. İsimsiz	63
Şekil 15. Anadolu uygarlıkları kültür bakıyeleri.....	64
Şekil 16. Anadolu idolleri	65
Şekil 17. Mutluluk tılsımı.....	66
Şekil 18. Çemberli.....	67
Şekil 19. Kuşatma.....	68
Şekil 20. İnsan ve kültür.....	69
Şekil 21. Figürlü kompozisyon	70
Şekil 22. At'nağme.....	71
Şekil 23. Yıldız kız.....	72
Şekil 24. Yağmur çeşmesi	73
Şekil 25. Canlandırılmış kelimeler: Dünya	74
Şekil 26. Kır/Gör.	75

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve tezde geçen tanımların hangi anlamlarda kullanıldığıyla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sanat; insanın, toplumun yaşanmışlığını, değerlerini, kültürünü, kimliğini, yaşam şekillerini, duygularını anlatan en güçlü disiplindir. Yüzyıllardır insan ve doğa mücadelesine en yakın tanıklık eden sanat olmuştur. Bu süreçte insan; düşünen, araştırman ve sorgulayan tarafları ile var olmuş ve sanatı yaşamın her alanına yansıtmaya başlamıştır. Yaşamı anlamlı kılmayı sanattan öğrenmiştir.

Sanat görünmeyeni görünür, duyulmayanı duyulur hale getirmek marifetidir... Sanatta görünmeyen unsurlar ruhi olan unsurlardır. Bu ruhi unsurların (psikolojik temellerin) çok çeşitli olduğu görünüyor. Sanat farkları buradan doğuyor. Canlılarda olduğu gibi insanlarda da ihtiyaçlar ve ruhi hareketler yeni fonksiyonlara sürükler, hür fonksiyon kendine uygun malzemelerle yeni formlar ve yeni teknikler yaratır ve bu suretle maksadına erişmeye çalışır. El ve diğer uzuvlarımızı kullanarak çeşitli işler ve eşya yapmak, nihayet sanat böyle doğar (Artun, 2009, s. 535).

Bu tarihsel serüvende sanat, insandan dolayısıyla medeniyetlerden beslenmiş ve insandan insana aktarılmıştır. 4,5 milyar yıllık insanlık tarihi içinde sanat ve insan bütünleşerek yaşamın içinde yol almıştır. Bu yolculukta insan, sanatı eğitim yolu ile öğrenmiş ve sanatsal gelişim sağlamıştır.

Sanat eğitimi, rastlantısal olarak kimi ilgileri, kimi yetileri ortaya çıkarabilir. Fakat bu tür bir eğitimin esas amacı bunları saptamak ya da saptatmak değil, yaşamdan zevk almayı sağlamaktır. Yani sanat eğitimi, çağdaş ve çağcıl insan anlayışına uygun nesiller yetiştirmeyi, insanı kendi değerleri içinde var etmeyi amaçlar. (Erinç, 2004, s.32).

Sanat eğitimi; eğitimin içinde önemli bir yere sahiptir. Bireyi bütün yönleri ile ele alan, yaşamı güzel algılamasını sağlayan ve estetik duyarlılığını arttıran, entelektüel donanım sağlayan bir yaklaşımı benimser. Bu yaklaşım elbette ki tek başına yeterli olmaz. Bu eğitim

sürecinde tarihten, kültürden, bilimden beslenir ve destekleyici öğrenme alanlarına ihtiyaç duyar.

“Sanat eğitimi, insanlarda duyarlılık sınırlarını zorlar, o sınırların daha genişlemesini olanaklı kılar. Bu yolla insan kendini bir kez de bu yönüyle tanıma olanağı bulur ve ‘Kişi’ olma, olabilme yolunda daha bilinçli ilerler” (Erinç, 2004, s.85).

Birey olabilmeyi, özünü bulabilmeyi, ulusaldan evrensele yükselebilmeyi etkin kılan sanat eğitiminin, en önemli araştırma ve uygulama alanlarını; bu doğrultuda “müzeler” oluşturmaktadır. Müzeler sanatın, kültürün, tarihin ve bilimin topluma en etkileyici biçimde aktarıldığı kurumlardır. Bugün dünyada bu aktarım, müze eğitimi yoluyla yapılmaktadır ve müzeler bir kültür merkezi, bir okul olma yolunda çaba harcamaktadır. Bu çalışmada; müze kavramı, tüm yönleri ve özellikleri ile araştırılmıştır.

“ICOM, 2001 yılındaki tanımında müzeyi, kültürel değer taşıyan unsurlardan meydana gelen bir bütünü türlü biçimlerde korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın beğenisinin yükselmesi ve eğitim için sergilemek amacı ile toplum yararına sürekli yöneten bir kurum olarak tanımlanmıştır (Altunbaş ve Özdemir, 2012, s.12)”.

Bu tanımlamaya göre müzeler; topluma hizmet adına çalışan, eğitim merkezli alanlar olup, araştırma, koruma ve sergileme çerçevesinde kültürel değerleri yaşatmak adına hizmet vermektedirler.

Ülkemizde müzecilik, tarihsel başlangıç açısından geciktiği gibi, müzelerin çeşitliliği, eğitim programlarının yoksunluğu, koleksiyonların gereğince sunulamaması ve teknik olanakların yetersizliği gibi problemlerle de karşılaşmaktadır. Ayrıca yetişkin ve çocuk eğitimine yönelik çalışmaların ve çağdaş müze eğitiminin eksikliği de beraberinde bir problem olmaktadır.

Özellikle; müze eğitiminin önemi; Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere pek çok ülkede yaygınlaşarak hız kazanmışken ülkemizde halen pek çok müzede uygulanamamaktadır. Müze eğitim programlarının yaş gruplarına göre planlanıp, uygulanması durumunda her müze bir okul görevi üstlenmiş olacaktır. Yeni müzecilik anlayışı; nesne yerine insan odaklı olup, ‘katılım ve eğitim’ kavramlarını temel almaktadır.

Bekir Onur (2014); “her müze önemlidir ama gerekli değildir. Müzeyi gerekli kılan toplum ve demokrasi için ne yaptığıdır” sözü ile müzelerin toplumsal öneminin altını çizmiştir.

20. yy eğitim kuramları temelini yaratıcılık üzerine kurmuştur. Çünkü yaratıcılık karşılaştırma ve ilişki kurma becerisini geliştirir. Müzeler; yaratıcılığın gelişmesine katkıda bulunan en önemli kuruluşlardır. Bireyin nesne ile ilişki kurması ve yaparak- yaşayarak

öğrenmesine zemin hazırlayan mekanlardır. Sanat nesnesi üretmenin en temel yolu, müzelerde maddenin kaynağına inmek, geçmiş yaşamları inceleyip, medeniyetleri tanımadır.

Müzenin; toplumları bilinçlendirip, yönlendirerek, demokrasiyi beslemek gibi önemli bir misyonu olduğı inancıyla, müzeciliğın ve müze eğitiminin etkisinin önemi bu araştırma kapsamına alınmıştır.

Kültürel mirasımızı anlatmak ve yaşatmak konusunda en önemli görevi müzeler yüklenmiştir. “Her müze temel işlevinden olan toplamak, depolamak, bakımını sağlamak gibi amaçlarının yanında sahip olduğı objeler çerçevesinde eğitime doğrudan katkıda bulunabilecek yapıya sahiptir (Adıgüzel, 2000, s.131)”.

Her devletin kendi şartları, kültürü, sosyolojik, ekonomik ve politik yapısı, sanat eğitiminin değışimi ve gelişimi sürecinde çeşitli farklılıkların oluşmasına sebep olmuştur. Fakat bununla birlikte, teknolojinin getirdiğı kolaylıklar ve daha da önemlisi hızlı iletişimin getirdiğı kültürel etkileşime sonunda, her ne kadar farklılık görölse de uluslararası bir benzerlikten bahsedilebilir (San, 2008, s.97).

Bu sebeple son yıllarda dünyadaki eğitim gelişmelerine paralel olarak, ülkemizde müze eğitiminin önemi daha çok vurgulanmış ve müzelerde eğitim programları arttırılmaya başlanmıştır. Bugün dünyanın pek çok yerinde müzelerin eğitim programları sistematik bir biçimde, her yaştan insan için yürütölmektedir. Özellikle eğitim ortamlarının müzelere taşınması, aktif ve katılımcı insan yetiştirmede, yaparak ve yaşayarak öğrenme sağlamada öncelikli yer alır. Okul ve müze işbirliğı programları ile öğrencilerin daha etkin bir biçimde eğlenerek öğrenmesi sağlanmaktadır. Bu programlar, okul yönetimleri ve öğretmenlerin gayretleri ve araştırmaları ile ivme kazanmaktadır. Ülkemizde bugün pek çok müze, eğitim programlarının önemini fark etmiştir ve toplumun her kesimini özellikle de öğrencilerin katılımlarını desteklemektedir. Eğitime doğrudan katkı sağlayan müze, sanatı ve sanatsal üretimi, uygarlıklar yoluyla beslemektedir. Böylece pek çok sanatçıya ilham kaynağı olmaktadır.

Türkiye tarihsel ve kültürel kaynaklar yönünden zengin ve çok değışik kültürlerle sürekli etkileşim içinde olmuş bir ülkedir. Bundan eğitimde yararlanmak; bireyin kendi kültürünü tanıyarak, farklı kültürlere de ilgi duymasında ve incelemesinde yeni yaklaşımları denemek gerekmektedir. “Müze pedagojisi toplumsal kaynakları, insanları, eğitim ve diğeri ilgili alanlardaki kurumları, her yaş grubunu bir araya getiren bir alandır (Paykoç ve Baykal, 2000, s.102)”.

Kültürden ve medeniyetlerden beslenmek ancak eğitim ile sağlanır. Bu sebepten müze eğitimi, müzeciliğin olmazsa olmaz taraflarından biridir. Müze, müzecilik, müzecilik faaliyetleri ve zengin koleksiyonu ile ülkemizde ve dünyada önemli bir müze olarak kabul gören “Anadolu Medeniyetleri Müzesi” araştırmaya konu edilmiştir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi; sanatsal ürün geliştirmeye kaynak olabilecek, Anadolu Uygarlıkları’na ilişkin zengin koleksiyonu ile tanınmış bir müzedir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin toplumsal demokrasiye katkısı, gelecek kuşaklarda tarih bilinci yaratabileceği düşüncesi, kültürel mirasımızın korunmasının gereği ve sanatsal ürün geliştirmeye katkısı olduğu inancı ile araştırma şekillendirilmiştir. Böylece, Anadolu Uygarlıkları’na ait zengin koleksiyonu ile Anadolu Medeniyetleri Müzesi inceleme alanı olarak seçilmiştir. Bu araştırmanın uygulama alanının sanat eğitimi alan lisans düzeyinde öğrenciler olarak belirlenmiş ve sanatsal uygulamalarında Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne ilişkin sanatsal farkındalıklarının tespiti nihai hedef olarak belirlenmiştir.

Alanyazında yapılan araştırmalar, dünyada pek çok tarihçinin ilgi odağı olan Anadolu Uygarlıkları’nın ülkemizde, eğitim ortamlarında yeterince işlenmediği, anlatılmadığı ve ülkemizde sanat eğitimi ortamlarında eksik kaldığı duygusunu açığa çıkarmıştır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, zengin koleksiyonu ile izleyiciye 12 tarihsel dönemi kronolojik olarak sunmaktadır. Bu dönemler; “Paleolitik Çağ, Neolitik (Yeni/Cıvalı Taş) Çağ, Kalkolitik (Bakır-Taş) Çağ, Eski Tunç Çağı, Asur Ticaret Kolonileri Çağı, Eski Hitit ve Hitit İmparatorluk Çağı, Frig Krallığı, Geç Hitit Krallığı, Urartu Krallığı, Lidya Dönemi, M.Ö. 1200’lerden Günümüze Anadolu Uygarlıkları, Çağlar Boyu Ankara” olarak belirlenmiştir. Bu tarihsel sürece ilişkin koleksiyonu ile Anadolu Medeniyetleri Müzesi ülkemizin ve dünyanın önemli müzeleri arasında yerini almıştır. Anadolu Uygarlıkları içerisinde özellikle; Hitit Uygarlığı, buluntuları ile öne çıkarak, pek çok sanatsal eyleme ilham vermektedir.

Bu araştırmada, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin ve koleksiyonunun sanat eğitimi veren kurumlarda lisans düzeyi 1. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde nasıl bir sanatsal farkındalık yarattığı, 4 yıllık süreç zarfında nasıl gelişim gösterdikleri, hazırbulunuşluk seviyeleri, konuya ilişkin hassasiyetleri ve mevcut farkındalığın tespiti çalışmaya konu olmuştur. Sanat eğitimi alan ve gelecek yaşamında sanatsal çalışmaları ile mimari, tasarım, sanat eğitimi ve plastik sanatlar açısından üretim yapacak olan, genç bireylerin daha fazla uygarlık bilincinin ve müzeye ilişkin sanatsal farkındalığının nasıl yükseltilebileceğine yönelik çözüm arayışları çerçevesinde sorunlara yanıt aranmıştır.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ne ölçüde ziyaret ettikleri, olanaklarından nasıl faydalandıkları, koleksiyonu ne kadar tanıdıkları, kendi çalışmalarına nasıl yansıttıkları, 1. ve 4. sınıf arasında oluşan sanatsal farkındalığın öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi problemi çerçevesinde araştırma yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; sanat eğitimi alan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve koleksiyonunu ne kadar tanıdıkları, müzenin etkinliklerini ne sıklıkla takip ettikleri, kültürel miras bilincine ilişkin edinimleri, müzedeki buluntulardan esinlenme ve sanatsal üretimlerine yansıtılabilmelerine ilişkin farkındalıklarının tespiti amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda, araştırma sürecinde aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmaktadır.

1. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederek, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip ediyorlar mı?
2. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni yükseköğretim kurumunun üyelerinden, müzenin tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgilerinden dolayı mı inceliyorlar?
3. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip; koleksiyonun dün, bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabiliyorlar mı?
4. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun malzeme çeşitliliğini, boyutlarını, biçimlerini, işlevlerini, temalarını inceleyerek kendi ürettikleri sanatsal ürünlerde değerlendiriyorlar mı?
5. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencileri, 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme durumlarını değerlendiriyorlar mı?
6. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin tarihi dokusundan, kültürel mirasa etkisinden, ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından, sanatsal çalışmalara yansımalarından haberdar oluyorlar mı?

1.3. Araştırmanın Önemi

Müzeler, toplumsal kültürlenmeyi sağlamak için, toplumdaki eğitim ve öğretimin güçlendirilmesi, estetik algı ve duyarlılığın yükseltilmesi, geçmişi geleceğe aktararak kültür elçiliği yapması ve yaratıcılığı destekleyerek bilinçli, düşünen, güçlü bir toplum oluşturulmasını nihai hedef haline getirmiştir.

Son yıllarda müze salt geçmişi korumakla kalmayıp, tüm zamanların değerlerinin oluşmasına neden olurken kültür korumacılığından kültür üreticiliğine de geçmiştir. Bir korumacı, araştırma merkezi, kültür merkezi, açık üniversite, laboratuvar hatta kültür üreten özel bir fabrika olarak müze kavramı, işlevi işletmesi kadar mimarisi ile de değişmiş tüm kullanımlara olanak hazırlayacak alanların geliştirilmesi zorunlu olmuştur (Atagök, 1999, s.226).

Ülkemizde müzecilik ve müze eğitimi faaliyetlerinin geçmişi çok eskilere dayanmamaktadır. Ülkemizin pek çok Anadolu Uygarlığı'na beşiklik etmesi sebebi ile bu uygarlıklardan günümüze uzanan zengin bir kültürel miras bulunmaktadır. Bu zengin kültürel mirasın korunması, yaşatılması, toplumu beslemesi ve sanatsal üretime esin kaynağı olması adına bu araştırmaya yön verilmiştir.

Özdoğan'a (2012) göre; kültür varlığı tanımı, 20. Yüzyıl içinde gelişerek genişlemiştir; önceleri anıtsal nitelikli yapılar korumaya alınmaktayken, giderek sivil yapı örneklerinden, geleneksel yerleşimlere ve kültürel doğal çevre ortamına kadar çok geniş bir yelpaze bu tanımın içine girmiştir. Kültürel miras yönetiminin temel ilkeleri ise şunlardır: kültür varlıklarının günümüz yaşamını rahatsız etmek yerine, zenginleştiren bir katkı sağlaması. Bakım ve diğer giderlerinin karşılanabilmesi için, yerel sahiplenme ve kendi kaynağını yaratma gibi gerçekçi çözümlerin üretilmesi (Özdoğan'dan aktaran Onur, 2014, s.38).

Kültürel mirası korumak, yaşatmak, gelecek nesillere aktarmak için farkındalık düzeyinin artırılması müze ve sanat eğitimi açısından temel hedef olmaktadır. Bu sebeple; sanat eğitimi alan lisans düzeyindeki öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntulardan esinlenme, sanatsal çalışmalarına yansıtma durumu ve öğrencilerin bu alandaki sanatsal farkındalıkları öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmiştir.

Araştırmanın önemi altı başlık altında özetlenmiştir.

1. Sanat eğitimi alan lisans düzeyindeki 1. ve 4.sınıf öğrencilerinin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntulardan olumlu şekilde etkilendikleri, 4 yıllık sürece nasıl gelişerek yansıdığı, araştırma sonuçlarında verilmiştir. Bu doğrultuda müze eğitiminin yaygınlaşmasının ve eğitimin her kademesinde uygulanmasının daha medeni ve demokratik bir toplum olma yolunda ülkemize önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Anadolu Uygarlıkları'nı tanımak ve dünyanın ilgisini çeken Anadolu Uygarlıkları'nı kapsamlı araştırarak; dün, bugün ve yarın sorgulaması ile bir karşılaştırma yapıp, ulusal ve uluslararası etkileşime ne kazandırdığı sorgulanmıştır.
3. Anket soruları kapsamında Anadolu Uygarlıkları buluntularının; öğrencinin sanatsal gelişimine, sanatsal üretimine ve kültürel miras farkındalığına etkisi tespit edilmiştir.
4. Sanat eğitimi ve eğitimcilerinin, müze eğitimi üzerine düşünceleri ve uygulamalarında yol gösterici olarak, bu alanda yapılabileceklerle ilişkin fikirler üretilmiştir.
5. Müzecilik, müze eğitimi programları ve müzeye ilişkin derslerin yükseköğretim kurumlarındaki oluşumları, içerikleri ve gereksinimleri sorgulanmıştır.
6. Müzecilikte eğitim yoluyla sanatsal üretimde farkındalık oluşturma üzerine yeni yaklaşımlar ve arayışlar içine girilmesi sağlanmıştır.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmanın temeli dikkate alınarak aşağıda belirtilen sayıtlara bağlı olarak yapılmıştır.

1. Bu çalışmada örneklem olarak alınan öğrencilerin çalışma boyunca uygulama ilkelerine uygun davrandıkları düşünülmektedir.
2. Bu çalışmada örneklem olarak alınan öğrencilerin çalışma boyunca anket sorularına samimi bir şekilde yanıtladıkları düşünülmektedir.
3. Araştırılan ve seçilen kaynak ve dokümanların çalışmayı aydınlatacak nitelikte olduğu düşünülmektedir.
4. Çalışmada kullanılan yöntem ve teknikler lisans düzeyindeki sanat eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin yaş ve düzeyine uygun olduğu düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışmada aşağıdaki sınırlılıklar dikkate alınmaktadır.

1. Ankara ilindeki devlet üniversitelerinde güzel sanatlar fakülteleri, mimarlık fakülteleri ve eğitim fakültelerinin resim-iş öğretmenliği anabilim dalında okuyan öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Öğrencilerin farkındalıklarını ölçecek anket soruları ile sınırlıdır.
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen buluntular ile sınırlıdır.
4. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi; Resim, Heykel, Seramik Bölümleri, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi; Mimarlık Bölümü ve Endüstri

Ürünleri Tasarımı Bölümü, Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi; Mimarlık Bölümü ve Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi; Resim Bölümü, Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı ile sınırlıdır.

5. Araştırma yukarıda adı geçen fakültelerdeki lisans seviyesindeki öğrencilerin 1. ve 4. sınıfları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Müze: -“Çok uzak geleceği hedefleyen bir kamu koleksiyonu (Pomian, 2000, s.15)”.

- “Sanatsal, kültürel, tarihsel ve bilimsel eserlerin sergilendiği yapı (Turani, 1995, s.98).”
- “Tabiat olaylarını ve insan emeğini en iyi temsil eden örnekleri insan bilgisinin gelişmesi yolunda kullanan bir kurumdur (Meydan Larousse, 1990)”.
- Uluslararası Müzeler Komitesi (ICOM) “ Müze, kültürel değer taşıyan unsurlardan oluşan bir bütünü türlü biçimlerde korumak, incelemek, değerlendirmek ve özellikle halkın beğenisinin yükselmesi ve eğitimi için sergilemek amacıyla toplum yararına, sürekli yönetilen kurum diye tanımlamaktadır (Atagök, 1999, s.226)”.

Müze Eğitimi: “Genel eğitim bütünlüğü içerisinde özel unsurları olan planlı ve eğitsel yöntemlerde yararlanılarak oluşturulan bir eğitim sürecidir (Alakuş ve Mercin, 2011, s.90)”.

Uygarlık (Medeniyet): “Toplumların ve bireylerin amaçlı olarak meydana getirdiği sosyal olayların bütünüdür. Diğer bir anlamda bir toplumun veya milletin sanat düzeyi, meydana getirdiği maddi ve manevi ürünlerin tümü (Özsoy, 2005, s.19)”.

1. Uygar olma durumu, medeniyet, medenilik.
2. Bir ülkenin, bir toplumun, maddi ve manevi varlıklarının, fikir, sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümü (Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, 2005, s.2042).

Sanat: “İnsanın duygu, düşünce ve heyecanlarının, ruhsal deneyimlerinin başkalarına aktarılabilmesi, yani duygu ve düşüncelerin biçimlendirilmesidir (Yolcu, 2009, s.9)”.

Sanatsal Ürün: Alışılanın dışında olan, renk, çizgi, doku, form ve biçim gibi sanatsal elemanları ön planda olan, içinde farklı duyguları, heyecanları barındıran yapıtlardır.

Sanat Eğitimi: “Sanat Eğitimi genel anlamıyla, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı sanatsal eğitimi olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamında ise

okullarda sınıflardaki ve ilgili bölümlerdeki bu alana ilişkin verilen dersleri tanımlar (San, 2003, s.17)”.
Bulut: Kazı veya araştırmalarla ortaya çıkarılmış olan, bazen de rastgelinerek bulunan eski çağlardan kalma eşya (Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, 2005, s.324).

Eski Eser: Sanat değeri olsun veya olmasın eski çağlara ait insan elinden çıkma her türlü nesne. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda Kültür Varlıkları olarak nitelendirilen eski eserler için: “ Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır veya taşınmaz varlıklardır” tarifi verilmektedir. (Bayburtluoğlu, 1990).

Tablet: Yazılı toprak levha. Anadolu’da genellikle çivi yazılı olarak bulunan pişmiş toprak yazılı belge (Bayburtluoğlu, 1990)”.
Kültürel Miras: 1. İnsanın bilinen tüm zaman dilimleri içinde yaşadığı, biriktirdiği, geliştirerek, yeni sentezlerle zenginleştirerek ve sürekliliğini sağlayarak kendinden sonrakilere aktardığı veriler dizisi olarak, insanın bir anlamda yaşam karşısındaki duruşu, varlığının kanıtıdır (Çankaya, 2006, s.8).

2. Kültürel miras, kültürlerarası iletişim işlevleri açısından uluslararası ilişkiler için büyük bir anlama sahiptir. Kültürel mirasın korunmasının temel ilkeleri vardır, bu koruma uluslararası işbirliğini gerektirir. Koruma işlevinin iki boyutu vardır. Birincisi, kültürel mirası insan haklarıyla bağlantılı olarak düşünmektir. İkincisi, kültürel mirası toplumsal ve ekonomik gelişimin temel bir etkeni olarak kabul etmektir. Bu ikinci yönüyle kültürel miras gelişimin başlıca dürtülerinden biri olan turizmin de araçlarından biridir (Onur, 2014, s.102).

Farkındalık: “Uyarıcıların değerlendirilmediği, sınıflandırılmadığı ve analiz edilmediği, kendine özgü açık ve alıcı bir bilinç formudur. Farkındalıkta anlık yaşantılara yaklaşım açıklık, kabullenme, yansızlık gibi niteliklere sahiptir. Deneyime yönelme söz konusudur. Deneyime yönelme tamamen yargısızdır (Ögel, 2011)”.
Sanatsal Farkındalık: Sanat yoluyla, sanatsal eylemlerle farkında olma durumu.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat Eğitimi

Dünyada ve ülkemizde sanat eğitimi, okulöncesi dönemden yükseköğretime kadar uzanan eğitim hayatında, ders programları içerisinde yer almaktadır. Bu oluşum sanat eğitiminin insan yetiştirmede gerekliliğini ortaya koymaktadır. Tarih öncesine bakıldığında, insanlığın izlerini kayalara yaptıkları ilk resimlerden izlemek mümkündür. İnsanlık evrimleşme sürecinde yeni adımlar atarken, biçim arayışları, bezeme uğraşları ve estetik düşüncenin gelişmesi ihtiyaçtan sanata doğru uzanan çizginin gerçekliğini ortaya koymaktadır.

Eğer Mimar Sinan'ın Selimiye Camisi ve Levni'nin minyatürleri, İbrahim Çallı'nın, Feyhaman Duran'ın resimleri, Mikelanj'ın Musa heykeli, Leonardo da Vinci'nin Mona Lisa'sı hakkında yıllarca konuşulmamış ya da bu şaheserler hiç görülmemiş olsalardı, görkemliliklerini kesinlikle kaybederlerdi. Bu gösteriyor ki, bizim görsel- estetik- yaratıcı zekamızdan gelen görsel bir dil vardır (Özsoy, 2015, s.44).

Yaşamın, deneyimlerin, heyecanların, duygu dünyasının, estetik beğenilerin anlatıldığı bu dil etkili bir eğitim aracı olmaktadır. “Görsel sanatlar eğitimi” olarak yaşamın ilk yıllarından itibaren bireyin eğitim sürecinde başat kabul edilmektedir.

Medeniyetlerin gelişim aşamalarında eğitim yer almaya başladıkça sanat eğitimi de kendini farklı kültürel ve coğrafi oluşumlara göre şekillendirmeye başlamıştır. Usta çırak ilişkisi ile başlayan sanatsal aktarım süreci günümüzde çağdaş eğitim metotlarına yerini bırakmıştır. Değişen teknolojik gelişmeler sonunda çok disiplinli sanat eğitimine ihtiyaç duyulmuştur ve bu yönde yeni gelişmelere hız kazandırılmıştır.

Toplumların siyasi yapılanmaları, kültürel, bilimsel, teknolojik, ekonomik gelişmeler ve eğitim politikaları sanata yönelik kavramları ve eğitimini etkilemiştir. Sanat eğitiminin söz konusu olduğu yaklaşık iki yüzyıldan 20. yüzyılın ortalarına değin geçerli olan duyuşsal, sanatsal anlayış yerini akılcılığa bırakmıştır. Bilimsel gelişmeler ve insan beyninin tüm davranışlarımızı yönlendirdiği yönündeki buluşlar bu yaklaşım değişikliğinde etkili olmuştur (Ünver, 2002, s.5).

Günlük hayatta her an karşılaşılan estetik tercihlerin, giyim kuşam zevkinin, dekorasyon arayışlarının, binaların, parkların tasarımları, hızla yükselen reklam sektörü, görsel iletişim araçları ve bunun gibi pek çok estetik duyarlılık gerektiren yaşantılar hayatın ortasında yer almaktadır. Estetik yaklaşımlar insanların yaşam biçimlerinin oluşmasında birinci derecede önemlidir. Bu yaşantılara yön verecek, estetik bilinç oluşturacak, güzeli görmeyi, gözü terbiye etmeyi sağlayacak olan tek şey sanat eğitimidir. Toplumsal sorunların çözümü, şiddet unsurlarının bireylerde bıraktığı olumsuz etkilerin bertaraf edilmesi, yaşamsal kalitenin yakalanması, soran, sorgulayan, bireyselliği yakalamış, özgür iradeli insan olma yolunda kazanımlar sağlamak sanat eğitiminin temel hedeflerindendir.

Sanat eğitimi, bu eğitimi alanlara, bu alımı sindirebilenlere yaşamı daha anlamlı algılama ve yaşamı daha anlamlı kılma olanağı verir. Bir başka deyişle, sanat eğitimi sayesinde insan yaşamı daha yoğun, daha mutlu ve daha verimle hale sokabilir. Önce kendilerini daha iyi tanıyıp, damıtabilirler, sonra da çevrelerine bu yöntemi, bu tutumu aşılayabilirler. Sanat eğitimi aracılığı ile insan ve insana bağlı değerler kolay kavranabilir ve bunun sonucunda da hem bugüne bakış, hem de yarını algılayış daha anlamlı olur, olabilir (Erinç, 2004, s.31).

Sanat eğitimi;

- Bireysel ve entelektüel gelişim sağlar. Farklı sanat disiplinlerini bilen çocuklar, gençler yaşamları boyunca yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirerek, estetik duyarlılık ve eleştirel düşünme kabiliyetlerine sahip olabilmektedirler.
- Görsel kültürü; günlük yaşamında kullanabilen, teknolojik gelişmelere açık, iletişim dilini kullanabilen, farkındalığı yüksek, görsel mesajları içselleştirebilen, kendi bağlamında düşünüp, değerlendirebilen bireyler olmasını sağlar.
- Kültürel çeşitlilik sanat eğitimi yoluyla aktarılmaktadır. Çok kültürlülük, kültürel miras, gelenekler, farklı kültürlerdeki insanların deneyimleri gibi geçmişe ve geleceğe ait kavramların öğretimini sağlar.

Kültür ve sanat alanlarındaki gelişmelerin bugün eğitim ve öğretim alanında değerlendirilip örgütlenmesinde artık bilinen klasik bilim disiplinleri yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle birçok batı ülkeleri ve Amerikan üniversiteleriyle başka ülkelerin güzel sanatlar fakültelerinde ya da güzel sanatlar eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında, sanat tarihi dersi yerine ya da sanat tarihi dersine paralel olarak sanat bilimi dersleri okutulmakta veya kuramsal alanda yeni açılımlar getiren daha geniş sanat bilimi program örgütlenmelerine gidilmektedir (San ve İlhan, 2006, s.43).

Temel eğitim düzeyinde ise amaç sanat eğitimi ile sanatçı yetiştirmek değil, öğrenciye yaratıcı kişilik özelliği kazandırmaktır. Yaratıcılığı gelişmiş birey ise beraberinde “eleştirel düşünme” becerisi kazanacaktır. Böylece; düşünen, soran ve araştıran genç nesil sanat eğitimi ile yetiştirilebilmektedir.

Eleştirel düşünen insanların sorgulayıcı olma, bağımsız düşünme, ilişkilerinde adalete ve dürüstlüğe önem verme, duygu ve düşünceleri arasındaki ilişkiyi anlama, peşin hüküm vermekten kaçınma, fikirleri olduğu gibi kabul etmeme ve yargılarında tutarlılığa önem verme gibi duyuşsal özellikleri gerçekler ve iddialar arasındaki farklılığı ayırt etme, görüşleri analiz etme ve değerlendirme, eleştirel okuma ve dinleme yapma, geçerli ve geçersiz genellemeleri fark etme, yeni sorular ve problemler bulma, düşünmeyi düşünme (meta-cognition), bilgi kaynağının güvenilirliğini sorgulama, ideal ile gerçeği ayırt etme ve sonuç çıkarma gibi bilişsel özellikleri vardır (Karip, 2011, s.371).

Her yönü ile düşünebilen, yaratıcı birey oluşturabilmek için çok kapsamlı bir sanat eğitimi programına ihtiyaç duyulmaktadır. Bireyin yeteneklerini, yaratıcılık ve özgünlüğünü ön plana çıkarmayı hedef gören uygulamalar, zamanla; estetik, sanat eleştirisi, sanat tarihi, sanat psikolojisi, sanat felsefesi, sanat sosyolojisi, drama, müze eğitimi ve sanat eğitimi gibi alanları meydana çıkarmıştır. Bu kapsamlı eğitim anlayışı, bireyi her yönüyle ele alan, çok disiplinli eğitim metodu; ülkemizde de uygulanmaktadır.

Bu bilimsel yaklaşım; sanatçı yetiştiren, sanat eğitimcisi yetiştiren ya da sadece sanatı değerlendiren, estetik beğenisi gelişen bireylerin yetiştirilmesinde bir öncü adım, gereklilik olmuştur.

Özsoy ve Alakuş'a göre (2009); görsel sanatlar eğitimi, temelini sanattan alan dört disiplini uyarlamak için kendi konu içeriklerini oluşturmuştur. Bu disiplinler sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulamadır. Bu alanların birleştirilerek; müze eğitimi, çok kültürlü ve kültürler arası eğitim ve proje tabanlı bir öğretim ile verilecek bir sanat eğitimi, sanatın sadece uygulamalı değil ussal olan kısmını da öne çıkaracaktır. Yaratıcılığın doğasında farklı düşünceler mevcuttur. Bugüne kadar ortak bir nokta da buluşulamamıştır. Yaratıcılık salt sanatın konusu değildir. Pozitif bilimler gibi diğer bilim alanlarının da yaratıcılığı geliştirdiği artık bilinmektedir.

Sanat eğitiminin nihai hedefi; öğrencilerin algısal ayırımsama yetilerini geliştirmek, düşüncelerini görsel biçimlere dönüştürmelerini sağlamak, onlara sanatın dilini öğretmek, kendi kültürleri ile sanat yapıtları arasındaki ilişkileri değerlendirmelerini sağlamaktır. Bugün sanat eğitiminde ağırlık, özgürce sanat yapmaktan çok, sanatı öğretmeye verilmiştir. Bu bağlamda hedef yalnızca sanat yapan uygulayıcılar değil, sanattan tat alan, sanatı çözümleyebilen, kültürü özümseyebilen, duyarlı, analitik düşünebilen bireyler yetiştirmektedir.

2.1.1. Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Antik çağdan günümüze sanatın insan hayatındaki önemi ile paralel olarak eğitimi de önemli olmuştur. Sanat eğitimi bu dönemde içine felsefe, tarih, fen gibi alanları da alan görsel sanat eğitimi idi. Ortaçağ'da ise sanat usta-çırak ilişkisi ile devam etmiş ve taklit yöntemi ile kiliselerin hizmetine sunulmuştur. Aydınlanma çağıyla birlikte bireyin eğitiminde önemli bir yer tutmaya başlamıştır ve o dönemde sanat, yalnızca seçkin insanlar için bir gereklilik olmuştur. İlk ve orta dereceli okullar kurulmuş ve zengin ve ayrıcalıklı insanlara sunulan sanat eğitimi, kültürel kimliği ve estetik algıyı geliştirmeyi hedef almıştır. Bu uzun süreç, sanayileşme dönemine dek bu şekilde yol almıştır.

İnsan bilimde, katıksız ve örtüsüz gerçeği tanımak ister; sanatta ise, gerçek ona doğrudan doğruya özü ile değil, aynı zamanda zekasıyla konuşan ve duyularına çarpan imgelerle anlatılmış olarak, görünür, işte sanatın doğuşunu sağlayan ve insan ruhunun yaratılışlarına böyle yüksek bir yer gösteren ilke budur (Yetkin, 2007, s.90).

Sanatı bilimden ayıran en önemli nokta içinde barındırdığı duygu olmuştur. Ancak gelişim aşamasında bilimle birlikte hayatın içinde yer almıştır. Özellikle tarihte iz bırakan bilimsel ve toplumsal gelişmeler sanatın ve sanat eğitiminin temel kaynağıdır.

19. yüzyıl da ise endüstri çağının başlaması ile sanat eğitimi, ders olarak okullarda yerini almıştır. Teknolojik gelişmeler sebebiyle endüstrileşme tasarıma olan ihtiyacı arttırmıştır. Sanat eğitimi yaklaşımları gelişmiştir. Öğretim programları bu yönde düzenlenmiştir. Zanaatkarların el emeği ile ürettikleri ürünlerin yerini, fabrikasyon seri üretim işleri almıştır. Sanat eğitimi göz ve el koordinasyonuna dayanan bir ders olarak konumlandırılmıştır.

Zaman içerisinde gelişmeler artmış, politik devrimlerin ve demokrasinin başlangıcının olduğu bu çağ, özgünlük ve hayal gücü arayışları ile kültürel devrimin yaşandığı bir dönem olmuştur. Diğer Avrupa ülkelerinde de olduğu gibi sanat ve zanaat birbirinden ayrılmaya başlamıştır. İngiltere canlı modelden desen derslerini eğitim programlarına alırken, bir taraftan da tasarım okulları açmıştır (Özsoy, 2007, s.76).

“Çağdaş eğitim akımlarının önemle ele alındığı ülkelerden birisi de Almanya’dır. “ Sanat eğitimi hareketi” akımının 1887 yılından sonra Almanya’da gelişerek büyümesi; endüstrinin ve teknolojinin tek yanlı kıldığı (robotlaştırdığı) bireyin, yaratıcı bir eğitimle bundan kurtarılabilceği fikrini doğurmuştur (Etike, 1992, s.52)”.

20. Yüzyıl’ın ilk yıllarında sanat eğitiminin çocuklar üzerindeki etkilerine dönük araştırmalar hız kazanmıştır. Bilgiyi hazır vermek yerine, öğrencinin ulaşmasını sağlayan eğitim metotları ile bireyde yaratıcılığı geliştirmeye dönük çalışmalar yapılmıştır. Özellikle

Viktor Lowenfeld, “Yaratıcı ve Zihinsel Gelişme” adlı çalışması ile sanatsal gelişime ilişkin önemli adımlar atmıştır

Sanat eğitimi tarihi toplumdan topluma, hatta uygulayan kişiden kişiye de değiştiği gibi, zaman içinde yararlılık-etkililik ilkesi göz önünde bulundurularak sürekli gelişim ve değişkenlik göstermektedir. Sanat eğitimi verilirken içeriğin ve etkililiğin nasıl geliştirileceği ve hangi yöntem ve metotları kullanılacağı sorusu sanat eğitiminin geçmişten günümüze kadar farklı yöntem ve değişkenlerin ortaya çıkarılmasına olanak sağlamıştır (Artut, 2001, s.97).

Çocuğun gelişimsel sürecine ilişkin yaklaşımların oluşmasında, başta sanat eğitimciler olmak üzere; tarihçiler, psikologlar, sanatçılar, eğitimciler, pedagoglar, müzeciler, antropologlar konuya yönelik alternatifli uygulama alanları açısından destek olmuşlardır. 20. Yüzyılda ise gelişen bilişim sistemleri; sanatı ve sanat eğitimi alışılmış uygulamaların dışına çekmiştir.

1990’lı yıllarda görsel sanatlar ve tasarım alanlarında yaşanan gelişmelerle birlikte sanat eğitiminde, video, bilgisayar ve üçüncü bine yaklaşırken de iletişim kaynaklarıyla bilişim teknolojilerinin, özellikle de internetin etkili olduğu görülmüştür. Buna paralel olarak “çok kültürlü ve kültürler arası sanat eğitimi,” “disiplinler arası sanat eğitimi”, “post-modern sanat eğitimi”, gibi akımlar birer eğitsel yenilik olarak boy göstermeye başlamıştır (Özsoy, 2007, s.76).

Bu teknolojik gelişmelerle birlikte sanat eğitimi kitlelere daha hızlı yayılır ve daha hızlı ulaşılabilir olmuştur.

2.1.1.1. Türkiye’de Sanat Eğitimi’nin Gelişimi

Türk Milli Eğitim sistemi içerisinde resim ve iş derslerinin tarihi çok eskilere dayanmamaktadır. Bu ders güzel sanatlar eğitiminin genel kapsamında düşünülürse, geçmişte tezhip, minyatür, çini, seramik, taş işçiliği, ciltçilik gibi Türk el sanatları dahilinde usta-çırak ilişkisi ile sürekliliğini sağlamıştır. Ancak formal bir eğitim kapsamına alınamamış, sistematik bir düzen kurulamamıştır.

Türklerin Orta Asya’dan göçü ile başlayan süreçte güzel sanatlara ve eğitimine önem verdikleri görülmektedir. İslamiyet öncesi Türk Sanatı, genellikle dini mekanlar ve saraylarda görülmeye başlanmıştır. Türkler, 18. Yüzyıla dek İslam kültürünün etkisi ile mimari dekorasyona, minyatüre ve hat sanatına önem vermişlerdir. Ancak Selçuklular ile birlikte dekoratif keramikler, sınırlı da olsa figürlü çiniler, taş, ahşap ürünler bırakmışlardır. Mimarının, minyatürün ve tezhibin en gösterişli dönemi Osmanlı dönemi olmuştur. 18. Yüzyıl ‘da Osmanlı’nın çöküşünü durdurmak için bir takım eğitim adına gelişmeler olsa da süreci değiştirmeye yetmemiştir. Tanzimat döneminde ise Avrupa’dakilere benzer bir takım

öğretmen okulları açılmıştır. Bu okullarda batılı anlamda programlar uygulanmış ve resim dersleri de bu programlarda bulunmuştur.

1793 yılında, Mühendishane’de ve Harbiye Mektebi’nde doğa gözlemine bağlı resim derslerinin programa alınmasıyla birlikte, sanat eğitimi, gerçek anlamda başlamış oldu. Harbiye ve Askeri İdadi Mektebi’ndeki ilk sanat dersleri, daha çok mesleki amaç ile programda yer almış olsalar bile, bugün ulaşılan düzeyin ilk hareketleri olması bakımından önemlidir (San, 2008, s.97).

1883 yılında İstanbul’da ülkenin ilk güzel sanatlar okulu olan “Sanayi Nefise Mektebi” kurulmuştur. Cumhuriyet’in kurulması ile birlikte 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi’ne dönüşen bu kurum, batılı anlamda sanat eğitimi vermiştir. 1957 yılında ise “Bauhaus” ekolünü izleyen “Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu” kurulmuştur.

Modern bir toplumun gereksinim duyduğu sanat ve mimarlıkta yüksek derecede bir akademizmi oluşturmak ve Cumhuriyet devrimini, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu’na yüzlerce yıl başkentlik yapmış İstanbul’a sokabilmek. Hristiyanlık ve İslam kültürlerinin kentsel karakterini belirlemiş İstanbul’a laik müdahale, bu kurumun öncülüğünde yapılmıştır. 1928 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi’nin İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi adını alması, bu sürecin başlangıcı olmuştur (Güner, 2014, s.153).

Diğer yandan Ankara’da sanat eğitimsi yetiştirmek adına 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümüne ilk öğretmenler olarak; İsmail Hakkı Tonguç, Hayrullah Örs, Malik Aksel gibi önemli sanat eğitimciler atanmıştır. Bu kurumun açılması ile sanat eğitimsi yetiştirme görevi artık Güzel Sanatlar Akademisi’nden bu kuruma geçmiştir.

Bu okullar bugün de olduğu gibi sanatçı ve görsel sanatlar eğitimsi yetiştirmede üzerlerine düşen görevi hakkıyla yerine getirmişlerdir. Sonuçta bu okuldan mezun olan öğretmenlerle, onların yetiştirdikleri öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, gerek görsel sanatlar, gerekse görsel sanatlar eğitimi alanında önemli başarılar elde etmişler, daha sonra kurulan güzel sanatlar fakülteleri ve resim-iş eğitimi bölümlerinin çekirdek kadrolarını oluşturmuşlardır (Özsoy, 2007, s.76).

1940’lı yıllarda iş eğitimi ilkelerine dayalı olarak; köylerin her anlamda kalkınması için Köy Enstitülerinde sanatsal çalışmalara ağırlık verilmiş ve eğitimin bir bütün olduğu inancı ile sanat eğitimi desteklenmiştir.

1970’lere gelindiğinde ise sınıf öğretmeni yetiştiren programlarda resim, yazı ve iş derslerine yer verilmiştir.

1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı “Üniversiteler Kanunu” ile üniversitelere geniş kapsamlı bir özerklik getirilmiş, “Yükseköğretim kurulu” kurulmuştur. Yükseköğretim kurumları; üniversite, fakülte, enstitü, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksekokulları uygulama araştırma merkezleridir. Plastik sanatlar alanında akademik eğitim, üniversitelerde yükseköğretim düzeyinde verilmektedir. Liseden mezun olan ve sanat eğitimine yönelmek isteyen öğrenciler Öğrenci seçme Yerleştirme Merkezince (ÖSYM) yapılan sınavdan sonra, puanları Güzel Sanatlar Fakülteleri’nin taban puanlarını tuttuğu takdirde Fakültelerin özel yetenek sınavlarına girebilmektedirler (Altinkurt, 2005, s.12).

1980’li yıllarda 2547 sayılı YÖK yasası ile üç yıllık eğitim enstitüleri fakültelere dönüştürölüp, resim bölümü ders içerikleri yeniden gözden geçirilerek dört yıllık lisans programlarına göre düzenlenmiştir. Yine aynı sayılı YÖK yasası ile üniversitelerde seçimlik güzel sanatlarla ilgili derslerin konulması kararlaştırıldı (Artut, 2001, s.97).

1990’lı yıllarda Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri açılarak, programlar geliştirilmiş, hazırlanan programlar uygulamaya koyulmuştur. 1990’lı yıllardan sonra ölkemizde pek çok üniversite açılmış ve eğitim fakültelerinin sayısı artmıştır. Bu süreçte öğretim elemanı ve fiziksel donanım ihtiyaçları da oluşmuştur. Resim- İş öğretmenliği anabilim dallarının yapılandırılması da tartışma konusu olmuştur.

“Türkiye’de mevcut yasal ve kurumsal yapıdaki sanat eğitimi politikaları anayasa, eğitim ve öğretimi düzenleyen yasalar ve hükümet programları esas alınarak hazırlanır. Milli eğitim şuraları ve kalkınma planları, Cumhuriyetin başlangıcından günümüze Türkiye’nin eğitim politikalarına yön veren iki temel girişimdir (Ece ve Akın, 2015, s.147)”. Şura toplantıları ve kalkınma planları doğrultusunda eğitim ve öğretimin temel dinamikleri tartışılıp, ders saati, öğretim programlarının içerikleri gibi konulara ilişkin kararlar alınmaktadır. Ancak sanat eğitimi alanında en büyük ivme Cumhuriyetin kuruluşu ile gerçekleşmiştir. Bu yükselişin mimarı da Mustafa Kemal Atatürk olmuştur.

Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte kültür ve sanat sorunlarına oldukça önem veren Atatürk, devletin görevleri arasına bu konularla uğraşmayı da katmış, sanata ilgiyi devlet politikası haline getirmiştir. Sanatın, temel kültür sorunlarından biri olduğu sık sık vurgulanmış, sanat eğitiminin sorunları milli eğitim sorunlarından bağımsız düşünölmemiştir. Atatürk’ün sanat ve eğitim sorunlarına yaklaşımı ve oluşturduğu devlet politikası ve özellikle resim sanatçılarının güçlerini birleştirerek oluşturdukları birlikler ile Türk Sanatı’nı olgunlaştırmaya çalışmışlardır. Bu amaçla 1921’de Türk Ressamlar Cemiyeti kurulmuştur. 1924’ten itibaren ise, bilgi, birikim ve deneyim kazanma yanında Avrupa sanatını kaynağından inceleyebilmek amacıyla yurt dışına birçok sanatçı burslu olarak gönderilmiştir (San, 2008, s. 96).

Bugün ise ilkokullarda iki saat, ortaokullarda bir saat ve liselerde seçmeli durumuna indirgenmiş görsel sanatlar derslerinde sürenin yetersizliğinden dolayı teori ve uygulama eksiklikleri oluşmaktadır. Sanat eğitiminin bireyselleşmeye ve düşünce gücüne olan katkısı, yeni nesillerin daha aydınlık olacağının göstergesidir. Bu bağlamda, ders saatlerinin eğitim verimliliği açısından daha fazla olması gerektiği her dönem olduğu gibi bugün de tartışılmaktadır.

2.2. Sanat Eğitimi Kurumları

Üniversiteler, sadece öğrencilerine en iyi eğitim fırsatlarını sunabilmek için değil, aynı zamanda onları toplumsal, çevresel, ekolojik ve bilimsel öneme sahip karmaşık gerçek yaşam sonuçlarını çözmelerini sağlayacak becerilerle donatabilmek için de, kendi öğretim ve araştırma faaliyetlerini hızla değişen ihtiyaçlara uygun hale getirecek yapısal

gerçeklikleri gerçekleştirmek gibi sonu gelmez bir uğraş içindeler (Babüroğlu, 2003, s.181).

Bugün ülkemizde hemen hemen her ilde bir üniversite kurulmaktadır ve bünyesinde pek çok fakülte bulundurmaktadır. Bu fakültelerden bazıları ise sanat ve tasarıma yönelik bölümleri ile hizmet vermektedir.

Temel disiplinlerden biri olan sanat eğitimi kurumları; bireyi temelden en üst eğitim seviyesine kadar taşıyıp, yaratıcılığını ve hayal gücünü geliştirerek, kişinin estetik duyarlılığını yükseltmeyi, kişiye özgür anlatım olanakları verilmesini hedef alan bir sistem olarak ilerler. Bu süreç temel eğitim ile başlar ve kişisel ilgi ve yetenek doğrultusunda yükseköğrenime kadar devam eder.

Geleceği kuracak olan gençlerin görsel eğitim ve diğer sanat dalları ile ilgili eğitim almaları, kendilerinin ve diğer toplumların geçmişten kalan sanatsal miraslarına ve gelecekte üretilecek olanlara bakışlarını da yönlendirir. İşte tüm bu nedenlerden dolayı sanat ve görsel sanatlar dersleri sosyal ya da fen dersleri kadar önemlidir (Südor, 2006, s.6).

Eğitim sürecinde üniversiteler, bireyi hayata hazırlayan, meslek edindiren en üst seviyedeki eğitim kurumlarıdır. Toplumsal açıdan kalkınmak ve medeniyet yolunda ilerlemek için bilim, sanat ve teknik anlamda rol üstlenen, çağdaş, düşünen, araştıran, üreten ve entelektüel birey yetiştirmekle sorumlu kurumlardır. Çağdaşlaşma ancak eğitim ortamları yaratılarak sağlanabilir. Medeni insan ve toplum olabilmek için önce birey olarak her türlü eğitime ve üretime açık olmak gerekmektedir.

Genel anlamda tüm bu sorunların kökeninde büyük ölçüde ekonomik ve politik alanda bağımsızlığın güç ve istikrarın sağlanması gerekmektedir. Çünkü gelişmekte, endüstrileşme sürecindeki ülkelerde sanat eğitiminin gerekliliği tartışma götürmeyecek bir gerçektir. Doğaldır ki, endüstrileşmenin boyutları ülkelerin sosyokültürel-sanatsal gelişmelerinin birer göstergesi olabilmektedir (Artut, 2001, s.97).

Bu gelişim insandan başlayıp, tüm toplumu etkisi altına almaktadır. Eğitimli insan birey olabilmiş, özgürlükçü, eşit hak ve hürriyetten yana olan, demokratik ve insana saygılı bireyler olarak topluma katılmaktadır. Bu süreci destekleyen bilim ve sanat birbirinden beslenir. Sanatın gelişmediği toplumlarda insanlar, duygulardan yoksun, kültürel ve tarihi değerlerinin farkında olmadan, estetik beğeniden uzak, duyarsız, bir hayat sürmektedir. Sanat eğitimi kurumları bu eksikliği eğitim yoluyla, çağdaşlaşmayı destekleyerek geliştirmektedir. Sanat eğitimi kurumları olarak bakıldığında; üniversiteler bünyesinde bu kurumları güzel sanatlar fakülteleri, sanat ve tasarım fakülteleri, eğitim fakültelerinin güzel sanatlar eğitimi anabilim dalları ve mimarlık fakülteleri ve bu fakülteye bağlı bölümler oluşturmaktadır.

“Üniversitelerin örgüt yapılarının geleneksel olarak disiplinlere göre kurulmasının temel nedeni, bilgiyi küçük parçalara ve kategorilere ayırıştırıp öyle düzenleme ihtiyacı olmuştur. Bilgiyi yapılandırmanın ve düzenlemenin temel mekanizmaları, bu bakımdan, disiplinler ve dolayısıyla akademik dallar olmuştur (Babüroğlu, 2003, s.182)”

Bu bölümlerden mezun olan bireyler; toplumda sanatçı, tasarımcı, mimar ya da sanat eğitimcisi olarak hayatın içinde yer almaktadır. Toplumlara kalkındıran ve evrensel düzeyde ses getiren iki unsurdan biri bilim diğeri ise sanattır. Birey üniversitede aldığı eğitimi sanatsal ürüne çevirirken, yaşadığı toplumun tarihini, coğrafyasını ve kültürel değerlerini ürünlerine yansıtmaktadır. Bu çalışmalar heykel, mimari, resim, seramik ya da endüstriyel tasarım olarak sanatsal ürüne dönüşebilir.

Togrol’a göre (1992); üniversitelerin görevlerinden biri çağdaş bilgi akışını sağlamaktır. Her üniversite bu görevi gereğince yerine getirebilmek adına üzerine düşeni yapmak zorundadır. Üniversiteler bilimsel kurumlardır ve bu sebepten; kültürel, bilimsel açıdan ilişki içindedir. Bilim kültüre göre daha evrenseldir. Çünkü kültür coğrafi ve toplumsal konumla ilişkilidir.

Sanat eğitimi ile bakmayı ve görmeyi bilen, gördüklerini farklı düşünce ve duygu boyutlarından geçirerek yorumlayan, hayal gücü gelişmiş, yaratıcı, özgün düşünen, analiz yapabilen ve iletişim kurabilen bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır. Bunun için okul programlarında sanat eğitime gerektiği kadar yer verilerek eğitimin dengeli, ezberden uzak olması hedeflenmelidir. Böylece yaratıcı düşüncesi gelişmiş bireyler yetiştirilerek ülkelerin bilimsel ve teknolojik ilerlemelerine katkı sağlayacak insan modelleri yetiştirilebilecektir. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda sanat eğitiminin okul öncesi dönemden başlayarak ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim programlarında yer alması gerektiği tartışılmaz bir gerçektir (Arslan, 2010).

Bu noktada, birey sanat eğitimini; estetik eğitim tabanlı temel eğitimle, kültürel-sanatsal araştırmalarla, müze ve galeri ziyaretleri ile besleyip, sanatsal üretim sürecini daha dayanaklı bir biçimde oluşturabilmektedir. Bu gelişimin bilimsel bir tabana, araştırmaya, çağdaş yaklaşımlara dayandırılması evrenselliğini arttırmaktadır.

2.3. Müze

2.3.1. Müze Nedir?

TDK Türkçe sözlükte müze (1998) “sanat ve bilim eserlerinin veya sanat ve bilime yarayan nesnelerin saklandığı, halka gösterilmek için sergilendiği yer veya yapı” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımla, genel bir tanımlama olup, son yıllarda boyut değiştirmiştir. Müze; yalnızca nesne odaklı değil, ziyaretçi katılımı ve beklentisi odaklı bir kurum haline dönüşmüştür. Çağın gereklerine göre, teknolojik gelişmeleri arkasına alarak ilerleyen,

gelişen, toplumun her kesimine ulaşmaya çalışan bir eğitim merkezi olmuştur. Müzelerin amacı, salt kuru bilgi vermek değil; bireyi hayal kurmaya, duygu dünyasını geliştirmeye, düşünce gücünü arttırmaya, sorgulamaya itmektir.

Çağımızda bir kültüre ait eserleri bir araya getirmek ve herkesin yararlanmasına sunmak normal gelirken eski çağlarda eski eserlerin bir araya gelmesi dini nitelik taşıyıp ve sadece tapınaklarda olup belirli kişiler tarafından görülebilirdi. Bugünkü anlamda sanat değeri dikkate alınarak yapılan ilk koleksiyonlara Helenistik çağda rastlanmaya başlanmıştır. Özellikle Bergama ve İskenderiye’de rastlanılan müzelere tahsis edilmiş bu yapılara Grekçe “mouseion” “periler tapınağı” denmiştir. Sonra da bu kelime sanat koleksiyonlarının toplandığı yerlerin ismi olarak kullanılmış ve “Museum” olarak Latince’ye geçmiştir (Turani, 2000, s.99).

“Tarihi tanımı: “Atina’da Musa’lara ayrılan küçük tepe. İskenderiye sarayında Ptolemaios I’in en ünlü bilginleri ve filozofları topladığı bölme. (Burası bilginlerin sürekli olarak kalabilecekleri bir yer, bir tapınak aynı zamanda da bir araştırma, bir öğretim merkeziydi. Mahut İskenderiye kitaplığı da buradaydı (Meydan Larousse, 1990, s.180)”.

Duncan ve Wallach (1978); müzeyi, geçmişteki ve günümüzdeki toplulukları kültür, güç ve statülerine göre tanımlayan ve sergileyen bir kültür kurumu olarak tanımlamaktadır. Onlara göre müze, ideolojik bakımdan aktif bir kurumdur. Müze artık yeni bir anlam taşıyan ve yaşlı bir kıtada yaşamının ne anlama geldiğini anlatan anahtar bir terimdir (Onur, 2014, s.6).

Bu tanımlama müzeyi farklı yönleri ile ele almıştır. Müze; bir ülkenin kültürel sermayesi, birikimi ve coğrafyasının yaşama yansıyan yüzüdür.

“Mark O’Neil 2006’da şöyle yazmıştır: “Müzeler, yalnızca toplumu analiz ettikleri ve insanların yaşam gerçekliğinin farkında oldukları ölçüde iyidirler.” Müzeler, insanların varoluşunu etkileyen ve müzelerin sunduğu yararlardan pay alma yeteneklerini azaltan karmaşık toplumsal sorunları ve eşitsizlikleri farketmeye başlamışlardır (Onur, 2014, s.167).

Müzeler, sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal ve eğitsel açıdan bir toplumu yönlendiren ve gelişmesine ivme kazandıran başat kurumlardır. Günümüz müzecilik hareketleri, toplumun her tabakasına eğilen, öğrenmeyi temel alan, ruhsal dengeyi sağlayan, kültürlenmeyi hızlandıran organik bir müze anlayışının göstergesidir.

Ülkemizde müzelerin geniş kitlelerle ilişkisinin zayıf, eğitim ve kültür yaşamına katkısının az olduğu, koleksiyon yapmaktan ötesiyle pek ilgilenmediği sık sık söylenmektedir. Oysa günümüzde müzelerin yalnızca toplayıcı ve sergileyici kuruluşlar olmadığı artık bilinmektedir. Çağdaş müzeler kitlelerin bilim, sanat, tarih, kültür eğitimine katkıda bulunan, evrensel değerlerin yayılmasına öncülük eden, katılımcı, dinamik, etkin kuruluşlardır. Bizde de böyle olmamaları için hiçbir neden yok, ama tek bir koşul var: Müzenin eğitim işlevini tanımak ve uygulamaya koymak (Onur, 2013, s.35).

Müzeler toplumun belleği görevini sürdürürken, bu sayede toplumu tarihsel süreçleri ile yansıtmaktadır. Bu toplumsal kalkınmayı destekleyen müzeler elbette ki eğitim işlevi ile kültürel ve ekonomik kalkınmanın da temelini atmaktalar.

Hein'e göre (2006); bugün eğitim en önemli müze işlevidir. Küratör, müze uzmanı, tasarımcılar müzenin görevlileridir. Eğitim programlarını yedi alanda gruplar; tur programları, informal galeri öğrenim programları, topluluk, yetişkin ve aile programları, gruplar ve diğer halk programları, okul programları ve yetişkin eğitim programları olarak sınıflandırır.

Endüstri çağının yerini bilgi çağının alması ile müzelerin eğitim işlevleri önemli bir noktaya ulaşmıştır. Bu sebepten farklı toplumsal katmanlara özel eğitim programları geliştirilmiştir. Yalnızca öğrenci ya da araştırmacıların hedef alındığı müze yapılanması bugün yaşlıların, engellilerin hatta suçluların rehabilitasyonuna kucak açan bir duruma gelmiştir.

“Kavanagh (2000); Mark O'Neill'in 1994'te, müzelerin “insanların insan olmanın anlamı hakkında düşünmek ve hissetmek için gittikleri yerler” olduğunu ve müzelerin “insanlığın özel tanımlarını değerlendirmek için” kullanıldığını, ancak müzelerde yaşanmasına izin verilen insan deneyimlerinin son derece sınırlı olduğunu vurguladığını aktarmaktadır (Onur, 2014, s.258).”

Müzecilik ve yeni müzecilik yaklaşımları, temelinde neleri barındırır ve neden toplumsal açıdan önemlidir gibi sorular müze bilincinin oluşturmanın gerekleri konusunda temel kabul edilmektedir.

“Sandell'e göre bu soruların yanıtının merkezinde, müze sektöründe köklü bir paradigma değişimi gereksinmesi yatmaktadır: Müzelerin farklı rollere ve sorumluluklara açılması, ziyaretçilerle yeni ilişkiler kurması (Onur, 2014, s.112)”.

Yenilenen müzecilik anlayışının temeli, ziyaretçi profili ve memnuniyeti üzerine kurulmaktadır. Bunu başarabilen müzelerin kalkınması daha hızlı olmaktadır. Demokratikleşme için müzeler, toplumla olan ilişkilerini yenilemek zorundadır. Toplumsal açıdan müze, hoşgörü, saygı, işbirliği, güven gibi bir takım değerleri kazanmanın, kazandırmanın mekanı olabilir. İngiltere'de yüksek suç oranları, işsizlik, okul başarısızlığı gibi sorunların çözümünde müzeler arabulucu olabilmektedir.

İhtiyar'a göre (2011); çağdaş müzecilikte, nesneden çok insan odaklı olmanın gereğini önemlidir. Müzelerinin yapısal, tarihsel gelişimleri, girişimleri ve sorunları analiz edilip, esnek yaklaşımlı ve insan odaklı yeni bir müzecilik anlayışı geliştirmek gerekmektedir.

Müzenin alt görevlerinden biri de, kabulü sağlamak, dışlamayı yok etmektir. Koleksiyonun devamlılığı ve eğitim rolünün yanı sıra; bu toplumsal rollerin önemi bilinmektedir ve kabul görmektedir. Bu insan odaklı yenilikler çağdaş müzeciliğe ivme kazandırmaktadır.

2.3.2. Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi

Ambrose ve Paine'e göre (1993); topluluklar geçmişten günümüze henüz müzeler yokken kendilerince önemli gördükleri eşyaları biriktirmişlerdir. Örneğin eski Hindistan'da "chitrashalas" olarak adlandırılan resim galerileri oluşturulmuştur. Bu galeriler başka görevler de üstlenmiştir. Eğitim amaçlı olup, tarih, sanat ve dini eğitim vermiştir.

Avrupa'daki koleksiyonların ziyarete açılması ile müze kavramı bir kurum olarak ortaya çıkmıştır. Ortaçağda; sosyal, kültürel ve ekonomik değişimler yaşanmıştır. Rönesans ile yeni gelişmeler yaşanmış ve farklı coğrafyalar keşfedilmiştir. Doğaya ilişkin araştırmalar ve keşifler de koleksiyonculuk kapsamına girmiştir. Özellikle soylu ailelerin koleksiyonları müze olarak yapılanmıştır.

16. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'da müzeler ve sanat galerileri oluşmaya başlamıştır. İmparatorlukların gücünü göstermek amaçlı nadir eserlerin konulduğu odalar yapılmıştır. Bu odalarda; etnoğrafik, arkeolojik, sanat eserleri ve doğa tarihine ait eserler saklanmıştır ve bu oluşum müzeciliğin başlangıcı sayılmaktadır.

17. yüzyılda ise bu durum İngiltere'de soylu zenginler ve eğitimli orta sınıf arasında yaygınlaşmaya başlamıştır. Toplumsal açıdan müze bilincinin oluşmasında etkili olmuştur. 1679 yılında Oxford Üniversitesi'nin bir parçası olarak ilk kez müze amaçlı bir bina yapılmıştır. Günümüzde Bilim Tarihi Müzesi olarak işlevini sürdürmektedir. 1773 yılında ABD'de Güney Carolina'da ilk halk müzesi açılmıştır. 1793 yılında ise Napolyon'un açtığı Louvre Sarayı'ndaki büyük galeride müze oluşturulmuş ve kıymetli hazineler sergilenmiştir. Bu süreci diğer Avrupa ülkeleri takip etmiştir.

18.yüzyılla birlikte kraliyet koleksiyonları modern müzelere dönüşmeye başlar. Özellikle "müzeler çağı" adını alacak 19. yüzyıl süresince Avrupa'nın belli başlı bütün kentlerinde müzeler kurulur. Bu müzelerin çekirdeğini ulus öncesi dönemlerin nadire kabineleri oluşturur. Büyük Petro'nun kurulup hayattayken kamuya açtığı (1714), St. Petersburg'daki Kumtskamera ilerde Ulusal Rus Müzesi ve ünlü Ermitaj'ın (1853) çekirdeği haline gelir (Artun, 2006, s.63).

19. Yüzyıl'da ise pek çok ülkede büyük müzeler kurulmuştur. Devlet müzelerinin yanı sıra yerel müzeler de kurulmaya başlanmış. ABD'de müzeler türlerine göre sınıflandırılmaya başlamıştır. Bu duruma uygun bir örnek olarak, New York Metropolitan Sanat Müzesi

oluşturulmuştur. 19. Yüzyılın sonlarına doğru müzeler eğitim kurumu olarak kabul edilmiş ve bu yönde faaliyetlerine başlamıştır.

20. Yüzyıl müzeler ve müze eğitimcileri yönünden zengin bir dönem olmuş ve müzede öğrenmenin gerekliliği kabul edilmiştir. 1926 yılında Uluslararası Müzeler Dairesi ve 1947 yılında ise Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) kurularak çağdaş müzeciliğin temelleri atılmıştır. Bilimsel yaklaşımı temel almıştır. Bunun en büyük etkenlerinden biri UNESCO ve ICOM gibi uluslararası organizasyonların artmasıdır. Bu kurumların bilimsel çalışmaları, yayınları müze eğitimi ve müzecilik üzerine tartışma ve bilimsel bilgi paylaşımı ortamı yaratmıştır.

Vallance’a göre (2004); müzelerdeki ve okullardaki sanat eğitimcilerin farklı uygulamalara yönelmeleri ve farklı içeriklerle dolu yeni teknolojik yaklaşımların olması gerekmektedir. Okullarda öğretim programlarının toplumun sosyo- ekonomik seviyelerine göre düzenlenmesi, farklı katılımların dahil edilmesi ve yaşam boyu öğrenme ile çeşitlendirilmesi yeni müzecilik yaklaşımlarının gereğidir.

21. Yüzyıl da ise artık müzeler sahip olduklarının daha da üzerine çıkmış ve bir cazibe merkezi olmayı hedeflemişlerdir.

Atagök’e göre (1999); bu yüzyılda müzeler değişim sürecine girmiştir. Sergi alanları depo ve bakım atölyelerinin, belgelik ve kitaplıkların olduğu merkezler haline dönüşmüştür. Eğitim etkinlikleri açısından; çocuk ve gençlerin eğlenerek öğrenebileceği eğitim birimlerinin yer aldığı, araştırma ve kültür merkezlerine dönüşmüştür. Ziyaretçiler dinlenme, beslenme, hediyelik alış-verişi gibi ihtiyaçlarını giderirken, sergi ziyareti, konferans, konser gibi kültür ve sanat faaliyetlerinden de yararlanabilmektedirler.

2.3.2.1. Ülkemizde Müze ve Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi

“Müze insanlığın, uygarlık tarihinin en seçkin, en üstün, en temsili eserlerinin mekanıdır ve devlette bunlarla özdeşleşir (Artun, 2006, s.162)”.

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçtiği çağlardan günümüze değin koleksiyonculuk örnekleri görülmektedir. Araştırmalar, Neolitik çağlardan başlayarak, Anadolu’da yaşamış pek çok uygarlığın koleksiyonculuk geleneğini sürdürdüğünü göstermektedir. Bu uygarlıkların, krallıkların, imparatorlukların yıkılması ile pek çok koleksiyon zarar görmüştür. Buna rağmen günümüze ışık tutan çok sayıda buluntu açığa çıkarılmıştır.

Türklerde müzeciliğin tarihini, çok eskilere Selçuklu çağına kadar indirmek mümkündür. Konya'nın ortasındaki höyüğün etrafını bir sur duvarı ile çevirirken Türk tarihinde ilk müze denemesini yapan Selçuklular, buldukları her döneme ait, her çeşit işlenmiş taş bu sur duvarlarının görünür yerlerine yapıştırarak sergilemek suretiyle, bir bakıma bir müzeci anlayışıyla davranmışlardır (Bayburtluoğlu, 1990, s.5).

Osmanlıların Dönemi'nde ise, Osmanlı padişahlarının, Bursa ve Edirne saraylarında hazine dairelerinin bulunduğu ve önemli eserler ve ganimetlerini buralarda korudukları bilinmektedir.

Osmanlı döneminde de çeşitli eski eserlerin korunmaları gayesiyle depolandıkları ve böylece saklandıkları görülür. Bu tutum her ne kadar çağımızın müzeciliğine ters düşmekte ise de, pek çok eserlerin böylece yok olmaktan kurtarıldığı ve bugünkü müzelerimizin çekirdeğini teşkil ettikleri de bir gerçektir. Osmanlı sarayının mahzenlerinde yüzyıllardır saklanan pek çok eski eser, burası Topkapı Sarayı Müzesi olduktan sonra gün ışığına çıkarılarak teşhire konulmuştur (Müze, 1990, s.6).

Türkiye'de müzecilik bir kurumlaşma bilinci içinde 150 yıl önce başladı. Ancak bu, daha öncesinde eser toplama ve koruma faaliyetinin olmadığı anlamına gelmiyordu. İstanbul'da camiye çevrilmemiş tek Bizans kilisesi olan Aya İrini anıtı, muhtemelen öteden beri içinde saklanıp korunmakta olan tarihsel bazı askeri ve sivil objelerin bir teşhir düzenine sokulmasıyla müze işlevine tahsis edilmiş oldu. Bu olgu aynı zamanda Osmanlı sultanlarının Topkapı sarayını terk ederek Boğaz kıyılarında yaşamayı tercih ettikleri bir aşamanın getirdiği zorunlulukla da bağlantılı idi (Tansuğ, 1997, s.181).

Tarihsel süreç 19. Yüzyılın ortalarında başlamaktadır. Bu alandaki yasal yaptırımların eksiklikleri yüzünden pek çok tarihi eser yurt dışına kaçırılmıştır.

Ancak 1846' da Sultan Abdülmecit'in Tophane-i Amire müşiri Damat Ahmet Fethi Paşa tarafından eski silahların İstanbul'da Ayasofya Camii'nin arkasındaki Ayairini kilisesinde Mecmuai Eslihat Atika ve Mecmuai Asur-i Atika adı altında toplanmasıyla ilk müze binası meydana getirildi. Fakat burası ziyaretçilere açık değildi. Kazılardan çıkarılan eserleri toplayarak bir müze kurulması fikri Tanzimat devrinde Ali Paşa'nın sadrazamlığı zamanında ortaya atıldı ve 1868'den önce kurulan teşkilat ilk defa Müzeyi Hümayun adını aldı. Ali Paşa Sadrazamlıktan uzaklaştırılınca yerine gelen Mahmud Nedim Paşa zamanında müze müdürlüğü kaldırıldı (Meydan Larousse, 1990, s.182).

Bu tarihsel çalkantılar bir süre daha devam etmiştir. Ahmet Vefik Paşa'nın sadrazamlığı döneminde ise Müze-i Hümayun tekrar kurularak, müdür olarak Dethier getirilmiştir. Ayairini kilisesindeki nem sebebiyle eserler Çinili Köşk'e taşınmıştır. Dethier'in ölümünden itibaren yeni göreve Osman Hamdi Bey getirilmiş ve Türk Müzeciliği için yeni bir dönem başlamıştır.

1891'de imparatorluk müzesi Müze-i Hümayun, Sanayi-i Nefise-i Şahane'nin (yani Akademi'nin) tam karşısında inşa edilen yeni binasına taşınır. Koleksiyonu ilderde yirmi bin cilde ulaşacak ayrı bir kütüphaneye sahiptir. Kısacası, fazla bir gecikmeye uğramadan, İstanbul Müzesi'de, Avrupa başkentlerindeki diğer ideal müzeler gibi Grek tarzında tasarlanmış kendine mahsus bir binaya yerleşmiş, akademisi ve kütüphanesiyle bir bütün oluşturmuş ve sergilediği bütün eserleri kataloglamayı başarmıştır (Artun, 2006, s.63).

Bu konuda emeklerinin anılması gereken kişi,...1869'da kurulan ve sonraları hızla büyüyen İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin yönetimini 1881 yılından itibaren üstlenen

Osman Hamdi Bey'dir. Türk müzeciliğinde yeni bir sayfa Osman Hamdi Bey ile başlamıştır. Ardılı olan Halil Edhem Bey de müzenin gelişmesine katkıda bulunmuştur (Wilhelm, 2002, s.388).

Osman Hamdi Bey'in ve pek çok aydın kişinin Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki çabası müzecilik adına ivme kazandıran çalışmalardır.

Ülkenin içinde bulunduğu olumsuz koşullara rağmen gerek hukuksal düzenlemeler, gerekse koruma adına çok önemli çalışmalar yapılmıştır. Müze ve eski eserler konusunda ortaya konan bu çalışmalar yeni kurulacak olan Türk Devleti için de ilham kaynağı olacaktır. Yeni devletin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk daha Milli Mücadele yıllarında çalışmalara başlanılmasını sağlayarak bu konuya ne denli önem verdiğini açıkça ortaya koymuştur (Çetin, 2007, s.1).

Türk Müzeciliği'nde Cumhuriyet'in ilanı ile yeni bir milat başlar. "Atatürk, Cumhuriyeti kurduktan sonra, (Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür, Cumhuriyet, zengin Türk milli kültürünün üzerine kurulmuştur) diyerek Türk kültürüne verdiği önemi bir kere daha belirtmiş, müzeleri Türk kültürünün maddi varlıklarının korunduğu ve sergilendiği yerler olarak saymıştır (Bayburtluoğlu, 1990, s.12)". Bu tarihsel süreçte müzecilik gelişim sürecinde en büyük katkıyı "Mustafa Kemal Atatürk" sağlamıştır.

Bir asrı aşkın geçmişi olan Türk Müzeciliği'nde Cumhuriyet'le birlikte coşkulu bir dönem başlar. "Türkiye Cumhuriyeti'nin Temeli Kültürdür" diyen Atatürk'ün, Türk kültürüne verdiği önem, daha 25 Nisan 1920 tarihinde kurulan Muvakkat İcra Encümeni'nin 3 Mayıs 1920 tarihli, Fevzi Çakmak Başkanlığındaki icra heyeti programında "...Asar-ı Atikai Milliye'yi tescil ve muhafaza eylemek..." ifadeleriyle belirtilmiştir (Kılıç, 1998, s. 63).

Bu süreci takip eden dönemde Atatürk; arkeolojik ve etnoğrafik eserlerin derlenip, müzelerin kurulmasını ve envanterlerin oluşturulmasını istemiştir. Milli müzelerin ve okul müzelerinin kurulmasının yanında Ankara'da bir müze kurulması planlanmıştır. Anadolu'nun birçok tarihi şehrinde yeni müzeler açılmıştır. Tarihi anıtlardan bazıları müze durumuna getirilmiştir.

Atatürk arkeolojinin omurgasını öğrenime dayatmış; çoğu Almanya'ya olmak üzere önce yurtdışına arkeoloji ve Hititoloji öğrenimi için öğrenci göndermiştir. Yurtiçinde ve dışında arkeoloji öğrenimini tamamlamış olanların artması, yabancı kazı heyetlerine kazı izinlerinin, bilimsel ve şartların en uygun ölçülerin içinde verilmesi, Türkiye'yi Yakındoğu'da en çok kazı yapılan, araştırılan bir arkeoloji ülkesi durumuna getirmiştir (Özgüç, 2002, s.386).

Bu süreçte etnografya müzeleri, sanat müzeleri, Türk kurtuluş tarihini ve devrimlerini anlatan müzeler açılmıştır.

Tüm bu çalışmalar gerek Osmanlı gerekse Cumhuriyet döneminde dünyadaki müzecilik hareketlerinin gerisinde kalmıştır. Dünyada artan müzecilik hareketi; bugün ülkemizde de yavaş yavaş var olmaya ve yeni yaklaşımları kazandırmaya başlamıştır. Günümüzde önemi ve faydaları tartışılmakta ve farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır.

2.3.3. Müze Türleri

“ Bir toplumun tarih bilincini kaybetmesi, uygarlıktan vazgeçmesi ile eşdeğerdir (Barzun, J. ve Graff, 2004, s.9) ”.

Biriktirme ve saklama alışkanlığı Antik dönemden günümüze dek insanoğlunun alışageldiği bir durumdur. Koleksiyon oluşturma merakı müzelerin ortaya çıkmasına ve gelişmesine neden olmuştur. Bilinen arkeoloji ve etnoğrafya müzesi türlerine günümüzde sayıları ve büyüklükleri farklı yüzlerce tür eklenmiştir. Ziyaretçileri farklılaşan müzeleri belirli bir sınıfta toplamak mümkündür.

Koleksiyonlara göre sınıflama:

Genel müzeler, arkeoloji müzeleri, sanat müzeleri, tarih müzeleri, etnoğrafya müzeleri, doğa tarihi müzeleri, bilim müzeleri, jeoloji müzeleri, sanayi müzeleri, askeri müzeler.

Kime çalıştıklarına göre sınıflama:

Devlet müzeleri, belediye müzeleri, üniversite müzeleri, bağımsız kuruluş (yardımsever örgüt) müzeleri, ordu müzeleri, ticari firma müzeleri, özel müzeler.

Hizmet ettiği alana göre sınıflama:

Ulusal müzeler, bölgesel müzeler, kent müzeler, yerel müzeler

Hizmet ettiği kişilere göre sınıflama:

Genel halk müzeleri, eğitim müzeleri, uzman müzeler

Koleksiyonları sergileme biçimine göre sınıflama:

Geleneksel müzeler, tarihi ev müzeleri, açık hava müzeleri, etkileşimli müzeler (Onur, 2012, s.163).

2.3.4. Müzelerin İşlevleri

Tablo 1

Müzelerin İşlevleri

<i>Koruma</i>	<i>Araştırma</i>	<i>İletişim Kurma</i>
-Koleksiyon Yapma -Nesnelerin Bakımı	- Nesneleri Araştırma	- İletişim Kurma
		a. Ziyaretçi Çekme - Reklam - Pazarlama b. Gereksinimleri Keşfetme - Araştırma - Değerlendirme c. Entelektüel Gereksinimleri Giderme - Eğitim - Eğlendirme

Onur, B. (2013), Müze ve Oyun Kültürü Ankara: İmge, s.44

2.3.4.1. Müzenin Toplumsal ve Kültürel İşlevleri

Çınar'a göre (2009); müzelerin değişim hareketlerine bakıldığında, tarihsel süreç içerisinde değişen toplumsal, ekonomik, kültürel hareketler günümüzde müzeler üzerinde etki oluşturmaktadır.

- Toplumun kültürel belleğini oluşturur ve arşiv görevi görür.
- Kültürel mirası koruyarak toplumun devamlılığına katkıda bulunur.
- Toplumun her katmanına eğitim olanakları sunarak, kültürlenmeye katkı sağlar.
- Konferanslar, sergiler ve toplantılar gibi etkinlikler için mekansal sorunlara çözüm olarak ulaşılabilir imkanlar sağlar.
- Topluluğun katılımını arttırmak için gönüllü programları, dezavantajlı bireyler için eğitim etkinlikleri, arkadaş grupları gibi etkinlikler düzenler.
- Kültür ve sanat projeleri kapsamında; film festivalleri, konferanslar, konserler, kütüphane imkanları gibi hizmetler sunar.

2.3.4.2. Müzenin Ekonomik İşlevleri

Müzeler kentsel ve kırsal alanlarda kültür turizmine katkıda bulunurlar. Yeni müzecilik anlayışına göre, müzeler her açıdan organize olmuş bir kurum şeklinde hizmet vermektedir. Kafeterya ve restoranları ile hizmet sunarken, satış mağazalarından ekonomik katkı sağlamaktadır. Bu süreçte, turistlerin o kente ya da kırsal bölgeye olan ekonomik getirisi, aslında müzelerin toplumsal ve ekonomik kalkınmadaki rolünü açığa çıkarmaktadır.

2.3.4.3. Müzenin Eğitim İşlevleri

Günümüzde müzelerin en önemli görevlerinden biri, toplumun kültürel mirasını toplum yararına korumasının yanında toplumun kültür ve eğitiminin artırılması için çalışmalar yapmaktır. Müzeler bu görevlerini müze eğitimi olarak adlandırılan çalışmalarla yerine getirmektedirler. Müze eğitimi, izleyicilerin gelişimine ve yaşam boyu eğitime müze nesneleri ve koleksiyonları aracılığıyla katkıda bulunma sürecidir (Canko, 2014, s.155).

Müzenin temel işlevi, insanlığın doğal ve kültürel mirasını koruyup, inceleyip, topluma sunmaktır. Bunu da bilgiyi kullanarak eğitim yoluyla topluma sunmak mümkündür. Ülkemizde eğitim programlarında yetersizlikler görülmektedir. Özellikle temel eğitim ve ortaöğretimde sağlanamayan kültürel, ulusal ve sanatsal farkındalık; yükseköğrenime gelindiğinde kalıcı bir değişikliğe imkan tanımamaktadır (Onur, 2013).

Altun'a göre (2007), arkeoloji ve sanat tarihi bölümlerindeki eğitimde "Müzedeki Uygulama" dersleri yanında Türkiye üniversitelerinde "Güzel Sanatlar" zorunlu/seçmeli derslerinde de

kültür varlıklarının korunması, tanıtılması, önemi yönünde öğrencide bir bilinç oluşturulmaya çalışılmaktadır. Ortaöğretimde bu bilincin kazandırılmasına yönelik programların sadece askeri okullarda devam etmesi ve öğretim programlarından neredeyse kaldırılmasının düzeltilmesi umulmaktadır. Ülkemizdeki kültür varlıklarının çağdaş müzecilik anlayışı ile tanıtılarak korunmasını sağlamak ve bu yönde bilinçlenmek bir “vatanseverlik görevi” kabul edildiği oranda başarı kazanacağı düşünülmektedir.

Eğitimde ilköğretimden yükseköğretime ve hatta yetişkin eğitimine dek pek çok yöntem uygulanabilmektedir. Özellikle müzelerdeki buluntulardan ve eserlerden yararlanarak doğaçlama yapmak, dramadan faydalanmak, sanatı tarihle buluşturmak adına alternatif eğitim yöntemleri olmaktadır. Özellikle Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde müze eğitimi kapsamında pek çok etkinlik yürütülmektedir.

Okullara ekip gönderemeyen, ya da röprodüksiyon sergilerini iletemeyen müzeler, yine eğitim amaçlı paket programlarını gerçekleştirmişlerdir. Kolaylıkla taşınabilir, kutu ya da valizler içinde kapsadığı konunun dialı hatta bantlı bilgi ve örneklerini öğretmenlerin okullarda kullanmasını sağlayan eğitim paketi, müze ile okul sistemi içinde öncelikle bir ders konusuna malzeme olması nedeniyle yararlıdır (Atagök, 1999, s.140).

2.3.5. Müze Eğitimi

Müze eğitimi; genel eğitim çerçevesinde kendine ait dinamikleri olan planlı ve eğitici metodlar kullanılarak geliştirilmiş bir eğitim alanıdır. Bu eğitsel süreç; müzeden önce, müze gezisi sırasında ve müze gezisi sonrasında olmak üzere üç aşamalıdır. Örgün eğitim kapsamında olduğu gibi, internet gibi bilişim teknolojileri sayesinde yaygın eğitim olarak da verilebilmektedir. Bu şekli ile müzenin olmadığı kırsal alanlarda dahi uygulanabilir olmaktadır.

Ayrıca ilk ve orta ölçekli okulların Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı’nda üç öğrenme alanından biri olarak belirlenmiştir. Bu sayede öğrenciler müze eğitimi inceleme, sorgulama ve analiz etme yoluyla derslerde uygulamış olacaktır. Müzeler yoluyla eğitim iyi bir kaynak olduğu için kalıcı, izli değişikliğe yol açmaktadır. Eğitim hedeflerini gerçekleştirmede, önemli bir rol oynamaktadır.

Bugün ister sanat, ister bilim müzeleri olsun, müzeler birer eğitim kurumu olarak kabul edilmişlerdir. Müzeler gösterdikleri sanat yapıtları ya da nesnelerle bilgilerin bir kuşaktan diğerine olanak sağlarlar. Molly Harrison’ın “Eğitim ve Müzeler” konulu makalesinde belirttiği gibi yine güzel, nadir nesneleri ve sanat yapıtlarını göstermekle “insanda mükemmellik duygusunu” uyandırıp geliştirirler. “Ama eğitim, bilgi aktarma ve bazı değerlerin oluşturulmasının ötesinde karşılaştırma yeteneği ve bilgi geliştirme yollarını kazandırmaktır da. Müze kitapların ve derslerin açıkça ortaya koyamadığı eşya arasındaki mevcut bağları gösterir. Düşünceyi kamçılıyıp insanı kesin gözetleme ve

mantıklı anlam çıkarmaya alıştırlar.” Günümüzde müzeler gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek başlıca yaygın eğitim kurumu olarak benimsenmektedirler. (Atagök, 1999, s.137).

Müzelerin başat görevi, toplum yararına kültürel ve tarihi mirasın korunması ve toplumsal kalkınma ve demokratikleşme adına kültürel değerlerin ve eğitimin yükseltilmesidir. Bu süreçte müze eğitiminden faydalanılmaktadır. Müze eğitimi ise mevcut koleksiyonun ve nesnelerin hayat boyu öğrenme sürecinde araç olarak kullanılmasıdır.

Karadeniz’e göre (2014); çağdaş müzecilik kapsamında postmodern dünyada, müzelerde eğitim konusunun yansımaları mevcuttur. Birer eğitim kurumu olan müzelerin tasarım sürecine etkisi görülmektedir. Çağdaş müzecilik yaklaşımları eğitimi olumlu etkilemiştir. Türkiye’de son yıllarda artan müze sayısı ve çeşitliliği artmaktadır. Ancak, müzelere ulaşılabilirlik sağlandıkça müzeler verimli olabilecektir. Müzelere ulaşılabilirliğin temeli, ziyaretçi profilini tanımak ve ona göre yöntem geliştirmektir.

Eğitim ve müze daima birbiri ile ilişki içerisindedir ancak; müzelerin eğitimle olan ilişkisi müzecilik, eğitim ve sosyal gelişmelerdeki yükseliş ile birlikte belirginleşmiştir. 20. yüzyılının ikinci yarısından sonra ise eğitim işlevi temel müze eylemlerinden biri haline gelmiştir. Giderek önemi daha da vurgulanmış ve ‘müze eğitimi’ alanı bir disiplin olarak müzecilikte yerini almıştır.

Müze eğitimi; toplumsal değişimler, eğitim kalkınmaları, müzecilikteki ilerlemelerden yola çıkarak şekillenmiştir. 18. yüzyıl Fransız Devrimi, sanayileşme ve endüstriyel kalkınma ile toplumsal aydınlanma hareketleri müzecilik tarihinde dönüm noktası olmuştur. 1793’te tekrar düzenlenen Louvre Müzesi, milliyetçilik fikrini halka yaymak üzere çalışmış ve halkı eğitmekte rol oynamıştır. Sanayi devrimi sebebiyle nüfusun kentlere göçü toplumsal değişimlere sebep olmuştur. Böylece Amerika ve Avrupa toplumlarında müzelerin eğitim birimleri oluşmaya başlamıştır. Endüstriyel gelişmelerden toplumu haberdar etmek, bilgilendirmek, eğlendirmek gibi amaçlar ile, sergi, konferans, halk eğitim kursları düzenlenişlerdir.

20. yüzyıl ile birlikte müzelerde bir takım değişiklikler yaşanmaya başlamıştır. Endüstri toplumundan, bilgi toplumuna geçişin başladığı bu dönemde müzeler yetişkin eğitime yönelik çalışmalara başlamıştır. Öğrenmenin formal öğrenme boyutu ile kalmaması ve yaşam boyu öğrenme yaklaşımının benimsenmesi ve çevresel faktörlerden yararlanılması gereği üzerinde durulmuştur.

Eğitim kavramı, müzelerin kuruluşlarından itibaren müzelerle bağdaştırılmıştır; ancak müzelerde eğitime bakış toplumsal yaşam, eğitim ve müzecilik alanındaki ilerlemelere

paralel olarak gelişmiştir. “Eğitim” 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra müzelerin koruma ve araştırma işlevlerinin yanındaki iletişim işlevinin altında, temel müze işlevlerinden biri olarak yerini almıştır. Daha sonra müzelerde eğitim çalışmaları giderek yaygınlaşmış ve kapsamı genişlemiş; ayrı bir bilimsel disiplin olarak ‘müze eğitimi’ alanı doğmuştur (Canko, 2014, s.155).

1970 yılı sonrası ise izleyicinin taleplerine ilişkin eğitim modellerinin geliştirildiği, farklı yaş gruplarına göre bireysel öğrenmelerin ön planda olduğu bir süreç başlamıştır. 1990’larda ise müze eğitimi konusunda uzmanlaşmış, pedagojik deneyimi olan kişiler görevlendirilmeye başlamıştır

21. yüzyılda ise, teknolojinin imkanları ile sosyal medya aracılığı ile iletişim evrensel boyuta çıkmıştır. Ulusal ve uluslararası düzeyde projeler ve çalışmalar yürütülmektedir.

Madsen-Brooks (2011) bu noktada ilginç bir saptamada bulunmaktadır. Avrupa müzeleri aristokrasi geleneğinden, seçkin gezginlerin, koleksiyon sahiplerinin ve patronların uygulamalarından geldiği halde, Amerikan müzeleri ilk günden itibaren bireylere ve topluluklara değer verme konusunda yararlılıklar göstermeye çalıştılar. Amerikan müzeleri 19. yüzyıl boyunca kitleleri canlandırmakla ve özellikle yeni göçmenleri eğitim ve kültürlenme süreçleri aracılığıyla asimile etmekle ilgilendiler. Parasız konferanslar, sanat çalışmalarına serbest giriş, örnek olarak dağıtılan bilimsel yayınlar, yeni teknoloji sergileri Amerikan pratik zekasını göstermenin ve Amerikalıların bilimsel ve kültürel okuryazarlığını geliştirmenin araçlarıydı (Onur, 2014, s.40).

Müze ve müze eğitime yapılan yatırımlar; topluma ve geleceğe yapılan yatırımlar olmuştur. Bu sayede toplumsal kalkınma ve bireysel gelişimi hızlandırmıştır. Toplumsal ayrışmanın ve ötekileşmenin önüne geçilmiştir.

Hooper- Greenhill (1994); müzelerin tarihsel gelişim açısından ve eğitimsel kuruluşlar oluşu sebebiyle; kamu yararına açılan sergiler aracılığıyla, çocukların okula teşviki ve önemli fikirlerin aktarımında 1. Dünya Savaşı sırasında önemli rol oynadığını belirtip, müze ve galeri eğitiminin önemine değinmiştir. Bu eğitim yalnızca okulla sınırlı kalmayıp, toplumun her kesimine yayıldığında daha etkili olmaya başlamıştır.

Müze farkındalığı geliştirmede, elitist grupların dışına çıkılması, herhangi bir müze ye da tarihi çevre merakı olmayan, ziyaret alışkanlığı olmayan grupların hedef seçilmesi gerekmektedir. Bu grupların ilgisini uyandırabilecek sergiler ve eğitim etkinlikleri oluşturulmalı. Kültür ve eğitim politikalarındaki eksiklikleri, uluslararası etkileşimdeki eksiklikler, ekonomik baskılar bireyleri kültürlenme konusunda yetersiz kılmaktadır. İşsizlik, düşük ücretli ağır çalışma koşulları, barınma yetersizlikleri gibi sosyo- ekonomik seviyenin düşüklüğü sosyal dışlanmaya sebep olmaktadır. Çağdaş müzecilik bu sorunları hedef alan müzecilik politikaları geliştirmekte ve sosyal dışlanma kavramını öncelikli kılmaktadır.

Erinç (2009)'e göre; bireyin sosyal statüsündeki olumlu değişme, onun kültürel değişmesini ve sanatsal beğenisini hemen etkilemez. Çünkü; ekonomik zenginlik ya da politik gelişme, genellikle tesadüfi de olabilir ya da farklı yatırımlar gerektirebilir ancak kültürel değişme bir zihinsel gelişmeyi, sanatsal beğenin olgunlaşması da bir hazmı kaçınılmaz kılar ki bunlar da zaman ve mekan sorunudur, bir ön yapı sorunudur. Bu sorunun çözümü tüm eğitim olanakları ile bireyi dolayısıyla toplumu bütünüyle kültürlenme sürecine itmektir.

Böyle bir rolü üstlenebilmek için müzeler de tarih bilgisinin geçirdiği değişimi geçirmek zorundaydılar. Her şeyden önce yüzyıllarca 'yüksek' kültürün değil 'aşağı' kültürün ürünü oldukları için müzelerin saygınlığı ile bağdaşmadıkları ya da sık rastlandıkları için nadir olmayan, olağanüstü ve ihtişamlı değil de sıradan oldukları gerekçesiyle bazı nesneleri müzelerde sergilenmeye layık görmeyen zihniyeti terk etmek zorunda kaldılar (Pomian, 2000, s.23).

Bugün, çağdaş müzecilik anlayışı bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Günümüz müzeciliği katılımı öncelikli gören, faydacı bir anlayışı benimsemektedir. Bireyin eğitimi ve toplumsal kalkınmanın önemi, aristokrasi geleneğinin önüne geçmiştir. Müze eğitiminin amaçları çok yönlüdür.

- Sergilenen nesnelerle insanlar arasında köprü kurarak nesnelerin onların yaşantıları ile bütünleşmesini sağlamak;
- Nesnelerin maddi ve ideal değerleri ile algılanması yerine insan yaşamının somut ve otantik bir belgesi olarak algılanmasını sağlamak;
- Geçmişle şimdiki yaşam arasında bağlantı kurmak;
- İnsanın değişen dünyaya uyum sağlamasına yardımcı olmak;
- İnsanın yaşadığı orama yabancılaşmasını önlemek;
- Günümüz sorunlarına ve çatışmalarına yönelik anlayış kazandırmak;
- İnsanların bugünkü yaşantıları ile nesnelerin bağlantısını kurarak siyasi, kültürel, sosyal, ekonomik ve ekolojik ilişkileri anlamalarını sağlamak ve araştırmacı yönlerini geliştirmek;
- Bireylerin zamanlarını yaratıcı bir biçimde değerlendirmek;
- Müzeyi bir yaşam biçimi haline getirmek;
- İletişim ve öğrenmeyi yoğunlaştırmak amacı ile tüm olanakları sağlamak;
- Müze ekonomisini geliştirmektir (Paykoç ve Baykal, 2000, s.102).

Müzecilik bir ekip çalışması olup, pek çok birimi bir arada barındırmaktadır. Koleksiyonun ziyaretçiye sunumuna dek nesne pek çok aşamadan geçmektedir. Bu aşamalardan biri de laboratuvar çalışmalarıdır.

Müzeler dünyasında laboratuvarların gerçek bir açılım oluşturması ise, XX. yüzyıla özgü bir gelişmedir. Bu laboratuvarlardaki çalışmalarla, bir dizi belge oluşturmak-fotoğraflar, radyografik filmler, spektografik plaklar- algı alanlarımızı genişletmek olanaklı hale gelir. Bütün bunlar, önümüze derinden incelemeyi gerektirecek bir dünya açar; ancak bu dünya, henüz bir görüntüler dünyasıdır, onlara bir yorum katmak ayrı bir çalışmayı gerektirir. Böyle bir yorum, bu yapıtlara ilişkin kültürün, tarihsel düşüncenin ve ona yönelik tutkunun işlevini yansıtmış olacaktır (Hours, 2001, s.34).

Bu noktada, müze bilinci ve farkındalığı etkili olmaktadır. Kültürel ve tarihi mirasın bilincine varmış bir toplum, geçmişe ait zenginliğin tutkusunu, bugüne ve yarına taşıyacaktır. Böylece toplum, sanatsal, eğitsel ve kültürel zenginlikle daha üretken ve daha demokratik bir toplumun oluşmasına katkıda bulunacaktır.

“Müze ve Galeriler izleyicilerin içinde oynayacağı pek çok rol olduğu için şanslıdır, keşfedilecek pek çok iletişim metodu vardır ve pek çok izleyici onlarla çalışabilir. Gelecek için bu alanların tamamındaki gelişim hayati olacaktır (Greenhill, 2006, s.2)”.

Müzeler; geniş kitleleri etkileyebilecek ve demokratik toplum olma yolunda önemli görevleri yerine getirebilecek en önemli kurumların başında gelir. Müzelerin güven sağlayan kurumlar olarak algılanması, birbirini tanımayan gruplar arasında kendiliğinden olabilecek bir etkileşim sağlar. Böylece eğitsel katkısı daha da fazla açığa çıkar.

“Ziyaretçiler müze galerilerinde bir şeye işaret etmek anılarını paylaşmak, belki bir soru sormak için duraklayıp ikili ya da üçlü gruplar halinde ne zaman bir araya gelseler, sanatla ilgili sohbetler gerçekleşir. Birbirlerini tanımayan insanlar bile kendilerini birlikte temaşa eder bir sanat eserini tartışmaya koyulur (Burnham ve Kai-Kee, 2015, s.142)”.

Bu etkileşim çağdaş müze eğitiminin insan yani ziyaretçi odaklı bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir. Bu yaklaşımlar Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde eğitim politikalarıyla belirlenmektedir.

Müzelerin eğitim politikalarını belirlemek, eğitim faaliyetlerinin planlanması ve başarıya ulaşmasında önemli bir yol göstericidir. Planlama, uygulama ve değerlendirme basamaklarını geliştirebilmek müze eğitiminde etkin bir unsur olacaktır.

Günümüz müzeciliğinde eğitim müzelerin klasik görevi korumanın önünde yerini almıştır. ABD’de başlayan, daha sonra Avrupa’ya geçen özellikle İngiltere ve Almanya’da gelişen bu anlayış “müze pedagojisi” ve “müzecilik” eğitiminin gerekliliğini göstermektedir. Bugün ister sanat, ister bilim müzeleri olsun, müzeler birer eğitim kurumu olarak kabul edilmişlerdir. Müzeler gösterdikleri sanat yapıtları ya da nesnelerle bilgilerin bir kuşaktan diğerine geçmesine olanak sağlarlar (Atagök, 1999, s.137).

Müze eğitiminin yükseköğretim müfredatına alınması, bu eğitimi toplumsal düzeye aktarmakta önemli bir rol üstlenir. Özellikle eğitim fakülteleri bu anlamda öğretmen

yetiştirmede müze eğitime daha duyarlı yaklaşmalıdır. Ülkemizde lisans düzeyinde resim-iş öğretmeni, sosyal bilgiler öğretmeni ve sınıf öğretmeni bölümlerinde müze eğitimi üzerinde durulmaktadır ve müze eğitimi ve uygulamaları dersi seçmeli ders olarak sunulmaktadır. Resim-iş öğretmeni anabilim dalında müze eğitimi ve uygulamaları dersi zorunlu verilmektedir. Bu ders kapsamında; müzelerin incelenmesi, eğitim amaçlı planlı ziyaretler, müze rehberi oluşturma, eleştirel ve estetik düşünebilme gibi davranışlar amaçlanmaktadır.

Yüksek lisans düzeyinde ise, Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı, Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi Müze Yönetimi Bilim Dalı, Akdeniz Üniversitesi Müzebilim Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Müzecilik Bölümü ve Mimar Sinan Üniversitesi müzecilik programı mevcuttur.

2.3.5.1. Müze Eğitiminde Kullanılan Yöntemler

Tablo 2.

Müzelerin Eğitim Yöntemleri

<i>Kitle İletişimi</i>	<i>Kişilerarası İletişim</i>
Uzaktan Öğrenme Yoluyla Eğitim	Yüzyüze Öğretme Yoluyla Eğitim
- Gösterimler	- Elle yoklama
- Sergiler	- Çizim yapma
- Yayınlar	- Yapma
- Videolar	- Konuşma
- Öğretmen Takımları	- Drama
- Ödünç Verme Hizmetleri	- Konferanslar
- Gezici Müze	- Atölyeler
Müzedede Toplumda	

Onur, B. (2013), Müze ve Oyun Kültürü. Ankara: İmge, s.45

2.3.6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve Koleksiyonundan Örnekler

İki kıta arasındaki konumun, coğrafyasının, başta madene dayanan zenginliklerinin sağladığı olanaklar, Anadolu'nun Yakındoğu insanlık tarihinin ilk evrelerinden itibaren gelişmeye başlamış yüksek kültürlerin sahibi olmasını, doğu-batı kültürleriyle sürekli ilişki içinde kalmasını sağlamıştır. Ancak bu yarımada'nın anıt ve şehirlerinin araştırılması, komşu ülkelere bakınca, çok geç başlamıştır. Yakındoğu'nun, Doğu Akdeniz'in, hatta batı Anadolu'nun büyük tarih ve sanat merkezlerinin çok erken saatlerde gün ışığına çıkarılmasına karşın Anadolu'nun zengin kültür bölgeleri karanlıkta kalmıştı (Özgüç, 2002, s.386).

Dünya kültür ve tarihinde Anadolu toprakları gibi medeniyet zengini bir kara parçasının varlığı Türkiye Cumhuriyeti'nin sahip olduğu en önemli zenginliktir.

1998 yılı Uluslararası Atatürk Barış Ödülü'nün sahibi tarihçi Prof. Bernard Lewis diyor ki; "Geleceği görebilmek için tarihi bilmek çok önemli. Birey için hafıza ne ise, bir ulus için de tarih odur. Tarihini çarpıtan bir toplum nörotik bir kişi, tarihini bilmeyen toplum ise hafızasını kaybetmiş bir insan gibidir (Gerçek, 1999, s.366)". Birçok medeniyete beşiklik eden Anadolu toprakları, dünya üzerinde kültürel ve tarihsel birikimi en zengin kara parçalarından biridir. Bu birikimi toplumla buluşturmak ve farkındalığı artırma yolunda en önemli adımlardan biri "müze" oluşturmaktır. Tarihi belleği korumak ve yaşatmak için oluşturulan "Anadolu Medeniyetleri Müzesi" uzun uğraşlar sonucu varolabilmiştir.

Kurtuluş savaşının bitmesini takip eden yıllarda kurulup, bugüne değin varlığını geliştirerek sürdürmüş olan Anadolu Medeniyetleri Müzesi milli mücadelenin, yeni bir devlet olarak ayağa kalkmanın bir simgesi olarak görülmektedir. Atatürk, her alanda olduğu gibi, eğitim ve kültür alanında gerçekleştirdiği devrimler ile ulus olabilmenin yalnızca ekonomik kalkınma olmadığını, kültürel kalkınmanın da en az o kadar gerekli olduğunu bu müzenin temellerini atarak topluma aşılamiştir.

Modern müzelerde, ziyaretçilerin öğrenmesi için yeterli görülen koşullar, objelerin, duvar üzerindeki düzenlemeler ve vitrinler aracılığıyla, belirli standartlar (vitrin boyutları, aydınlatma, iklimlendirme, güvenlik vb.) çerçevesinde net bir biçimde görülebilmesi, objeler arasındaki ilişkileri oluşturan ifadelerin yeterince açık beyan edilmesi ve anlatımın sürekliliği ya da objelerin gösterim sıraları doğrultusunda galeriler içerisinde yürünebilmesidir. Müze galerileri içerisinde yürümek, belirli disiplinlerin yapıları içerisinde yürümek anlamına gelmektedir. Bu yaklaşımın temelinde, ziyaretçilerin yürüyüşler gerçekleştirerek, objeler arasındaki ilişkileri öğreneceği ve objelerin önemini anlayabileceği varsayımı yatmaktadır (Kandemir, 2005, s.78).

Anadolu Medeniyetleri Müzesi tadilat sonrasında teknolojik imkanları daha fazla müzenin içine taşımış, ziyaretçilerin özelliklerine ilişkin yöntemler geliştirmiştir. Ancak müzenin tarihi oluşu, eserlerin sergilenmesinde sınırlılıklar getirmektedir. Müzede kayıtlı eserlerin çok azının sergilenebilmesi ve mekânsal ferahlık etkisinin azlığı, tarihi bina olmasından kaynaklanmaktadır. Radikal değişiklikler yapılamamaktadır.

Ankara Kalesi'nin Akkale adlı burcunda başlayan müze serüveni Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında gerçekleşmiştir. 20. Yüzyılın başlarında arkeoloji dünyasının göz bebeği olan Hitit Uygarlığı buluntuları, bu müzeyi ön plana çıkaran unsur olmuştur.

1930'lu yılların başında büyük önderin Ankara'da bir "Hitit Müzesi" kurulmasını istemesi ile önemi ve gelişme hızı artmıştır. Ancak bu yıllarda dünya ekonomisinde başlayan olumsuz gelişmelere ve İkinci dünya Harbi'nin yıkıcı ve pek çok Avrupa ülkesinin adeta tahribinde paralel olarak ülkemizde zor şartların yaşandığı günlerde dahi gelişmesini devam ettirmiş, köklü ve büyük atılımlar bu zor günlerde başlamıştır (Temizsoy, 2000, s.48).

Atatürk'ün kültür ve sanata verdiği önem ülkenin en zor günlerinde bile öncelikli olmuştur. Bu girişimleri ile Atatürk bugün dünyanın önemli müzeleri arasında görülen ve 1997 yılında ödüle layık bulunan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin temellerini atmıştır. Böylece ülkemizin sahip olduğu kültürün, tarihin ve sanatın öneminin altı bir kez daha çizilmiştir.

Avrupa Müzeler Komitesinden bir komisyon 18-20 Ekim 1996 tarihlerinde üç gün süreyle bu müzede inceleme yaparak raporlarını hazırlamışlar ve merkezlerine bildirmişlerdir. Bu yarışmaya o yıl 20 Avrupa ülkesinden 65 müze aday olarak gösterilmiş ve yarışmaya katılmıştır. İlk eleme Aralık 1996'da Strazbourg'ta yapılmış ve 15 ülkenin 38 müzesi bu elemeyi kazanmıştır. Nihayet 16-20 Nisan 1997 tarihlerindeki, İsviçre'nin Lozan kentinde yapılan son seçmede Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1997 yılı "Avrupa'da yılın müzesi" ödülüne layık görülmüştür (Gerçek, 1999, s.366).

Bu yarışma ülkemizde bir müzenin aldığı ilk büyük ödül olmuştur. Avrupa'nın Anadolu uygarlıklarına olan ilgisinin daha da artmasına neden olmuştur. Anadolu Medeniyetleri Müzesi ülkemize gelen yabancı turistlerin uğrak mekanı haline dönüşmüştür.

"T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün müze istatistiklerine göre 2014 yılında en çok ziyaret edilen 10 müze arasında Anadolu Medeniyetleri Müzesi 8. sırada yer almaktadır. 2014 yılında 273.551 ziyaretçiye ev sahipliği yapmıştır (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2014)".

"1998 yılında kendi alanında dünyanın ilk beş müzesi arasına giren müzede 195.000'e yakın tarihi eser bulunmaktadır. Ancak ne yazık ki, 2011 kayıtlarına göre 194.313 adet eserin sadece 5.253'ü sergilenabilmektedir (Sargın, 2008, s.82)".

Çağdaş müzeciliğin gereklerini sağlayabilen Anadolu Medeniyetleri Müzesi; teşhir- tanzim, kültür-eğitim, konservasyon-restorasyon, kazı ve araştırma, yurt dışı çalışmaları ve yayın konusundaki çabaları sayesinde "Avrupa'da Yılın Müzesi" ödülünü kazanmıştır.

Toplama eylemi geçmiş çağlardan günümüze dek uzanan içsel bir güdüdür. İhtiyaç gibi başlayıp, araştırmayı gerektiren bir yöne doğru gitmektedir. Müzeler, koleksiyonları ile kültürel, sanatsal, doğal varlıkları koruyup, mirası bir sonraki nesillere aktarmakla yükümlüdür.

"Bugün kendine özgü koleksiyonları ile dünyanın sayılı müzeleri arasında yer alan Anadolu Medeniyetleri Müzesinde, Anadolu Arkeolojisi, Paleolitik çağdan başlayarak günümüze kadar Osmanlı devrinin bu tarihi mekanlarında kronolojik bir sırayla sergilenmektedir (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.11)".

Özkasım'a göre (2004); bir müzenin, amaçlarıyla etkinlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan "Koleksiyon Yönetim Politikası"; müzenin hedeflerini oluşturan ve bunların

koleksiyonun faaliyetleri içerisinde nasıl belirtileceğini açıklayan yazılı bir belgedir. Müzenin koleksiyon yönetim politikası, müzenin amacını ve sahip olduğu koleksiyonun profesyonel standartlarının açık bir şekilde belirtmelidir. Bu durum müzenin toplumsal konumunu belirlerken çalışanlar için de kolaylık sağlayacaktır.

200.000'e yakın buluntuya ev sahipliği yapan Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin koleksiyonu ile her yıl binlerce ziyaretçiye kapılarını açmaktadır. Müzecilikte, koleksiyonu tanzim ve teşhir ederken bir takım ilkelere bağlı kalınması gerekmektedir.

Müzecilik alanında kitaplar yayınlamış ve müze planlaması yapmış Lord and Lord'dan Gail Lord'a göre koleksiyon politikasının;

- a. Koleksiyonu bir kamu kurumu olarak korumak için bir misyonu olması,
- b. Genellikle başlangıç ve bitiş tarihlerine, coğrafi bölgeye veya malzemeye bağlı bir tanımlaması olması,
- c. Koleksiyon türüne göre gerekli örneklerle sahip olma amacını gütmesi,
- d. Nesnelerin koleksiyona kabul edilebilmesi için gereken kriterlerin olması,
- e. Koleksiyonlara kabul edilme koşullarının satın alma, hediye, veraset, diğer müzelerden devr ve evrensel mirasın korunması koşullarına uygun olması,
- f. Koleksiyonlara giren bağış nesnelerin müzelerin koşullarına uygun olması
- g. Etik konularda müze ve yönetim kurulunun tavırlarının doğru olması
- h. Sergileme, araştırma ve destek için koleksiyona alın nesnelerin bu nedenlerle kullanılmamaları,
- i. Koleksiyondan düşürülecek eserlerin çıkartılma kriterlerinin net olması gerekmektedir (Canko, 2014, s.30-31).

Artun'a (2006) göre; müzeler en çok etki bırakan kimlik tanımlama mekanizmaları olarak bilinmektedir. Müze bir toplumun en önemli, en kesin hakikatlerini, insanları tanımlama, belirleme, toplumun ortak mirasında- kimliğinde kimin payı olduğunu bildirme gücüne sahiptir.

1921 yılında açılan Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 12 dönem içinde barındıran uygarlık tarihini anlatan zengin koleksiyonu ile Anadolu tarihini aydınlatmaktadır.

Şekil 1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi. Dutlu, A. (2011). Panoramio Photo of Anadolu Medeniyetleri Müzesi <http://www.panoramio.com/photo/58642682> sayfasından erişilmiştir.

Şekil 2. Ana tanrıça figürünü, Torun, V. (2015). Arkeofili. <http://arkeofili.com/?p=1589> sayfasından erişilmiştir.

Ana tanrıça figürini: Çanak-çömlek yapımının ilk kez nerede gerçekleştirildiğine dair kesin verilere ulaşamamakla birlikte Anadolu ve Yukarı Mezopotamya’da bir çok yerleşmede gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda, İ.Ö. 6000’lere tarihlenen örneklerle rastlanmıştır. Bu anlamda Anadolu topraklarının seramiğinde anavatanı olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Neolitik çağ ile başlayan pişmiş toprak eşya üretimi, sadece günlük kap ve kullanım eşyası ile sınırlı kalmamıştır. Çamurun plastik özelliği karşısında büyülenen Anadolu insanı, kille şekillendirdiği ana tanrıça heykelciklerinde inancına dair simgeleri elle tutulur hale getirerek, sanatsal yaratım gücünü ele veren uğraşlara da girişmiştir. Konya-Çatalhöyükte’te, Diyarbakır Çayönü Höyük’de ve Burdur Hacılar’da gün ışığına çıkarılan ana tanrıça idolleri, belki de çamurun insan eliyle aldığı en naif, en güzel biçimlerdir (Erman, 2012, s.21).

Çatalhöyükte buluna şişman kadın heykelleri bereketi simgeleyen en önemli eserlerin başında gelir. Yan tarafları kutsal hayvanlarla desteklenmiş bir tahtta oturan ve doğum anını anlatan ana tanrıça heykelciliğidir. Kadının doğa üzerindeki gücü sembolize edilmektedir. Neolitik döneme ait olan eser 20 cm. yüksekliğinde olup, İ. Ö. 6 binde, Çatalhöyük’te bulunmuştur. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde sergilenmektedir.

Şekil 3. Kutsal geyik sembolü. Torun, V. (2015). *Arkeofili*. <http://arkeofili.com/?p=1589> sayfasından erişilmiştir.

Maden çağına geçişte sert bir alaşım olan tunç bir takım kutsal sembollerin, heykellerin ve mühürlerin yapımında kullanılmıştır. Bu tunç sembol Alacahöyük'te bulunmuştur.

Şekil 4. Güneş kursu. Torun, V. (2015). Arkeofili. <http://arkeofili.com/?p=1589> sayfasından erişilmiştir.

Törenselle Sembol (güneş kursları): İ.Ö. 3. binyılın ikinci yarısı din ile ilgili ölü hediyeilerinin en güzel örneklerini oluşturan törenselle sembollerin çoğu bir çift boğa boynuzu içine alınmıştır, bol ve çeşitli oluşu, mezar sahiplerinin büyük bir törenle gömüldüğünü hissettirir. Dövme ve dökme tekniğinde yapılmıştır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004 s.71).

Bir çerçevesi ve yere saplamak için bir sapı vardır. Yarım daire içinde üç hayvan figürü yerleştirilmiştir. Ortadaki geyiğin 8 çatalı ve iri boynuzları vardır. Yanlardaki figürlerin başları öne doğru eğiktir. Erken Tunç Dönemine ait olup, elektron bronz 56 cm. lik bir heykeldir.

Şekil 5. Boğa ritonları. Torun, V. (2015). Arkeofili. <http://arkeofili.com/?p=1589> sayfasından erişilmiştir.

Hurri ve Şerri: Boğa biçimli kaplardır. Pişmiş topraktan yapılmış ve 90cm. yüksekliğinde olup, İ.Ö. 16. yüzyıla aittir. Hitit İmparatorluğu dönemini temsil eder. Boğazköy’de bulunmuştur. Çanak çömlek konusunda dini işlevi olanların yapımına özen gösterilmiştir. Kiremit renkli hamurlu, kırmızı astarlı boğa ritonlarıdır. Alınlarında üçgen şeklinde, boynuzlarının alt yarısı, ayaklarının burunlarının üzerinde krem renkli boya görülmektedir.

Törenselleşmiş içki kapları bu türün önde gelenleridir. Fırtına tanrısının iki boğasını betimleyen heykel şeklindeki kaplar bu grubun en özgün yapıtlarıdır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde sergilenmektedir. (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.131).

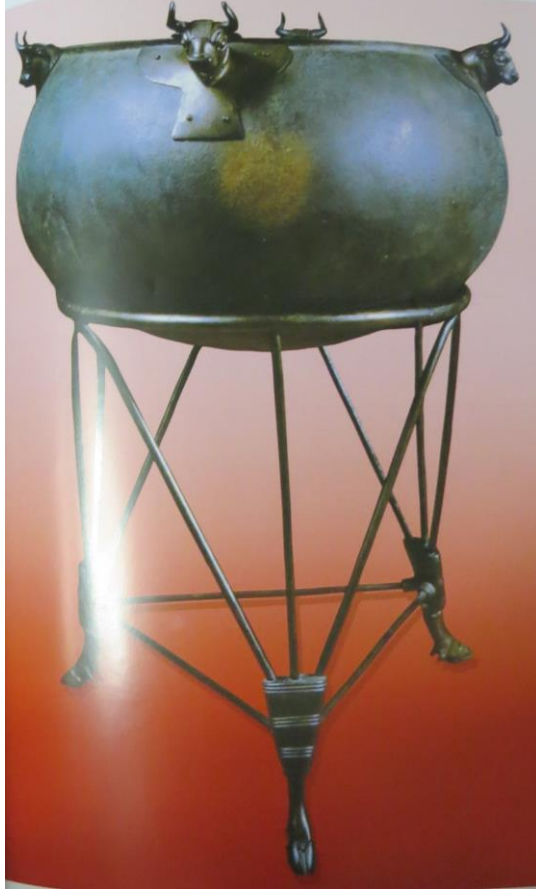
Şekil 6. Bronz tablet. Torun, V. (2015). Arkeofili. <http://arkeofili.com/?p=1589> sayfasından erişilmiştir.

Tabletler; Boğazköy’de on binden fazla sayıda bulunan kil tabletler, Anadolu’nun gizemli tarihine ışık tutmaktadır. Bu tablet bronzdan yapılmıştır. 35 cm. yüksekliğinde olup, Boğazköy’de bulunmuştur. Hitit Kralı IV. Tuthaliya ile Tarhuntaşşa Kralı Kurutanta arasında yapılan bir sınır antlaşmasının metnini oluşturmaktadır.

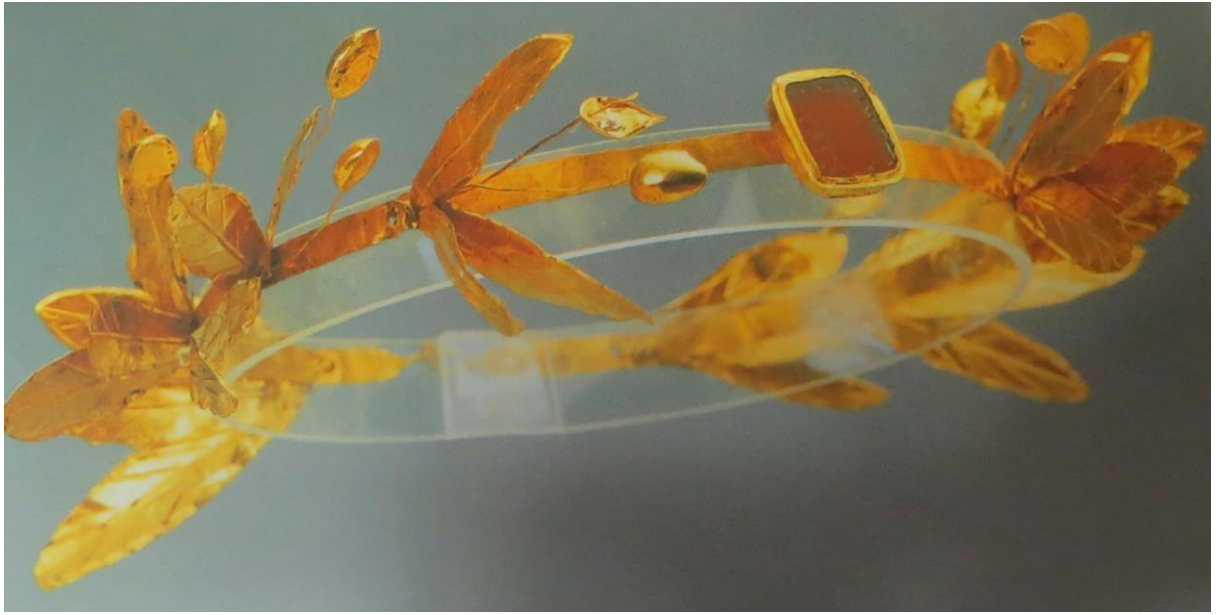

Şekil 7. Savaş arabası. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi, (2014). Geç Hitit dönemi.152.*

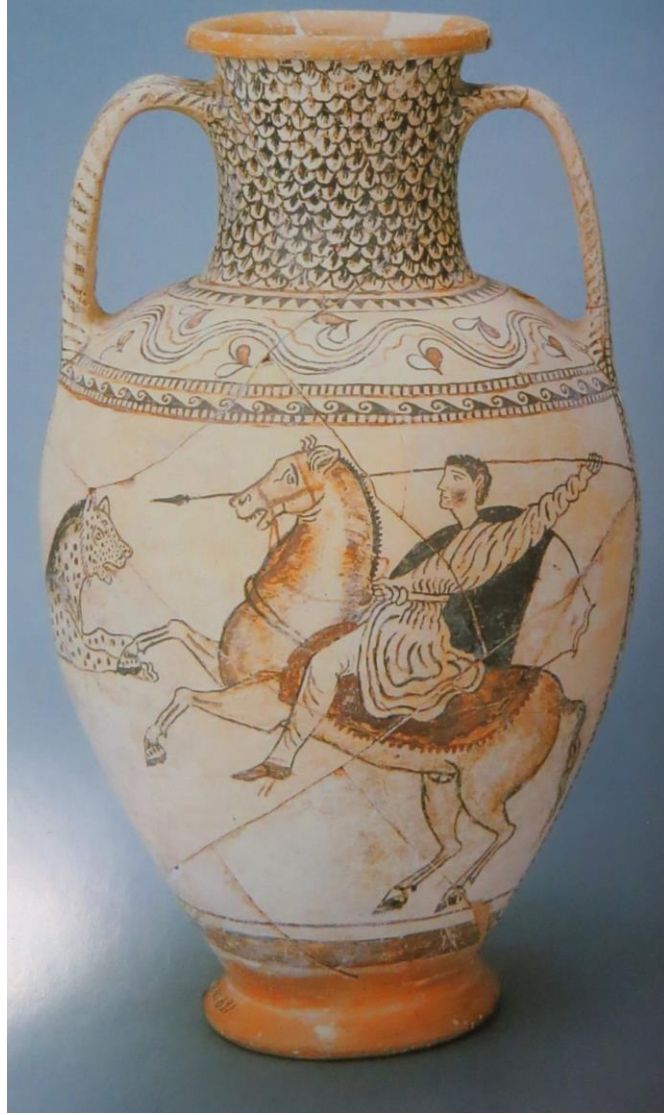
Savaş Arabası: Geç Hitit Dönemi İ.Ö. 8. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Kargamış'ta bulunmuştur. Üzerinde tek tekerlekli, tek atlı bir araba vardır. Araba içinde ayakta duran, biri iki eliyle hayvanın dizgininden tutan, diğeri ok atar vaziyette iki insan görülmektedir. Atın altındaki sakallı erkeğin koltuk altına saplanmış bir ok, araba arkasında bir mızrak yer almaktadır (Altun, 2007, s.133).

Şekil 8. Üç ayak üzerinde kazan. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi*, (2004). Tunç. Yük. 51cm. Altıntepe İ.Ö. yy. sonu-7.yy. başı.

Şekil 9. Taç. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi*, (2014). Altın. Ağ. 62,04 gr. Balgat kazısı. İ.S. 1-2. yy

Şekil 10. Amphora. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi (2004)*. Pişmiş Toprak. Yü. 31 cm. Kültepe.

“Beyaz Astar üzerine kırmızı ve siyah renkte zengin bezemeli kabın, boynu ile omuzunda balık pulu ve sarmaşık dalı desenlidir. Şaha kalkmış at üzerinde doğuya özgü giysilerle sakalsız avcı betimlemesi. Helenistik Dönem (*Anadolu Medeniyetleri Müzesi*, 2004, s.212)”.

Müzedede paleolitik dönemden başlayarak; balta, bıçak, süs eşyası, iskelet gibi buluntular yer almaktadır. Kadın heykelcikleri, duvar resimleri, günlük hayattan eşyalar, pişmiş topraktan kaplar, vazolar, ritonlar, görülmektedir. Hitit döneminde metal tabletler, damga mühürler, demir, altın, fildişi, taş ve tunçtan yapılan heykeller öne çıkmaktadır. Bu malzeme zenginliği insanlığın gelişimi ile birlikte artmaktadır.

2.3.6.1. Anadolu Medeniyetler Müzesi Binalarının Tarihçesi

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, fonksiyonel hale getirilerek düzenlenmiş iki Osmanlı mimari yapısında yer alır. Bu yapılardan biri, Kurşunlu Han diğeri ise Mahmut Paşa Bedesteni'dir. Ulus'ta Atpazarı olarak isimlendirilen semttedir. Hisarda Gözcü Sokak'tadır. Ankara Kalesi'nin dış duvarının güney doğu kıyısına düşmektedir.

Fatih dönemi baş vezirlerinden Mahmut Paşa tarafından 1464- 1471 tarihleri arasında yaptırıldığı tahmin edilmekte olan bir bedestendir. Herhangi bir kitabesi yoktur. Kaynaklara göre; Ankara'daki sof kumaşların buradan dağıtıldığı yazılmaktadır. Bedestenin planı klasik tipte oluşturulmuştur. Ortada 10 kubbe ile örtülü dikdörtgen planlı kapalı mekan, karşılıklı yerleştirilen üstü beşik tonozlarla örtülü 102 dükkandan oluşan bir arasta ile çevrilmektedir. Bu yapıya doğudan iki, batı ve kuzeyden birer kapıyla girilir.

Kurşunlu Han, son araştırmalara göre Fatih Dönemi baş vezirlerinden Mehmet Paşa'nın İstanbul'un Üsküdar semtindeki imaretine vakıf olarak yaptırılmıştır. Kitabesi yoktur. 1946 yılındaki onarımında II. Murat'a ait sikkeler bulunmuştur. Bu buluntular, hanın 15. yüzyılın ilk yarısında var olduğunu gösterir niteliktedir. Han, Osmanlı dönemi mimari karakterinde olup, ortada avlu ve revak sırası ile, bunları çeviren iki katlı odalardan oluşmaktadır.

Zemin katta 28, birinci katta 30 oda yer alır. Odalar ocaklıdır. Yapının batı ve güney yönlerinde yer alan bodrum katta " L" tipinde bir ahır kısmı mevcuttur. Hanın kuzey cephesinde 11, doğu cephesinde 9 ve giriş eyvanı içerisinde karşılıklı yerleştirilen 4 dükkan yer alır. Hanı yaptıran Mehmet Paşa, 1467 yılında bedesteni yaptıran Mahmut Paşa'nın azlinden sonra başvezir olmuş ve 1470 yılına kadar görevde kalmıştır. Üsküdar'da cami, imaret ve medresesi olup, kendisi orada gömülüdür. Bugün Müzeyi oluşturan bu iki yapı, 1881 yılından sonraki son yangından sonra terk edilmiştir (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.7).

Uzun tarihi süreçlerden geçen bu Osmanlı yapısı Kurtuluş Savaşı gibi zorlu bir mücadelenin içerisinde tekrar hayat bulmuştur. Anadolu Medeniyetleri'nin kültürel ve tarihi sermayesini kucaklamıştır.

"Anadolu Medeniyetleri Müzesi levhasında Hitit kralı IV. Tuthalia'nın (MÖ 1250-1220) mührünün bulunduğu "AMM 1921" yazmaktadır. Yunan ordusu Polatlı'dayken ve Ankara'nın her an düşman eline geçmesi mümkünken TBMM Başkanı Mustafa Kemal, Maarif Vekaleti'nden (Milli Eğitim Bakanlığı) bir hars (kültür) müdürlüğü kurulmasını ister. Ankara boşaltılmaya hazırlanırken ve de yoksulluk son safhadayken bu istek büyük bir şaşkınlıkla karşılanır ve buna rağmen Atatürk'ün bir "Eti Müzesi" kurma düşüncesi yerine getirilir (Sargın, 2008, s.81)".

Ankara'da ilk müzeyi, Kültür Müdürü Mübarek Galip Bey 1921 yılında kalenin Akkale olarak isimlendirilen burcunda kurmuştur. Ayrıca; Augustus Mabedi ile Roma Hamamı'nda da eser toplanmıştır. Atatürk'ün isteğiyle merkezde bir "Eti Müzesi" kurma fikrinden

hareket edilerek diğer bölgelerdeki Hitit eserleri de Ankara'ya gönderilmeye başlanınca geniş mekânlara sahip bir müze binası ihtiyacı ortaya çıkmıştır. O zamanki Kültür (Hars) Müdürü Hamit Zübeyr Koşay tarafından, devrin Maarif Vekili Saffet Ankan'a metruk halde bulunan Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Hanın onarılarak müze binası olarak kullanılması önerilmiştir. Bu fikir kabul edilerek, 1938 yılından 1968'e kadar devam eden uzun soluklu bir restorasyon çalışması başlatılmıştır.

Bedestenin orta bölümünde yer alan kubbeli mekânın büyük bir kısmının onarımının 1940 yılında bitirilmesi ile eserler, Alman arkeolog H.G. Guterbock başkanlığındaki bir heyet tarafından yerleştirilmeye başlanmış, 1943 yılında binaların onarımı devam ederken, orta bölüm ziyarete açılmıştır. Bu bölümün onarım projesi Y. Mimar Macit Kural, ihale sonrası onarımı ise Y. Mimar Zühtü Bey tarafından yapılmıştır. 1948 yılında Müze İdaresi Akkaleyi depo olarak bırakıp, Kurşunlu Hanın onarımı tamamlanan dört odasına yerleşmiştir. Kubbeli mekânın çevresindeki arastanın restorasyon ve teşhir projeleri Anıtlar Yüksek Mimarı İhsan Kıyğı tarafından hazırlanmış ve uygulanmıştır. Beş dükkan orijinal halde bırakılıp, dükkan aralarındaki bölmeler kaldırılmış ve böylece, teşhir için geniş bir çevre koridoru elde edilmiştir. Müze yapısı 1968 yılında son şeklini almıştır. Bugün idari bina olarak kullanılan Kurşunlu Han'da araştırmacı odaları, kütüphane, konferans salonu, laboratuvar ve iş atelyeleri yer almakta, Mahmut Paşa Bedesteni ise teşhir salonu olarak kullanılmaktadır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.11).

Restore edilen müze binasının aslında 1968 yılından önce 1966 yılında da bir açılış töreni yapılmıştır. Ankara Arkeoloji Müzesi'nin yeni tanzim edilen salonunun açılışı, 28 Mart 1966 tarihinde zamanın Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müsteşarı Adnan Ötüken tarafından yapılmış ve Ötüken bu açılış dolayısıyla bir konuşma yapmıştır. O tarihte müzede 32 kazı yeri ile, diğer buluntu yerlerinden toplanmış 50.000'den fazla eserin mevcut olduğunu, bunların ancak yüzde yirmisinin teşhir edilebildiğini, binanın arkasında kalan ve yakında onarıma başlanacak olan salonun ise Çocuk Müzesi olarak düzenlenmesinin planlandığını Adnan Ötüken'in yaptığı açılış konuşmasından öğrenmekteyiz (Gerçek, 1999, s.365).

Bugün; kendine özgü koleksiyonu ile dünyanın önemli müzeleri arasında yer alan Anadolu Medeniyetleri Müzesinde, Anadolu Arkeolojisi, Paleolitik Çağ'dan başlayarak günümüze kadar Osmanlı devrinin bu tarihi yapılarında kronolojik bir sırayla korunup, sergilenmektedir.

2.3.6.2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Eğitim Birimi

Müze eğitiminin temel ilkelerinden biri de, her müzenin sunduğu eğitimin kendine özgü olmasıdır. İki müzenin sunduğu eğitim hizmeti asla birbirine benzemez. Bunun nedenleri arasında müzenin ve koleksiyonlarının türü, müzenin gelenekleri, personelinin uzmanlığı ve en önemlisi de müzenin eğitim politikası sayılabilir (Onur, 2013, s.74).

Bu doğrultuda, zengin koleksiyonunu eğitim çalışmaları ile yansıtmış olan Anadolu Medeniyetleri Müzesi, uzun yıllar önce müze bünyesinde ve okullarda konferans ve seminerler şeklinde eğitim etkinliklerine başlamıştır. Bu süreç zamanla daha çağdaş bir yol

çizerek programlı bir şekilde müze müdürlüğüne bağlı bir birim olarak varlığını sürdürmektedir.

Zor'a göre (2010); Anadolu Medeniyetleri Müzesi yıllıkları incelendiğinde müze eğitime yer verildiği ve farklı atölye çalışmaları, seminer ve konferanslarla eğitim programları detaylı bir şekilde anlatılmaktadır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim etkinlikleri yedi ana grupta toplanmaktadır. Bunlar;

- 1- Seminerler, Konferanslar, Sergiler, Konserler ve Şiir Dinletileri
- 2- Yayınlar
- 3- Müze Eğitim Atölyesindeki çalışmalar
- 4- Müzeler Haftası kutlamaları çerçevesinde gerçekleştirilen “Çocuk Şenliği ve Çocuk Olimpiyatları” etkinlikleri
- 5- Müzeler-okul işbirliği ile gerçekleştirilen proje tabanlı eğitim çalışmalarıdır.
- 6- Okullarla yapılan randevulu çalışmalar.
- 7- Yaz dönemi etkinlikleridir (Demirdelen, 2007, s.39).

2.3.6.3. Anadolu Medeniyetleri Müzesinin Kapsadığı Dönemler

2.3.6.3.1. Paleolitik Çağ (İ.Ö. 600000-15000)

Yazının bilinmediği dönemlere Tarih Öncesi Çağlar, yazının bilindiği dönemlere ise Tarihi Çağlar adı verilmektedir. İlk yazı Mezopotamya’da yaklaşık olarak İ.Ö. 3. binyılın başlarında kullanılmaya başlanmış, İ.Ö. 3000’den itibaren insanlık tarihinde tarihi çağlara geçilmiştir. Tarih Öncesi Çağlar; Taş Devri, Bakır Devri, Tunç Devri ve Demir Devri olarak gruplandırılmaktadır. Bunlardan Taş Devri; Paleolitik Çağ (Eski Taş Devri), Mezolitik Çağ (Orta Taş Devri) ve Neolitik Çağ (Yeni Taş Devri) olarak üç gruba ayrılmaktadır (Altun, 2007, s.36).

Yontma veya Eski Taş Çağı olarak da adlandırılan Paleolitik Çağ tarihsel verilere göre değişiklik gösterse de, günümüzden yaklaşık iki milyon yıl önce başlamış ve 10.000 yıl önce sonlanmıştır. İnsanlık tarihinin %99’u gibi çok büyük bir bölümünü kapsayan bu çağ insanlık tarihinin başlangıcı olup, ilk aletlerin yapımı ile devam eden gelişim sürecini kapsayarak tarihsel açıdan önemli bir yer tutmaktadır.

Paleolitik Çağ insanları doğanın zor koşulları altında yaşamış, ekonomik açıdan, avcı ve toplayıcı toplulukları temsil etmiştir. Besin üretmeyi bilmeyen bu insanlar, yalnızca yaşadıkları ortamda bulunan yabani sebze, meyve ve köklerle avlandıkları hayvanları tüketerek hayatta kalmışlardır. İklim ve çevre koşullarının değişkenliği nedeniyle, yeni besin kaynakları aramak ve av hayvanlarını izleyerek, küçük gruplar halinde konar-göçer bir

yaşam sürmüşlerdir. Bu topluluklar, kaya sığınaklarının bulunduğu yerlerde mağaralar ve kaya altı sığınaklarında barınmışlar, kaya sığınaklarının bulunmadığı yerlerde ise açık havada kurdukları sığınaklarda barınmışlardır.

Paleolitik Çağ, karakteristik çizgileri ve kültürleriyle Alt, Orta ve Üst olmak üzere üç evreye ayrılır.

2.3.6.3.2. Mezolitik Çağ (İ.Ö. 15000-7000)

Mezolitik Çağ; Orta Taş Devri olarak bilinir. İnsanlar avcılık ve toplayıcılık yaparak ve besin üretimi ile yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu çağa ait insan toplulukları yine Antalya yakınlarındaki mağaralarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Tekeköy, Belbaşı ve Beldibi’nde bu çağa ait yaşam izlerine rastlanmıştır. Bu dönemde insanlar alet çeşitlerini zenginleştirmiştir. Yontma taş aletlerin boyları küçüldüğü gibi ince bir işçilik kazanmışlardır. Bu dönemde “Mikrolit” olarak adlandırılan geometrik biçimli nesneler boynuz kemik ve odun gibi maddelerden yapılan saplara takılmış ve orak benzeri amaçlarla kullanılmışlardır (Altun, 2007, s.37).

2.3.6.3.3. Neolitik (Yeni/Cıvalı Taş) Çağ (İ.Ö. 7000-5000)

Yeni Taş ya da Cıvalı Taş Devri olarak ta bilinen bu dönemde insan topluluklarının yaşam biçimlerinde köklü değişimler olmuştur. Bu dönemde insanlar çevresindeki bazı bitki ve hayvan cinslerini evcilleştirmiş, böylece üretim alanında gelişmeler olmuştur. Buna paralel olarak insanlar besin ürettikleri topraklara bağımlı hale gelmeye başlamış ve göçebelik düzeninden yerleşik düzene geçilmiştir (Altun, 2007, s.36).

İnsanlık tarihinde, besin üretiminin yanında ilk yerleşik toplumların kurulması ile başlayan dönem Neolitik Çağ adıyla bilinir. Çağın başlangıcında henüz pişmiş toprak kapların daha yapılmadığı, bunların yerine sepet, tahta ya da taştan kapların kullanıldığı ilk evredir. Seramiksiz Neolitik olarak adlandırılır. Anadolu’da ancak birkaç yerde saptanan bu evre, belirli bir düzene göre inşa edilen mimarisi, taş ya da kemik alet ve silahları, süs eşyaları ile ilk yerleşik köy örneklerini oluşturmaktadır.

Eski Yakındoğu ve Ege’nin en gelişmiş Neolitik Merkezi Konya’nın 52 km. güneydoğusunda, Çumra ilçesinin kuzeyinde yer alan Çatalhöyük’tür. Burada yapılan kazılarda saptanan 10 yapı katında da (C14 tarihlenmelerine göre İ.Ö. 6800- 5700 arası) açığa çıkarılan evlerin ve dolayısıyla kentin, bir düzene göre inşa edildiği görülmektedir. Bu düzenleme dikdörtgen planlı evlerin avlular etrafında bitişik olarak sıralanması ile sağlanmıştır. Taş temelin bulunmadığı, kerpiçten düz damlı olarak yapılan bu evlerin planları da birbirinin aynıdır. Evler, geniş oturma odası dışında depo ve mutfaktan oluşmakta, oda içlerinde seki, ocak ve fırınlar bulunmakta idi (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.25).

2.3.6.3.4. Kalkolitik (Bakır-Taş) Çağ (İ.Ö. 5500-3200)

Bakır Taş Çağı olarak da anılan bu dönemde Anadolu’da birbirinden etkilenen bağımsız yerel kültürler oluşmuş, böylece kültür tarihinde ilk kent kültürleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Son araştırmalar madenin ilk işlenişinin Neolitik Çağ’da gerçekleştiğini

ortaya koysa da, yaygınlaşması ve gelişmesi bu dönemde olmuştur. bunun yanında tarım, hayvancılık, ticaret, anıtsal mimari, savunma ve sulama sistemleri gelişmiştir (Altun, 2007, s.50).

Taş aletler yanında bakırın da kullanılmaya başlanmasından dolayı Kalkolitik Çağ olarak adlandırılan bu dönemin, Geç Neolitiğin bir devamı olduğu Hacılar, Canhasan, Kuruçay gibi yerleşim yerlerindeki devamlılıktan anlaşılmaktadır. Bu çağda da, Neolitikte olduğu gibi, bölgesel özellikler hakimdir. Kalkolitik çağ Erken, Orta ve Geç olmak üzere üç evrede incelenir (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.49).

Hacılar'da bu dönemin en karakteristik özelliği; el yapımı, boyanmış çanak çömleklerin kullanılmasıdır. Biçimsel olarak ve teknik olarak ileri seviyede olup, tek renkle başlayıp, zenginleşerek sayıları artmıştır. Zemin üzerine kırmızı- kahve tonlarında motifler oluşturulmuştur. Tanrıça heykelcikleri ise oturma pozisyonundadır.

Geç Kalkolitik dönemde; Batı Anadolu'da megaron tipi denilen; dikdörtgen planlı evler bulunmuştur. İç Anadolu kesiminde rastlanan seramikler ise çizi ya da oyma bezeklidir. Bölgelere göre değişen ölü gömü yerlerinde, çeşitli süs eşyalarına, bakır eşyalara, silahlara rastlanılmıştır.

2.3.6.3.5. Eski Tunç Çağı

Anadolu'da, İ.Ö. IV. binin sonu, III. binin başlarında, Eski tunç çağı başlamıştır. Anadolu'da yaşayan insanlar, bakıra kalay katarak tunç elde etmeyi ve bu alaşımdan silah, kap-kaçak, süs eşyası üretmeye başlamışlardır. Tunçun yanı sıra bakır, altın, gümüş ve doğal altın- gümüş alaşımı olan elekturumdan ihtiyaçları doğrultusunda pek çok eşya üretebilmişlerdir. Her türlü maden döküm ve dövme teknikleri kullanılarak çok iyi işlenebiliyordu. Maden işçiliği ve ticaret bu dönemin önemli uğraşlarındandı. Çeşitli bölgelere yayılan eserler ticaretin geliştiğinin bir göstergesi olmuştur.

Kazılarda ortaya çıkan küçüklü büyüklü yerleşim yerleri, bu çağ insanların, etrafı surlarla çevrili şehirlerde oturduğunu göstermiştir. Bu müstahkem şehirlerin sıkışık yapılardan oluştuğu görülmektedir. Geleneksel Anadolu mimarisini temsil eden taş temelli kerpiç duvarlı evler, dörtgen veya düzgün olmayan dikdörtgen odalı olup bu odalarda ocak, fırın ve sedir vardır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.59).

Megaron tipi evler bu süreçte de geçerliliğini korumuştur.

Eski Tunç Çağının ileri uygarlık düzeyini yansıtan merkez Alacahöyük olmuştur. Bu bölgede bulunan mezarlar içerisindeki eşyalar zenginliği ve yaşanmışlığı yansıtmaktadır. Mezarlıklara bırakılan hediyeler; bilezik, gerdanlık, küpe gibi süs eşyaları ile silahlar ve dini törenlerde kullanılan boğa ve geyik heykelleri, güneş kursları, tanrıça heykelcikleri önemli sanat eserleridir. Pişmiş toprak ya da taştan yapılan damga mühürleri de mezarlara bırakılan ölü hediyeleri olmuştur.

2.3.6.3.6. Asur Ticaret Kolonileri Çağı

Bu dönemin başlangıcı aynı zamanda Anadolu’da yazılı tarihin ve Orta Tunç Çağı’nın başlangıcıdır. İ.Ö. 1960 yıllarında Kuzey Mezopotamya’daki Eski Asur Devleti, Anadolu ile gelişmiş bir ticaret sistemi kurmuştu. Bu dönemde Anadolu’da büyük grubunu Geç Hattiler’in oluşturduğu feodal şehir krallıkları egemendi. Akkad Çağı’ndan beri Anadolu’nun zenginliğini bilen Mezopotamyalılar Asur’un öncülüğünde kuzey komşuları ile geniş ve sistemli ticari ilişkiye girmişlerdi. Beraberinde Anadolu’ya yabancı olan dillerini, çivi yazılarını ve silindir mühür geleneğini getirmişlerdi. Böylece Anadolu İ.Ö. 1950 yıllarından itibaren yazılı tarih çağlarına girmiş oldu (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.89).

Bu dönem; mühürler, kalıba dökülmüş kurşun tanrı ve ailesinin figürinleri ve törensel içki kapları ile karakteristiktir. Figürinlerin özellikleri Hitit dönemine benzemektedir. Ritonlar; aslan, kedi, domuz, kartal... gibi biçimlerde yansıtılmıştır. Gaga ağızlı testiler, çaydanlıklar, çok kulplu meyvelikler, komşu ülkelerin tarihini anlatan mühür baskılar ve çivi yazılı belgeler yine dönemin önemli eserleridir.

2.3.6.3.7. Eski Hitit ve Hitit İmparatorluk Çağı (İ.Ö. 1750-1200)

Kökenleri hakkında pek fazla bilgi olmasa da Hititler, İlk Tunç Çağı’nın sonlarında, Balkanlar veya Kafkaslar üzerinden Hint-Avrupa kökenli boylar halinde Anadolu’ya gelmişlerdir. Başlangıçta Kızılırmak civarına yerleşmişler, burada kent devletleri halinde varlığını sürdüren Hattilerle savaşmışlardır. Sonunda Kuşar Kralı Anita tarafından Hitit Devleti kurulmuş, 1. Labarna Dönemi’nde ise devletin sonuna kadar etkinliğini sürdüreceği olan Hattuşa (Çorum) kenti başkent olarak seçilmiştir (Altun, 2007, s.36).

Yazılı metinlere göre Koloni Çağı’nın son safhalarında, Pithanna’nın oğlu Anitta Anadolu’da şehir beylikleri halinde yaşayan Hititler’in birleşmesinde ilk adımı atarak, Anadolu’nun merkezi sistemle idare edilen ilk devletini kurmuştur.

“Hitit Uygarlığı’nın, onu Yakındoğu’daki komşularından ayıran en önemli özelliği, insan haklarına duyulan saygıda belirginleşmesidir. Albrecht Goetze’nin saptadığı gibi Hititler, insan yaşamına ve kişilik haklarına büyük önem veriyordu. Onur kırıcı cezalar, Asur kanunlarında görülen acımasız yargılar Hitit hukukuna yabancı idi (Akurgal, 1998, s.186)”.

Hititler M.Ö. 3. binin sonunda küçük gruplar halinde, Anadolu’ya girmeye başladıkları zaman kendilerini bu yüksek Hatti kültürü içinde buldular. Onların büyük başarısı, zaman içinde bu yerli kültüre adapte olmaları ve yeni göç edenlere özgü dinamik çaba ve katkılarıyla onu özümsemeleri ve ona kendi kültürleri olarak “Hitit Kültürü” adını verebilmeleridir (Özgüç, 2002, s. 401).

Hititlerin, yaşadıkları döneme göre ileri demokrasi anlayışı, hukuksal düzenlemeleri, yönetim biçimleri, savaşları, antlaşmaları, bayram törenleri gibi toplumsal ve kültürel birikimleri ve bu sürecin gündelik yaşamla olan ilişkisi yerli ve yabancı araştırmacılar için heyecan uyandıran temalar olmuştur.

Eski Asurlu kolonistler Anadolu'yu terk ettikten bir süre sonra, I. Hattuşili devletin başkentini Neşa (Kaniş)'ten Hattuşa (Boğazköy)'ye taşımıştır. Eski Hitit Krallığı olarak anılan bu dönemde sanat, başta Boğazköy olmak üzere Alacahöyük, Eskiyaşar, İnandık, Maşathöyük kazılarının ortaya koyduğu gibi büyük ölçüde Anadolu geleneğine bağlıdır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.117).

Hitit sanatı ikonografik ve stilistik özelliği ile öne çıkmış, anıtsallığıyla tanımladığımız bir karaktere sahiptir. Özellikle kraliyet ailesine ait buluntular ve asillerin himayesinde üretilen eserler bugüne ışık tutmakta ve Hitit sanatına ait fikir oluşturmaktadır.

Hitit sanatında, en çok, Hurri ve Mısır etkisinden söz edilir. İmparatorluk Dönemi'nin en erken evrelerinde başlayan Hurri kültür etkisinin III. Hattuşili ve IV. Tuthaliya döneminde, doruğa eriştiği anlaşılmaktadır. Ancak, Hitit sanat ürünlerindeki üslup Hurri değildir. Hurri etkisi daha çok dinsel kavramlardır. Hititler bu kavramları, kendi üslupları ile ifade etmeyi başarmıştır. Mısır etkisi sfenks gibi, bazı motiflerde ve bazı figürlerin baş ve bacaklarının profilden, göğsün cepheden işlenişinde belirgindir. Ancak onların betimlenmeleri, Mısır tasvirlerinden farklı, Hititli'dir (Emre, 2002, s.416).

Hitit İmparatorluğu mimariye anıtsal bir nitelik kazandırmıştır. Başkent Hattuşa'da yer alan çok sayıda tapınak, saray ve kenti saran taş surlar Hitit mimarisinin en önemli eserleridir. Hitit mimarisinin en karakteristik özelliği ise; herhangi bir geometrik düzene uymamasıdır. İhtiyaca göre yeni bölümler eklenmiştir.

“Hitit sanatının en özgün örneklerini heykel ve kabartmalar oluşturmaktadır. Bunların konuları genellikle dini ve mitolojiktir. Konular dışında, boynuzlu tanrı başları ve giysiler gibi özellikleriyle de Doğu sanatından etkiler taşıyan bu eserler, İmparatorluk döneminde özgün karakterini bulmuştur (Altun, 2007, s.100).”

Heykeller anıtsal niteliktedir ve özellikle aslan, kral, sfenks kabartmaları kapı ayaklarını oluşturan bloklara işlenmiştir. Kabartmalarda dini törenler, kralın günlük yaşamı ve özel günler betimlenmiştir.

Hitit keramikleri (çanak, çömlekleri) genellikle kırmızı renkli, düzgün yüzeyli (açkılı) ve bezemesiz kaplardır. Alışılmış biçimlerin yanısıra, plastik etki bırakan çift başlı ördek, antilop, boğa, kuş gibi hayvan biçimli kaplar da üretmişlerdir. Rytan (riton) adı verilen bu eserler dini törenler sırasında içki kabı olarak kullanılan kutsal eşyalardır (Milli Eğitim, 2008, s.28).”

Orta Anadolu'nun karakteristik hayvan biçimli kapları arasında boğa başı biçiminde olanların geniş yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Hitit metinlerine göre, kıymetli madenlerden yapılan ve üç guruba ayrılan hayvan biçimli içki kaplarının dinsel törenlerde kullanıldığı bilinmektedir. Hitit dinsel törenlerinde kullanılan içki kapları dışında nispeten daha basit olan boğa başı biçimindeki bardaklar, halkın gündelik hayatında kendi evlerinde Fırtına Tanrısı için sakladıkları ya da kullandıkları bir sembol olarak düşünülmektedir (Oral, 2015, s.149).

2.3.6.3.8. Frig Krallığı (1200-700)

İ.Ö. XII. Yüzyıl başlarında Güneydoğu Avrupa'dan gelen Ege Göçleri ile Anadolu'ya giren Frigler Anadolu'nun önemli kentlerinin hemen hepsini yakıp yıkmış ve Hitit İmparatorluğunu ortadan kaldırarak Anadolu'yu yavaş yavaş egemenlikleri altına almaya başlamışlardır. Friglerin esas yerleşim bölgesi Gordion merkez olmak üzere Sakarya bölgesi olup Afyon, Kütahya, Eskişehir bu bölgeye bağlıdır. Geride bıraktıkları çok az sayıdaki yazıtlar onların Hint-Avrupalı bir dil kullandıklarını göstermektedir. Yunan kaynakları özellikle Herodot onların büyük ve küçük Byriges'ler olarak Makedonya'dan geldikleri konusunda bilgi verirken Asur kaynaklarında Muşkilî Mita'dan söz edilmektedir. Genellikle Mita ile Midas'ın aynı şahıs, Muşkilerin de Frigler oldukları kabul edilir (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.159).

Mimari yapılarda megaron tipi evler temel alınmıştır. Megaron tipi evlerin tabanları mozaik, tavanları ise ahşaptır. Mezar yapılarına tümülüs denir ve soylular ile yöneticiler için yapılmıştır. Toprağa gömülmüş ahşap mezar odalarının içine ölü ve gömü hediyeleri konularak kapatılmıştır. Gordion'da bulunan büyük tümülüsün kral Midas'a ait olduğu düşünülmektedir.

Frig heykel sanatından günümüze kadar fazla örnek kalmasa da elde edilen eserler de Yunan, Asur ve geç Hitit dönemi etkileri görülür. Kireç taşı, fildişi, ağaç gibi malzemeler kullanılan heykellerin en güzel örnekleri; toprağın, bereketin ve kentlerin tek hakimi olarak kabul edilen ana tanrıça Kybele (Kibele) adına yapılanlardır (Sanat Tarihi I, 2008, s.31).

2.3.6.3.9. Geç Hitit (İ.Ö.1200-700)

İ.Ö. 1200'lerde batıdan gelen Ege Göçlerinin saldırıları eski gücünü kaybeden Hitit İmparatorluğu'na son vermiş başta Boğazköy olmak üzere, bütün Hitit şehirleri yakılıp yıkılmıştır. Bu saldırılardan kurtulabilen Hititliler güney ve güney-doğu Toroslar'ın dağlık bölgelerine çekilerek tarihte son Hitit Beylikleri çağını yaşamışlardır. Bundan sonra bir daha merkezi bir Hitit Devleti kurulamamış, Hitit geleneği, bu Hitit Beylikleri tarafından Asurlular'ın sürekli saldırıları ile tarih sahnesinden silindikleri devir alan İ.Ö. 700 yıllarına kadar devam ettirilmiştir (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.143).

Kargamış, Zincirli, Malatya – Aslantepe, Sakçagözü, Karatepe ve Tell Tayinat'da yapılan kazılarda bu dönemin önemli merkezleri tespit edilmiştir. Bu küçük krallıklar İ.Ö. I. binin ilk çeyreğinde, İç Anadolu'nun kuzey ve batısında Frigler, Doğu Anadolu'da Urartular, Kuzey Mezopotamya'daki Asurlar'ın politik güçleri ile mücadele etmişlerdir.

Bu dönemde heykel sanatı, genellikle mimari ile bir bütün olarak ele alınmıştır. "Ortostat" olarak adlandırılan ve mimari cephelerin alt kısımlarında kullanılan kabartmalar taş blok ve levhalar, mimariyi tanımlayan heykel örneklerindendir. Bu kabartmalarda genellikle Fırtına Tanrısı Teşup ile ilgili konular işlenmiştir. Mimariyi tanımlayan heykellere bir diğer örneği ise sütun kaideleri oluşturmaktadır. Bunlar içinde hayvan biçimli olanlar ilgi çekicidir. Bunun yanında mimariye bağlı olmayan anıtsal heykeller de yapılmıştır (Altun, 2007, s.124).

Boğazköy'ün anıtsal kapıları, Alacahöyük'ün devasal sfenksleri bu heybetli yapıları en iyi örnekleyen eserler olmaktadır.

Hitit sanatının mayası İlk Hitit Evresi'nde tutulmuştur. Bu maya Anadolu'nun bütün geçmiş kültürlerinin özümlemesi ve çok usta bir sentezinden oluşmaktadır. Bir İmparatorluk kurmuş olan Hititler'in bu sanata katkıları büyük heykel ve kabartma konusunda olmuştur. Bu örneklerle belli başlı bütün Hitit merkezlerinde rastlanmaktadır. Alacahöyük sfenksli kapı kabartmaları bu konunun en özgün yapıtlarındandır (Uzunoğlu, 1983, s.35).

Sfenksler ve aslanların koruyucu olduğuna inanarak, boylarını yaklaşık bir buçuk-iki metre kadar, kapının her iki yanına betimlemişlerdir. Simetriye önem vermişler ve kötülüklerin kapıdan giremeyeceği inancı ile bu heykelleri oluşturmuşlardır.

Hitit sanatı yüzeysel bakışla, insanları, hayvanları ve bazen nesneleri betimlemesi anlamında, özünde doğalcıdır (natüralisttir). Ancak bu kesinlikle portrelemeye ya da doğal sahnelerin tasvirine çaba gösterildiği anlamına gelmez. Sanatçının amacı gördüğünü olduğu gibi kopyalamak değil, yontusunun “özü” olarak gördüğünü maksimum açıklıkla yansıtmak olduğu için, “idealistik” ve “kavramsal”dır bu sanat (Macqueen, 2013, s.157).

Bu özellikleri, eserler üzerinde incelemek, gözlemlemek Hitit yaşamını ve sanat anlayışını her yönüyle ortaya koymaktadır.

Hitit sanatının bu kadar etkileyici, görsel olarak bu kadar ilgi çekici olmasının nedenlerinden birisi anıtsallığı, diğeri de öyküselligidir... Hitit sanatını evrensel kılan bir diğer özellik de sanatçıların bize büyük başarıyla aktarabildikleri öykülerdir. Gerek Alacahöyük'teki İnandık Vazosu'nun üzerindeki tasvirler olsun, bunların her biri bize Hititler'in dünyasıyla ilgili birer öykü anlatır. Hititler'in nasıl yaşadıkları, nasıl tören yaptıkları, tanrılarına nasıl taptıklarıyla ilgili bilgi verirler. Hitit sanatının bu özelliği günümüz insanının ilgisini çekmede etkilidir (Koç, 2006, s.90).

Kadeş antlaşması; Mısır ve Hititler arasında yapılan tarihte bilinen ilk yazılı antlaşmadır.

Devletler arası ünlü antlaşmaya, Babil-Assur dilinde yapılan ve her iki tarafında kardeşçe ilişkiler içinde bulunmaları nedeniyle duydukları memnuniyeti vurguladıkları, antlaşma nedeniyle birbirlerine verecekleri armağanlardan söz ettikleri bir yazışma eşlik etmektedir. Yazışmanın Hititçe taslakları da bulunmaktadır. Eşitlik şartlarına dayanan antlaşma gümüş bir tablet üzerine kakılmıştır ve orijinal haliyle günümüze ulaşmamıştır. Antlaşma günümüzde Hattuşa'da gün ışığına çıkarılan, Babilce Assurca (Akkadca) olarak hazırlanan kil tabletler yoluyla bilinmektedir (Klengel, 2002, s.412).

Hititler birçok bakımdan Avrupa ülkelerine örnek olmuş bir uygarlık yaratmışlardır. Örneğin insan haklarının öncüleri Hititlerdir. O dönemin iki süper gücü arasından gerçekleştirilen ve ilk uluslararası antlaşma olan Kadeş Barış Antlaşması Hitit kültürünün anlaşılmasında önemli bir belgedir. Hitit-Mısır antlaşmasına ait olan tabletin büyük boyda, bakırdan kopyası günümüzde birleşmiş Milletlerde sergilenmektedir (Alp, 2002, s.63).

Tabletler, müzenin önemli parçalarından bir bölümünü oluşturmaktadır. “Hitit tabletlerinin en büyük bölümü Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde korunmaktadır. Bu koleksiyon Cumhuriyet Devri'nde kazılarda bulunan tabletlerle birlikte Doğu Berlin'den geri getirilen ve satılan alma yolu ile elde edilen tabletlerden oluşmaktadır (Alp, 1990, s.91)”. Tabletler, dünyada farklı müzelerde ve az da olsa özel koleksiyonlarda korunmaktadır.

Geç Hitit Sanatı, Aram ve özellikle Fenike etkisi altına girdikten sonra Kargamış'ta, Zincirli'de, Sakçegözü'nde, Tell Halaf ve Tell Tayinat'ta geliştirdiği sütun, kaide ve başlıkları ile yüksek bir düzeye ulaşarak Assur sanatına olduğu gibi, İon sanatına da büyük ölçüde örnek oldu (Akurgal, 1989, s.186).

2.3.6.3.10. Urartu Krallığı

Urartular İ.Ö. I. binin başlarında Van Gölü çevresinde bir devlet kurmuşlardır. En güçlü dönemlerinde Urartu Devletinin toprakları Urmiye Gölünden Fırat Nehri Vadisine, Kafkasya'nın güneyindeki Gökçeöl, Aras Nehri Vadisi ve Karadeniz'in doğu sahillerinden Musul'a, Halep'e, Akdeniz'e kadar uzanan geniş bir alanda idi (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.189)". Doğu Anadolu'nun çetin doğa koşulları karşısında Urartular, hayvancılık ve tarım ile yaşamlarını sürdürebilmişlerdir.

Urartu sanatı erken devirlerde büyük ölçüde Asurlular'ın etkisinde kalmıştır. Örneğin aslan, boğa, hayat ağacı ve kanatlı güneş motifleri Asur kaynaklıdır. Asur dışında Hurri, Geç Hitit, Arami, Kuzey Suriye, Yeni Babil ve Kimmer etkileri de görülmüştür. Zamanla Urartular tüm bu etkileri özümseyerek kendilerine özgü bir üslup oluşturmuştur (Altun, 2007, s.139).

Aynı motif ve bezemelerin tekrarı, simetri ve aşırı süsleme Urartu Sanatı'nın en belirgin özelliğidir. Eserlerinde, yaşamsal sahneler az yer verilip, vücutlar hep aynı açıdan betimlenmiştir.

Urartular maden işleme sanatı konusunda ustalaşmış bir topluluktur. Özellikle tunç kazanlar en önemli eserleridir.

Yuvarlak tabanlı olan, tutma yerlerinde hayvan ve insan büstleri bulunan kazanlar üç ayak üzerine yerleştirilmiştir. Üzerinde mitolojik ve dinsel içerikli kabartma sahnelerinin yer aldığı tunç adak levhaları, tapınakların duvarlarını süslemek için yapılmıştır... Urartulara ait çanak-çömleklerde bakır tunç gibi madeni eserlerin etkisi görülür. Kırmızı renkli, parlak yüzeyli bu kaplar; yonca ağzılı testiler, şişkin karınlı çömlekler ve insan yüzü şeklindeki vazolar biçiminde yapılmıştır (Sanat Tarihi I, 2008, s.38).

2.3.6.3.11. M.Ö. 1200'lerden Günümüze Anadolu Uygarlıkları

Milattan önce II. binin sonlarında, boğazlar üzerinden Anadolu'ya olan Deniz Kavimleri Göçleri önemli değişikliklere sebep olur. Anadolu'nun büyük bir kısmına egemen olan Hitit İmparatorluğu yok olmaya başlar. Milattan önce, I. binin ilk yarısında, Anadolu, bazı bölgelerde kurulan Geç Hitit, Frig ve Urartu Krallıkları yönetimi altında kalır. Aynı dönemlerde, Dor göçlerine uğrayan Yunanistan halkı ise, adalar üzerinden batı Anadolu'ya geçerek yerli halkla buluşur ve İon Uygarlığının başlangıcı olur. Bu şekilde; ilk koloni yerleşimleri kurulur. Pergelle çizilmiş motiflerin özelliklerini taşıyan döneme, "Protogeometrik Dönem" denir (İ.Ö. 1100-950). Yuvarlak motiflerin yerlerini köşeli geometrik motiflerin alması ile "Geometrik Dönem" başlar (İ.Ö. 950-600) (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.213) .

İonlar; sanata yön vererek doğu ve batı sanatının karışımı ile mimari, heykel ve seramik gibi alanlarda önemli gelişmeler sağlamıştır. Heykel ve mimaride zirveye ulaşan medeniyet olmuştur.

Efes Artemis Tapınağı (M.Ö. 6.yy) anıtsal boyutları ve sella çevresindeki yer alan iki sıra sütun ayaktaadır. Didim Apollon tapınağı ise, üzeri açık bir sella bölümüne sahiptir. Bu nizamı Priene(Güllübahçe) Athena Tapınağı, Teos(İzmir) Dionysos, Sard Artemis Tapınağı da örnek verilebilir. Halikarnassos'daki (Bodrum) Mausoleium ise iyon nizamında yapılmış bir mezar anıdır (Sanat Tarihi Kitabı, 2008, s. 51).

Milattan önce, 700-300 tarihleri arasında, Güney- Batı Anadolu'da, kaya mezarları Anadolu'nun en görkemli anıtları olarak bilinmektedir. Orta Anadolu'da, Sardes başkent olmak üzere Lidya Krallığı hakim olmuştur. Krallık, sınırlarını kızıl ırmağa kadar genişleterek, Frig Krallığını kendi sınırları içine almıştır. Lidya, Efes kentine de egemen olur ve bölgenin en zengin devleti haline gelmiştir. Milattan önce. 7. yüzyılda ilk madeni parayı basan uygarlık olarak tarihe geçmiştir. Persler İ.Ö. 546 yılında Lidyalılara son vermiş ve Anadolu Pers sanatı etkisi altına girmiştir.

Milattan önce; 546 yılında Persler tarafından Lidyalılara son verilmiş ve bu dönemde Anadolu'da mevcut olan sanat anlayışında Pers etkileri görülmeye başlamıştır. Greko- Pers tarzı sanat eserleri bu döneme rastlamıştır.

Milattan önce, 4. yüzyıl sonlarında, Makedonyalı Büyük İskender, Pers hakimiyetine son verir ve milattan önce 330-30 yılları arasında egemen olan "Helenistik Dönem" başlar. Büyük İskender'in ölümünden sonra, kurduğu bu büyük imparatorluk, iktidar kavgasına giren generalleri yüzünden bölünür. Anadolu'nun önemli bir kısmı Bergama Krallığı'nın yönetimine bırakılır. Son Bergama Kralı'nın vasiyeti üzerine, Anadolu'nun batısı Roma hâkimiyetinde kalır. Roma güdümüne giren Anadolu, barış yolu ile Romalılaşır. Ancak, Anadolu'nun geleneksel kültürü korunur ve yaşatılmaya devam eder. Roma'nın en etkili hüküm sürdüğü dönem de bile, bölgesel özellikler yaşatılır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.213) .

Roma İmparatorluğu ikiye bölününce, eski bir Yunan kenti olan "Byzantion" 330 yılında, Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti olmuş ve adını imparatorlardan alarak "Konstantinopolis" olarak değiştirilmiştir. Bizans sanatı, Anadolu'da gelişen ve bölgesel özellikleri belirgin olan Roma sanatı geleneğinin, Hristiyan dünyasının getirdiği yeni oluşumlar ile belirginleştirmiştir. Bizans Uygarlığı 4. yüzyıldan 15.yüzyıla kadar süren bir hükümdarlık olmuştur. 1453 tarihinde Fatih Sultan Mehmet'in fethi ile Osmanlı topraklarına geçmiştir.

"Selçuklular, Arap ve İran sanat ve kültüründen büyük ölçüde esinlenmekle birlikte kendilerine öz orijinal bir uygarlık geliştirdiler. Selçuklu sanatının özgünlüğünü anavatanlarından getirdikleri Orta Asyalı öğeler oluşturmaktadır. Çinicilik maden ağaç işçiliği, minyatür sanatı önemli oranda Orta Asya etkileri taşır (Akurgal, 1998, s.186)".

Oğuz Türklerinin Kayı Aşireti, Anadolu'ya geldikleri zaman, Selçuklu Sultanı tarafından Bizans sınırında Söğüt çevresine yerleştirilir. Böylece 600 yıl sürecek bir imparatorluğun temeli atılır. Osmanlıları, sınırlarını genişleterek Bursa'yı alır ve başkent yapar. Bir süre sonra, Bizans'ın Avrupa yakasındaki topraklarını da sınırlarına

katarak, başkent Edirne'ye taşınır. 1453 yılında, başkent olmasıyla birlikte İstanbul, bir sanat ve kültür merkezi olur. Osmanlı sanatının temelinde, kendisinden önce, Selçuklu döneminde yaratılan Türk-İslam ve Anadolu kültürünün sentezi yatar (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.213-214).

Temeli Anadolu Uygarlıkları'na dayanan bu kültür birikiminin mirasını, Selçuklular ve Osmanlılar devraldı. Anadolu toprakları bu mirası Cumhuriyet dönemine taşımış ve geliştirmiştir.

Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da yan yana yaşayan Hristiyanlık ve Müslümanlık, “ Uygarlık Mozayığı'nın çeşitliliğini ikiye indirme yolunda bir adım olmuştur. Ancak Anadolu'nun kültür birliğine ulaşması, Cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir. Atatürk laik bir devlet kurarak ve çağdaş Avrupa uygarlığını örnek alarak aynı dili konuşan, Anadolu tarihini kendi milli mirası gören bir ulus yaratmakla kültür birliğini sağlamıştır. Böylece Avrupa'nın yüzyıllar boyunca uğraşarak ve savaşlar yaparak Rönesans, Reform ve aydınlatma atılımları, Türkiye'de kısa bir süre içinde gerçekleştirilmiştir (Akurgal, 1998, s.186).

2.3.6.3.12. Çağlar Boyu Ankara

Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti Ankara, Anadolu'nun orta yerinde doğusu ile batısını, kuzeyi ile güneyini birbirine bağlayan anayolların kavşağında kurulmuş bir kenttir. Bugünkü Ankara kentinin kapladığı alanla, çevresindeki tarih öncesi yerleşmeler düşünüldüğünde, kentin çok eski çağlardan beri sürekli bir yerleşmeye kucak açtığı anlaşılmaktadır.

Bu konumu sebebiyle Ankara birçok uygarlığın ya merkezi ya da yakınlarında olmasını sağlamıştır. Dünyanın en eski başkentlerinden birisi olan Ankara; Avrupa'nın birçok ünlü kentlerinden bile daha eski bir geçmişe sahiptir ve pek çok uygarlığa beşiklik etmiştir.

Çubuk Çayı yokuşundaki Eti Yokuşu'nda Paleolitik çağa ait bu yerleşmede çeşitli eserler bulunmuştur. Ayrıca İstanbul yolu üzerindeki Ergazi'de ve Maltepe'de de bu döneme ait eserler ele geçmiştir. Kentin güney batısındaki Ahlatlıbel ile Koçumbeli'de gün ışığına çıkarılan Kalkolitik (Bakır Çağı) çağına ait küçük saray kalıntıları ise Prehistorik dönemlerde, bu yerleşim yerlerinde küçük prensliklerin bulunduğunu göstermektedir. Ankara ve yakın çevresinin daha sonra Hititler tarafından ele geçirildiği ve kente yerleştikleri bilinmektedir. Mürted ovası yakınında Bitik'te bir Hitit yerleşmesi saptanmış ve burada yapılan kazıda eski Hitit dönemine ait bir yerleşim yeri açığa çıkarılmıştır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2004, s.233).

Haymana İlçesi yakınlarında bulunan Gavurkale'de Hitit İmparatorluk Dönemine ait bir kutsal alan bulunmaktadır. Haymana-Oyaca yakınlarındaki Külhöyük önemli bir Hitit yerleşmesidir ve Anadolu Medeniyetleri Müzesi kazılarında bulunmuştur. İlk önemli yerleşme Frigler döneminde olmuştur. Kazılar sonucunda, Anadolu'daki bu Frig kentinin Augustus ve Roma tapınağının çevresi ile Çankırı kapı arasındaki bölgede bulunduğu anlaşılmaktadır. Kentin Frigya Kralı Midas tarafından kurulduğu anlatılmaktadır. “Midas'ın Kulakları” efsanesi pek çok esere ilham kaynağı olmuştur.

Frig mimarlığı oldukça gelişmişti. Megaron planlı evlerde yapı malzemesi olarak ahşap kütükler yanında, Gordion evlerinde olduğu gibi, taş ve kerpiç de kullanılmıştır... Frigler’de heykel sanatı da gelişmişti. Palanga, Kululu ve Boğazköy’de bulunan heykeller bu türün anıtsal örnekleri olarak dikkat çekmektedir. Keramik sanatında ise farklı kültürlerin etkisiyle oluşan iki tür dikkat çekmektedir. Bunlardan biri Alişar IV olarak da adlandırılan, geyik ve tek merkezli daire gibi desenlerle süslenen çok renkli keramikler, diğeri ise, Tunç Çağı’ndan beri kullanılagelen gri ya da kırmızı tek renkli keramiklerdir (Altun, 2007, s.152).

Tarihi süreçte; Galatlar’a başkentlik eden, Roma egemenliğinde en ihtişamlı günlerini yaşayan ve Ahi Cumhuriyeti’nin merkezi olan Ankara sürekli istilalar ve yakılıp yıkımlara şahit olmuştur. Tarihte, Selçuklu ve Osmanlı dönemleri de dahil olmak üzere Ankara hiçbir zaman Roma Dönemi kadar ihtişamlı bir kent olmamıştır

“Kentte 1813-1871 ve 1834 yıllarında büyük bir veba salgını yaşanır. Ankara ve çevresi, 1824- 1826’da kuraklık ve çekirge istilasının neden olduğu kıtlık dönemlerine sahne olur. 1845-1846-1873-1875-1887 ve 1890 yıllarında kıtlık yeniden baş gösterir. Bu kıtlıklar sonucunda açlık, sefalet, salgın hastalıklar ve suç sayısında artış gibi nedenlerden ötürü kent büyük göç verir (Sargın, 2012, s.61).”

Ankara Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bir geriye gidiş yaşamıştır. Ticari anlamda kalkınmaya çalışsa da doğal afetler, hastalıklar ve göçler sebebiyle fakirleşmiş bir kasabaya dönüşmüştür.

Ankara gerçek yükselişi kurtuluş savaşı ile yaşar. İlk Ulusal Meclis 23 Nisan 1923 senesinde Ankara’da toplanarak açılış yapmıştır. 13 Ekim 1923’te ise Ankara Başkent olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk Ankara’nın modern bir mimariye sahip olması ve kentleşmesi için büyük çaba harcamıştır. Bugün; üniversiteleri, kurum ve kuruluşları, yolları, parkları ve müzeleri ile modern bir kent görünümüne sahiptir.

2.3.7. Cumhuriyet’in Kuruluşundan Günümüze Türk Plastik Sanatı’nda

Anadolu Uygarlıkları’nın Etkisi

İnsan yaşadığı sürece hayattan izler biriktirir ve bu mirası sonraki nesillere aktarır. Bu miras hem somut hem de soyut olabilir. İnsan bıraktığı bu izlerle, insanlık tarihine geçer. Bu kültürel, tarihi sermaye gelecek nesillerin gelişimine kaynaklık eder. Sanat ve kültür değişim ve gelişimlere öncülük eden en önemli sermayedir. Anadolu gibi zengin kültürel birikimi olan topraklardan pek çok sanatçı beslenmiştir. Ulusal değerleri araştırarak ve sanata taşıyarak Türk Sanatı’nın gelişimine, uluslararası düzeyde tanınmasına sebep olmuşlardır. Bu sanatsal yaratım süreci, Türk Resim Sanatı’nın başlangıcı ve gelişimi ile birlikte yol almıştır.

Toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası sayılan sanat, toplumsal ilerleme ve göstergeler hangi düzeyde bulunursa bulunsun sürekli güncelliğini ve canlılığını korur. Sonuçta sanat eyleminin, insan çabasının tümüyle insanın dünyada bulunuşu ile ilgili bir çalışma türü olduğu sonucunu çıkarmak doğaldır. Sanatın bu niteliğini belirlerken sanat ve sanatçının insandan, toplumdan soyutlanamayacağı gerçeğini de vurgulamak gerekir (Artut, 2001, s.37).

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde eski eserlerin korunmasına ilişkin yasa çıkarılmıştır ancak esaslı değişimler Cumhuriyet döneminde yaşanmıştır. Tarih öncesinde Anadolu topraklarında yaşamış olan medeniyetler (Neolitik Dönem, Tunç Çağı, Asurlular, Hititler, Urartular, Frigler, vs.) ve Orta Asya Türk kültürüne ait olan eserler araştırılmıştır. Bunun için yasal düzenlemeler yapılmış ve arkeoloji ve sanat eğitimi için yurt dışına öğrenciler gönderilmiştir. Temel amaç; kültürel, ulusal ve tarihi değerlerimizi koruma altına almak ve sonraki nesillere aktarmaktır. Bu bilinç, zamanla arkeoloji ve sanatı ilişkilendirme gerekliliğini sağlamıştır.

Türk resim sanatında bu tür kültürel miras etkisi yaratan değerler Cemal Tollu, Turgut Zaim, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Fikret Otyam'ın belgeselci tavrıyla; Nurullah Berk, Abidin Elderoğlu, Malik Aksel, Zeki Faik İzer'in soyutlamacı yaklaşımlarıyla ele alınmışlardır. Berk, sanatın Anadolu'da yaşamış bütün uygarlıklara ait kültürel mirası içinde barındıran bir milliliğe sahip olmasını vurgulamış ve bu "milli" hüvviyete hangi yol varır? Realizm mi? Halk sanatı mı? Folklorik araştırmalar mı? Yoksa mücerret sanatın karanlık, esrarlı metafiziği mi sorunlarını gündemde tutmaya çalışmıştır... Nitekim sanatsal alanda ulusallaşma kaygıları ve geleneksel sanatlara ait değerlerin önemsenmesi, beraberinde kültürel mirasa sahiplenmeyi de getirmiştir (Göğebakan, 2014, s.105).

“Cemal Tollu”

Şekil 11. Toprak ana. 1956.Tual üzerine yağlıboya. Giray, K. (2006). D Grubu, Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.

Bu dönemin Anadolu Medeniyetlerine ilgi duyan, araştırmalar yapan, kültürel ve tarihi mirası işleyen en önemli sanatçılarından biri Cemal Tollu’dur. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kurulurken verdiği destek sırasında Hitit heykel ve kabartmalarının küteselliğinden etkilenmiştir. Tollu, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde müdür yardımcılığı yapmış ve akademiye mitoloji dersi vermiştir.

Cemal Tollu (1899-1968): Resimlerinde, derinlik ve boşluk etkilerini vurgulayan planlar, kesik, kırık, kalın çizgiler ve geometrik renk lekeleriyle belirlenecektir. Bu aşamada yeni bir usluba yönelen Tollu, 1935-1937 yıllarında Ankara’da Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde üstlendiği görev sırasında yakından incelediği Hitit kabartmalarının konusal, çizgisel özelliklerini ve kompozisyon düzenlerini, doğrudan doğruya resimlerine katacaktır. Profilden verilen başlarına ve bacaklarına karşın cepheden işlenen göğüsleri, geometrik formlarıyla yüzde önemli bir bölüme egemen olan gözleriyle yan yana dizelenen figürler, kutsal hayvanları üstünde betimlenen semboller taşıyan Hitit Tanrıları, Tollu’nun resimlerine doğrudan katılacaktır. Bu figürsel anlatım, İç Anadolu insanının yaşamından alınan kesitlere dönüşecektir (Giray, 2006, s.28).

Türk sanatına önemli katkıları olan Tollu’nun bu sanat hareketine Abidin Dino’da katılır. Siyasi suçlu olarak gönderildiği Adana’da Çukurova insanından etkilenir ve yaşamlarından kesitleri toplumsal gerçekçi bir anlayışla resme aktarır. “1945’e dek kaldığı Adana’da ilk heykel çalışmalarını da gerçekleştirir. 1950’lilerde Cemal Tollu

gibi, Abidin Dino da Anadolu uygarlıklarının sanat verilerinden esinlenerek seramikler üretir (Giray, 1997, s.362).

Nuri Aba (1926-2008): “1957’de ilk kişisel sergisini açan Nuri Aba, 1958’den sonra DRHS’lerine katılmaya başladı. 1960’da Ankara’ya yerleşti ve Hitit Sanatındaki plastik anlatımı inceleme olanağı buldu. Anadolu’da gelişmiş antik sanat verileri ile birlikte, Anadolu mitolojisinin fantastik ve çağdaş yorumlarını, 1965’ten sonraki yapıtlarında ortaya koydu (Gültekin, 1992, s.122).

Ankara’da yaşamını sürdürmüş olan sanatçı Nuri Aba Anadolu Uygarlıkları’ndan ve günümüze kalan eserlerinden ilham alan bir sanatçıdır. “1970’lerden başlayarak Hitit, Grek, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı kültürlerinden esinlemeleri resmine aktarmaya başlamıştır. Minyatürden ve Karagöz oyununun görsel özelliklerinden esinlenerek geliştirdiği resmi, içeriği güçlü, kendine özgü, sağlam bir görsel söyleme dönüşerek bugüne ulaşmıştır (Şenyapılı, 2000, s.14).

“Nuri Aba”

Şekil 12. Hititli balıkçılar. Tual üzerine yağlıboya. Gültekin, G. (1992). *Batı anlayışında Türk resim sanatı*. Ankara: Ajans

Türk resim sanatında ulusal değerleri işleyen, kültürel mirası konu alan eserleri ile öne çıkan isimlerden belgeselci tavır yüklenenler, Cemal Tollu, Turgut Zaim, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Fikret Otyam olmuştur. Nurullah Berk, Abidin Elderoğlu, Malik Aksel ve Zeki Faik İzer ise soyutlamacı bir tavır yüklenmişlerdir. Anadolu’da yaşamış bütün uygarlıklar kültürel mirası benimseyen sanatçıların eserlerine konu olmuştur.

Geleneksel Anadolu yaşam biçimine ait karakteristik konuları ele alan Aydın Ayan’ın, kaligrafik unsurlarla birlikte dinsel öğeleri resimlerinde kullanan Erol Akyavaş’ın, Anadolu kadını ve onun yaşamına ait görünümleri ile bazen şahmeranın zengin plastiksel yapısını bazen ise at koşumlarının süsleme dolu görünümünü kendine has ifade biçimiyle ortaya koyan Fikret Otyam’ı, Anadolu’da yaşamış uygarlıklara ait imgeleri düz yüzeyler üzerinde resimsel bir dile dönüştüren Halil Akdeniz’i, zengin

kültür varlığı olarak kaligrafik unsurları özgün baskı çalışmalarında yeniden yaratan S. Saim Tekcan'ı Anadolu'nun zengin kültür varlıkları ve kültür mirasını yakın dönemde resimlerinde konu olarak ele alan sanatçılar olarak görmek mümkündür (Göğebakan, 2014, s.106).

“İlhan Koman”

Şekil 13. Derviş. 1970, ahşap heykel, 170x50x50 cm. Erdemci, F., Germaner, S. ve Koçak, O. (2008). *Modern ve Ötesi 1950- 2000, İstanbul: Bilgi Üniversitesi.*

İlhan Koman (1921-1986): “1946-50 arasında kaldığı Paris’te çalışmalarını Şadi Çalık, Sadi Öziş ve Mübin Orhon’la birlikte kurduğu Soyut Sanat Atölyesi’nde sürdürmüş, taş, alçı ve bakır levhalarla gerçekleştirdiği organik formlu ilk soyut heykellerini bu tarihte üretmiştir. Demirle çalışmaya 1956’de başlayan sanatçı, zaman zaman eski radyatör gibi hurdaları da kullanarak, dışavurumcu bir yaklaşımla malzemenin tüm olanaklarını en uç noktalara taşımıştır (Erdemci, Germaner ve Koçak, 2008, s.152).

Tekniğe karşı ilgili, yeniği karşı tutkulu bir sanatçı olmuştur. 1970 sonrası çalışmalarında, geometrik biçim ve yapıların modüler örgütlenmesi, başlıca yöneliştir ve yapıtlarında geometrik kurgu hakimdir. 1980’lerde ise matematik hesaplamalara ağırlık vererek spiraller dizisini gerçekleştiren sanatçının yapıtları tarihöncesi hayvanların kalıntılarını anımsatır ve tek bir biçim birbirine girerek karmaşık kompozisyonlar halinde izleyiciye sunar.

“Alev Ebuzziya”

Şekil 14. İsimsiz. 1991, seramik form, h:22 cm. Ebuzziya. A. (2006). Galerinev <http://www.galerinev.com/tr/sergiarsivi/detay/9> sayfasından erişilmiştir.

Alev Ebuzziya (1938): “Çalışmalarına Danimarka’da devam eden Alev Ebuzziya yoğun deney aşamalarını izleyen yakın bir dönemde Avrupa sanat çevrelerinin dikkatini çekecek ölçüde olgunlaşmış modern çömllekleriyle, çağdaş Türk seramik sanatında doruk denebilecek niteliklerden birini ortaya koymuştur (Tansuğ, 1993, s.340).

Sanatçının yapıtlarına Anadolu’dan Mısır’a kadar uzanan uygarlıklar esin kaynağı olmaktadır. Eski Anadolu formları, Hitit formları, Mısır piramitleri sanatçının yapıtlarında zamansızlık duygusu ile izleyiciye geçmektedir.

“Halil Akdeniz”

Şekil 15. Anadolu uygarlıkları kültür bakiyeleri. 2008. Tuval üzerine akrilik 205x201cm. Ağaç konstrüksiyon. Gültekin, G.(1992).*Batı anlayışında Türk resim sanatı*. Ankara:Ajans

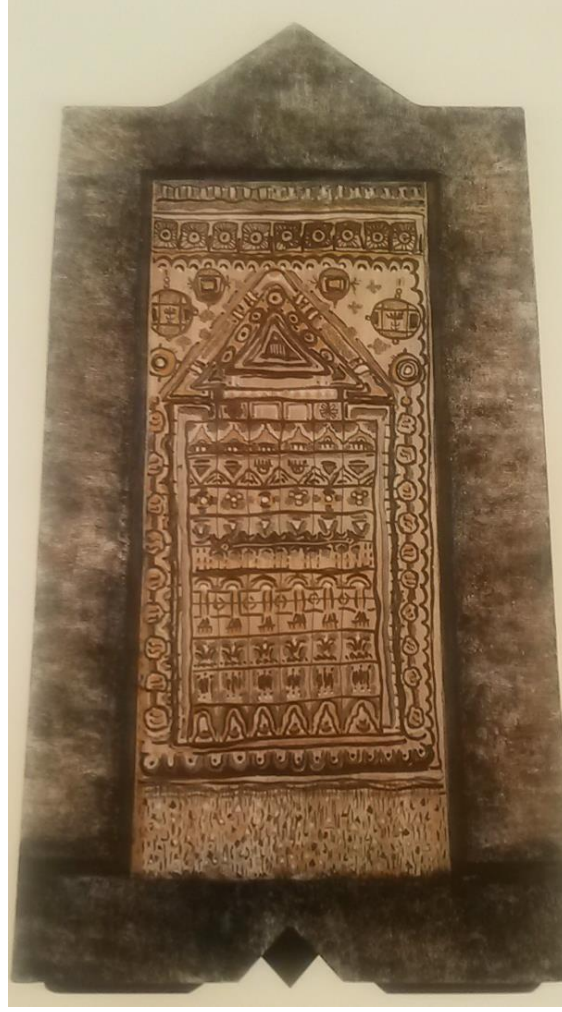
Halil Akdeniz (1944): Geçmiş kültür kalıntıları ve yaşantıları, sanatçının imgelerini zenginleştirmiştir. Günümüz insan-doğa ve yaşantısı ile olduğu kadar, geçmiş kültür dönemlerinin, özellikle Anadolu kültürleri içinde Hitit dönemi ve Antik Yunan Sanatının yazı işaret ve simgelerini, çevrenin tipik bitkilerini ve arkeolojik verilerini inceleyen sanatçı, bunları kavramsal bir kurgu içinde, 1987’den sonraki yapıtlarıyla ortaya koymuştur (Gültekin, 1992, s.204).

“Erdinç Bakla”

Şekil 16. Anadolu idolleri, 2006, heykel. Bakla. E. (2006). Hitit rüzgarı heykel sergisi. <http://www.erdincbakla.com/Turkce/biyografi.html> sayfasından erişilmiştir.

Erdinç Bakla (1939): Ulusal değerlerden yola çıkarak, evrensel bir etki yakalanabileceğine inanan sanatçılardandır. Anadolu’nun tarihi mirasından esinlenerek, uygarlıkları çalışan seramik sanatçısıdır. Eserlerini Büyük Hitit İmparatorluğunu konu alarak yapan Erdinç Bakla, sanat hayatının ilk çalışmalarında 1960 yılında Hitit sanatının görsel sadeliğinden etkilenerek çalışmalarına başlamıştır. Hitit rüzgarına kapılmasını eski bir tutku olarak tanımlayan Bakla, öğrencilik yıllarında Hitit Uygarlığı’nda kendi ruhunu bulduğunu fark etmiştir. Hitit heykellerini günümüz sanat anlayışı, form ve malzemeleriyle yeniden işleyen sanatçı, Türk sanatının gelişimini, özünden beslenerek ilerleyebileceğini düşünmektedir. Batıyı taklit etmek yerine orjinal, öze dönüşmesi gerektiğinin önemini belirtmiştir.

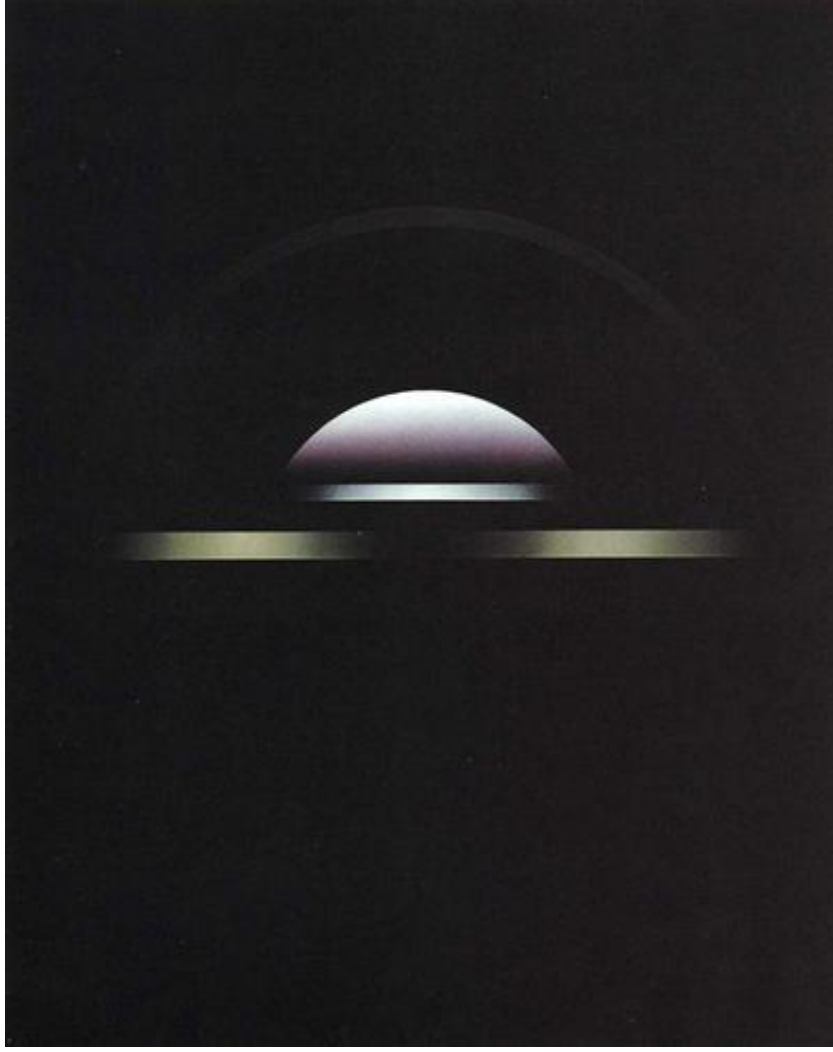

“Hamiye Çolakoğlu”

Şekil 17. Mutluluk tılsımı, yüksek pişirme 60x33cm. Gültekin, G.(1992). *Batı anlayışında Türk resim sanatı*. Ankara: Ajans

Hamiye Çolakoğlu: (1933-2015) “Resim, seramik, heykel, dekorasyon, müzik ve hatta yazın sanatının kimi dalları... Bunların her birine ciddi bir şekilde eğilmiş ve her birinden “sanat” kabul edilmesinde en ufak bir tartışma göstermeyen ürünler vermiştir... Sonunda seramik sanatında karar kılmış ve bundan asla vazgeçmemiştir. Çolakoğlu’nun yapıtlarında, hem duvar panolarında hem de seramik heykellerinde iki temel öge dikkati çeker. Bunlardan ilki malzeme üzerindeki etkin hakimiyeti; kili biçimleme, sırlama ve fırınlamadaki becerisi. İkincisi ise, zıtlıkları sunumundaki estetik yetkinliği (Uludağ, 2003, s.44-48).

Seramik hamuru içinde biçimlenen sanat yaşamı kırk yılı bulmuştur. Bu uzun sürenin, arayış ve biçimleme evreleri genel planda gözden geçirildiğinde, malzemeye egemen olma yeteneğinin, onunla oluşturulacak biçimlerin özgünlüğünü olumlu yönde etkilemiştir.

“Adnan Çoker”

Şekil 18. Çemberli. 1991, 162x130 cm. Tual üzerine yağlıboya. Çoker, A. (1994), Çemberli. <http://www.adnancoker.com/pPages/pArtist.aspx?paID=483§ion=140&lang=TR&bhcp=1&periodID=&pageNo=0&exhID=1042> sayfasından erişilmiştir.

Adnan Çoker (1927): Adnan Çoker, kendi sanatsal gelişimi üzerinde geometrik biçim düzenlemeleri ve renk derecelenmeleri elde etmenin sırlarını, Anadolu Selçukluların mimari ve geometrik tezyini kaynak verilerinde bulmuştur. Böylece soyutlamada inşaa, spontaneite ve zihnin buluşmasını sağlamak mümkün olabilmıştır. Adnan Çoker önce inşaacı, sonra serbest ve action paintg'e dönük, daha sonraları ise geometrik kristalize biçim unsurlarını kompoze eden bir gelişme göstermiştir (Tansuğ, 1993, s.278).

Çoker'in olgunluk döneminin şematik biçimlerine ve geometrik bir anlatıma yönelmesiye bu tarihlerden sonra başlar. 1980'lerin ortasına kadar süren bu evrede Çoker, Selçuklu ve Osmanlı Mimarisi'nin pencere, kemer, tonoz ve kubbe biçimlerini incelemiş ve bunları geometrik soyut bir dil, denge ve simetri kavramlarını gözeterek yorumlamıştır. Ortaya çıkan bu geometrik soyut imgeler, siyah zemin üstünde adeta havada asılı gibi durur; ne zeminde ne de imgelerde hiçbir fırça izine rastlanmaz (Erdemci, Germaner ve Koçak, 2008, s.184).

“Erol Akyavaş”

Şekil 19. Kuşatma. 1982, 266x366 cm. Tual üzerine karışık teknik. Madra, B. ve Dostoğlu, H. (2000). *Erol Akyavaş yaşamı ve yapıtları*. İstanbul: Bilgi

Erol Akyavaş (1932-1999): Aslında mimar olan ve ancak Dünya coğrafyası üzerinde gezen, farklı kültürleri tanımayı seçen, özellikle de kaleler ve kent kültürü üzerinde yoğunlaşan araştırmalarını resimlerine taşıyan bir ressam olarak yaşayacaktır Akyavaş. Bu aşamadan sonra yeni kültürlerle, özellikle de Asya ülkeleri ve kültürleriyle tanışma ve karşılaşma alanları aslında tuvallerine yansıyan yeni konular, yeni resimlerdir (Giray, 2016, s.140).

Geleneksel imge ve simgeler Akyavaş'ın resimlerine, Modern Sanat'ın en uç örneklerinin yaratıldığı New York'ta girmiştir; hem de geleneksel ve tarihsel sanatların bir biçimde unutulduğu, tüketim ve kitle kültürünün baş tacı edildiği 60'lı ve 70'li yıllarda... Akyavaş, İslam minyatürlerini, motifleri ve hattı biçim ve estetik için kullanan bir sanatçı değildi. İslam sanatını yaratan düşünceyi Modern sanat ilkeleri ve yöntemleri içinde yeniden değerlendiren ve açılımlara sokan bir sanatçıydı... Başka bir deyişle, İslam düşüncesinin bir metafora dönüşmesi, bugünün sanat diliyle yeniden kurulması için 20. Yüzyıla ait bir dilin kullanılması gerekiyordu ve Akyavaş bu dili kullanmasını bildi (Madra ve Dostoğlu, 2000, s.30).

1960'lar boyunca amorf figürlerin egemen olduğu resimlerinin yanı sıra “Odalar” adını verdiği, garip perspektifli resimler gerçekleştiren sanatçı, 1970'lerde de tuğla dizileri ile oluşturduğu bir dizi kuşbakışı kale resmi ile “Piramit Manzaralar”, “İçmekanlar”, “Duvarlar” ve “Köşeler” dizilerini yaptı. Akyavaş'ın aldığı mimarlık eğitimi onun, mekan ilişkilerini ustaca ve gerçeküstü kurmasında etkili oldu. (Erdemci, Germaner ve Koçak, 2007, s. 82).

“İhsan Çakıcı”

Şekil 20. İnsan ve kültür. 1990, 200x200 cm., karışık teknik. Gültekin, G. (1992). *Batı anlayışında Türk resim sanatı*. Ankara: Ajans, 201.

İhsan Çakıcı (1944): Eserlerinde arkaik figürleri konu almıştır. Özellikle yazıtlar ve tabletlerden esinlenmiştir. Anadolu halı ve kilim motiflerini geometrik soyutlamalarla eserlerine taşımıştır. Anlatımları çok boyutludur. Anadolu’nun tarihi ve kültürel mirasını titiz bir işçilik ve duyarlılıkla, farklı malzeme ve tekniklerle eserlerine yansıtmıştır.

Karışık malzeme ile oluşturduğu yapıtlarında; ilkçağ kültür ve sanatını, özellikle kaya ve metal üzerindeki kabartmaları kendisine kaynak olarak seçmektedir. Sanatçı, insan ve yaşamından hareketle yaptığı düzenlemelerinde, geometrik ve lirik soyut anlayışları, figür soyutlamalarıyla birlikte çok boyutlu bir anlatım içinde ve kavramsal sanata uzanan bir yaklaşımla ortaya koymaktadır. Yapıtlarındaki biçim ve kurgu başarısı yanında renk olarak ulaştığı duyarlık düzeyi, anlatımını çok daha etkili kılmaktadır (Gültekin, 1992, s.192).

İçlerinde yoğun bir yaşam çeşitlenmesi yansıtan bu resimler soyut görünüm sergilemesine karşın, ilkçağ kültürlerini çağdaş bir yorumla sunmaktadır.

“Hüsamettin Koçan”

Şekil 21. Figürlü kompozisyon. 180x180 cm. tual üzerine karışık teknik, Koçan, H. (2015). <http://www.lebriz.com/pages/artist.aspx?section=140&lang=TR&artistID=586&periodID=&pageNo=0&exhID=0> sayfasından erişilmiştir.

Hüsamettin Koçan(1946): Koçan, sanatının ikonolojik içeriğini Anadolu tarihi ve bir de kendi tarihi ile beslemektedir. Bu tarih mitolojik bir anlam içermez. Bir başka deyişle mitolojiyle ilgili değildir ama, mitoloji dünyasının oluşturduğu maddi tarihin Anadolu'daki yansımaları ya da görüntüleriyle izleriyle ilgilidir. Kendi tarihinin cinsi cinselliğiyle ilişkilidir. Bu gereçler onun ikonografik sözlüğünü oluşturur. Ve işte giderek netleşen bir kimlik sorgulamasıyla belirsizliğin önüne geçmeyi, silinmiş belleğe belli olanları kaydetmeyi dilemektir. Soyut-somut, figürlü-figürsüz, yağlıboya/desen ve benzerleri, resmin resimsel sorunları bu ana sorunun arkasında ve diğer taraftan yanında yer almaktadır (Yaman, 1994, s.43).

“Süleyman Saim Tekcan”

Şekil 22. At’nağme serisinden gravür. Tekcan, S.S. (2015). *At’nağme II sergisi* <http://www.imoga.org/pPages/pImoga.aspx?psID=4§ion=1&lang=TR&bhcp=1> sayfa sından erişilmiştir.

Süleyman Saim Tekcan (1940): Gravür tekniğini evrensel bir boyuta yükselten sanatçı, Gelenek ve moderniteyi aynı noktada buluşturmuş bir sanatçıdır. Sanatçı, 1970’lerin sonunda, “Uygarlık Serisi” isimli çalışmalarında Anadolu uygarlıklarından esinlenerek figüratif ve folklorik çalışmalar ortaya çıkardı. Tekcan; atların zarif hareketleri Osmanlı kaligrafisinin zarif örnekleriyle bir araya gelmektedir. Resimlerinde kullandığı kaligrafik sözler din dışı, yaşamla ilgili özlü sözlerdir.

“Mehmet Aksoy”

Şekil 23. Yıldız kız. 2003, yüksekliği: 240 cm. mermer. Aksoy, M. (2014). Heykelin aksi sergisi. <http://www.lebriz.com/pages/artist.aspx?section> sayfasından erişilmiştir.

Mehmet Aksoy (1939): Sanatçının, heykellerinde; konu alan mitoslar, güncel bir yaklaşımla günümüz içeriğine arkaik bir mitosu alıp güncelleştirir. Sanatçı, toplumun sanatı ile kültürünün dönem izleri taşıyacağına inanmıştır. Uygarlığın resimlere, yontulara yansıtıldığına inanmıştır. Evrensel değerleri kendi yapıtlarında aramaktadır. Öğrencilik yıllarında tanıştığı binlerce yıllık Anadolu Uygarlıklarına ilgi duymuştur. Kibele, Aksoy’un üzerinde uzun yıllar estetik çalışmalar yapacağı bir nesneye dönüşmüştür (Kıyar, 2012, s.366).

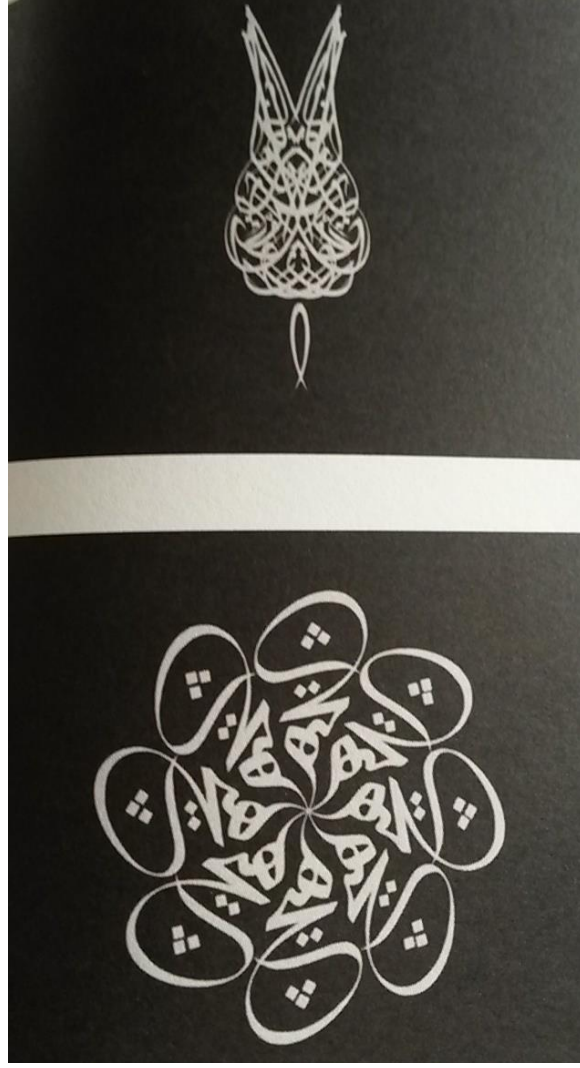

“Osman Dinç”

Şekil 24. Yağmur çeşmesi.1994, çelik, epoksi, 500x700x159 cm, Kahraman, H. B.(2013). *Türkiye’de Çağdaş Sanat*. İstanbul: Mas, 184.

Osman Dinç (1948): Doğa bütün hacmiyle yapıtlardaki hakimiyetini sürdürürken Dinç, büyük ölçekli nesneler tasarlamak anlamına gelen işler de gerçekleştiriyordu. Tamamına yakın kısmı demirden mürekkep bu işlerde doğa gerçeğini yansılayacak biçimde cam ve tohum da kullanılıyordu. Bitmez tükenmez bir rüstik dünyanın peşinden giden bu çok lirik, çok lezzetli yapıtlarda insan, doğadaki mevcudiyetini emeğiyle yansıtıyordu. Bu heykellerin omurgaları sayılabilecek gerilim hattını doğa-insan diyalektiği oluşturuyordu. İnsanın evrensel varoluş trajiği bu yapıtlara bir yokoluş mantığıyla değil, tersine çok doğrudan bir emek ve üretim diyalektiğiyle giriyordu. Dinç heykeli bir yerleştirme olarak kullandığı gibi özellikle uzay evren ilişkisini ele aldığı daha farklı form, ölçek ve malzemeli yapıtları duvar ve yüzeyle temasa sokarak ayrı bir ifade imkanına kavuşturuyordu (Kahraman, 2013, s.183).

Osman Dinç’in heykellerine verdiği Yer Demir Gök Bakır, İlamın Dağı Efsanesi gibi adlar, inançların ve efsanelerin izlerini taşıdığı kadar, tarihöncesi dönemin araç-gereçlerini de çağrıştırır. Dinç’in özellikle malzemenin özelliklerini öne çıkaran, yalın ve anlatımcılıktan uzak heykelleri, günlük yaşamda örnekleri görülmeyen nesne ve biçimlerdir; kendi varlıklarından öte anlamları yoktur, yalnız zihinde canlandırılacak imgelerdir; izleyiciye pek çok şeyi anımsatabilirler, ancak tümüyle algılanıp adlandırılmazlar (Erdemci, Germaner ve Koçak, 2007, s. 368).

“Kutluğ Ataman”

Şekil 25. Canlandırılmış kelimeler: Dünya. Baykal, E. (2008). *Kutluğ Ataman Sen Zaten Kendini Anlat. İstanbul:YKY, 113.*

Kutluğ Ataman (1961): 1990’ların başından beri hem film hem de video çalışmaları yapmaktadır. Sanatçı, filmlerinde kurgusal karakterlerin içsel yolculuklarına odaklanırken, video işlerinde gerçek hayattan seçtiği karakterlerin kişisel tarihlerini en alışılmadık özellikleriyle ortaya koyar (Erdemci, Germaner ve Koçak, 2007, s. 422).

Her farklı birey, Ataman’ın yapıtlarında, yargılanmadan kabul görmektedir. Bu anlamda, Londra’nın 2012 Olimpiyatlarına ev sahipliği yapmak için yürüttüğü bir kampanya çevresinde düzenlenen ve çok-kültürlülüğü vurgulayan bir katılımı, onun sanatsal kimliğiyle de örtüşmektedir.40 sanatçının birer yapıtının gösterildiği etkinlikte, Ataman hat sanatından esinlenerek Dünya Hiçbir Şey ve Güzel adlı bir animasyon üretir. Bu çalışmada hat sanatının modernleşmiş hali görülmektedir (Baykal, 2008, s.113).

“Handan Börüteçene”

Şekil 26. Kır/Gör. 1985, yeniden yapım 2007, kerpiç toprak tabletler, kırık aynalar, ahşap çekiçler, atık kağıtlar, paralar, televizyon 280x260x70x40 cm. Erdemci, Germaner ve Koçak, (2008) *Modern ve ötesi 1950-2000*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi, 377.

Handan Börüteçene (1957). Börüteçene'nin çalışmalarının ana teması yeryüzünün hemen her yerindeki bellek ve kültürel kimlik sorunlarıdır. Sanatçı bu bağlamda arkeoloji, tarih, jeoloji, sosyoloji, antropoloji ve doğayı gereç olarak kullanır; farklı kültürleri bir ortak bellek noktasında buluşturan işleri, politik bir karşı duruş niteliğindedir. Sergileri için genellikle tarihi mekanları yeğleyen Börüteçene, mekanı yapının bir parçası olarak kullanır, izleyiciyi katılımcı kılarak sergi mekanını alışılmadık bir biçimde izleyicinin atölyesine dönüştürür. Böylece sergi, katılımcı için bir “düşünme”, bir “soru üretme” atölyesi haline gelir (Erdemci, Germaner ve Koçak, 2008, s.376).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde “araştırmanın modeli”, “evren ve örneklem”, “veri toplama araçları”, “geçerlik ve güvenirlik çalışmaları” ve “verilerin çözümlenmesi” ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma; sanat eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin sanatsal farkındalıklarının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Anadolu Medeniyetleri Müzesi örnek olarak seçilmiştir. Geçmiş yaşamlara ilişkin olguları, bugünle ilişkilendirip, kültürel ve sanatsal farkındalığı tespit etmeyi ve geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu sebeple; araştırma, tarama modelinde desenlenmiş olup, betimsel bir çalışmadır.

“Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2010, s.77)”.

“Betimlemeli çalışmalar genelde verilen bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasında olası ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülür. Bu tür çalışmalarda amaç, incelenen durumu etraflıca tanımlamak ve açıklamaktır (Çepni, 2007, s.34)”.

Nicel araştırma yöntemi izlenen bu araştırmada tabakalı örnekleme yapılmıştır. “Tabakalı örnekleme, sınırları saptanmış bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evreni kendi içinde saf ve benzeşik bir olgu olarak kabul etmek yerine, evren içindeki alt tabakalarının varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.133).

Bu araştırma; Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin, sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin sanatsal farkındalıklarına etkisini ölçmek amacıyla tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak bilimsel veriler elde edilmiştir. 2015 ÖSYS kontenjanlarına göre araştırmanın evreninde bulunan sanat eğitimi veren kurumlarda okuyan öğrenci sayısı 826’dır. Bu sayı ÖSYS yerleştirmesinde 2009 ve 2010 eğitim ve öğretim

yılında fakültede öğrenim görmeye başlamış olan öğrencilerin toplamı da 826'yı vermektedir. Araştırma da tabakalı örnekleme yöntemi kullanıldığı için sanat eğitimi alan öğrencilerden lisans düzeyinde 1. ve 4. sınıflar üzerinde araştırma yapılmıştır. Araştırma yapılırken evrenin içerisinde %40'lık bir dilim random atama ile seçilmiştir.

Bu araştırma; sanat eğitimi veren kurumlarda okuyan öğrencilerin sanatsal farkındalıklarını ölçmek amacıyla yapıldığı için, bu alanlarda yükseköğretim programlarında okumakta olan öğrencilerden programına yeni başlayan 1. sınıf ve okuduğu programı bitirmek üzere olan 4. sınıf öğrencilerinden bir gruba random atama ile bu araştırma için hazırlanmış olan anketler uygulanmıştır.

1. “Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret ederek, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip ediyorlar mı?
2. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni yükseköğretim kurumunun üyelerinden, müzenin tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgilerinden dolayı mı inceliyorlar?
3. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler; Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip; koleksiyonun dün, bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabiliyorlar mı?
4. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun malzeme çeşitliliğini, boyutlarını, biçimlerini, işlevlerini, temalarını inceleyerek kendi ürettikleri sanatsal ürünlerde değerlendiriyorlar mı?
5. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencileri, 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme durumlarını değerlendiriyorlar mı?
6. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler; Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin tarihi dokusundan, kültürel mirasa etkisinden, ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından, sanatsal çalışmalara yansımalarından haberdar oluyorlar mı?”

Bu belirtilen alt amaçlar; bilimsel çalışmalarla tespit edilmiştir. Veriler temel alınarak sanat alanlarında öğretim yapan programlarda öğrenim gören öğrenciler ve öğretim yapan fakültelerin kültürel ve tarihi mirası mesleki gelişim için üstün yararlılıkla değerlendirme

durumlarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma aşağıda sorunlar çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Örnekleme bulunan sanat ve tasarım öğrencilerinin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmelerinin gereklilik durumlarını ve öğrenim gördükleri programda gelişim durumlarını tespit ederek; sorunlara yönelik eğitim ve kültürlenme sürecini destekleyecek çözüm önerilerinde bulunmak hedeflenmiştir.

Örneklemedeki öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni yükseköğretim kurumunun üyelerinden, müzenin tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgileri nedeni ile mi incelediklerini tespit etmek için bu alt amaç oluşturulmuştur.

Bu amaca yönelik olarak örneklem grubundaki öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi ziyaretlerini ne sebeple gerçekleştirdiğini, eğer bu ziyaretler yükseköğretim kurumundaki öğretim üyelerinin sistematik yönlendirmesi ile yapılıyorsa bunun müzeyi ziyaret konusunda yarar sağlayıp, geliştirici sürece öğrencileri yöneltip yöneltmediği, müzenin kitle iletişim araçları ile kendisini ne kadar tanıttığı, tanıtımını yapıyorsa bunun miktarının öğrencileri müze ziyaretine yöneltecek düzeyde ve etkide olup olmadığı bu alt amaç kapsamında belirlenmesi hedeflenmiştir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip koleksiyonun dün bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabilme durumlarını bilimsel olarak veri haline getirmekteki amaç; Anadolu'daki kültürel mirasın anlaşılması, bu birikime katkı sağlanıp, günümüze taşınması, bu günden de birikim kazanmış olarak geleceğe aktarılmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda, Anadolu Uygarlıkları kültürel mirasını, sanat ve tasarım eğitimi alan öğrencilerin tanınması, eserlerinde kullanmaları, evrensel boyuta taşıyabilmeleri konusundaki farkındalıklarını tespit etmek hedeflenmiştir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesindeki malzeme çeşitliliğini boyutlarını biçimlerini işlevlerini temalarını kendi ürettikleri sanatsal ürünlerinde kullanma durumlarını inceleyip, müzeden bu konuda sanatsal üretimlerinde faydalanma miktarlarını tespit etmek ve bu bağlamda yapılan tespitler ile örneklemedeki öğrencilerin teknik yeterlilik ve malzemeye amaca göre biçimlendirebilme becerilerine katkısı konusunda farkındalıklarını tespit etmek hedeflenmiştir.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan bir ve dördüncü sınıf öğrencilerinin 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme durumlarını değerlendirme durumlarını analiz ederek bu öğrencilerin sürece dayalı müze

bilinci oluşturma; bunu sanatsal ürünlerine aktarabilme ve akademik birikim sağlayabilmelerinde kendilerini değerlendirme durumlarını betimlemek hedeflenmiştir.

Örnekleme bulunan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin tarihi dokusundan kültürel mirasa etkisinden ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından sanatsal çalışmalara yansımından haberdar olma durumlarını bilimsel açıdan tespit etmekte ki amaç; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin sanatsal üretimde ulusal ve uluslararası eksende etkili olabileceği inancının öğrenciler tarafından ne ölçüde benimsendiğini tespit etmek hedeflenmiştir.

Bu doğrultuda geliştirilen anket, tabakalı örneklem oluşturularak uygulanmıştır.

“Tabakalı örnekleme görüldüğü gibi genelde pratik nedenlerle planlanır. Hem alt evrenlerin örnekleme temsiliyeti garanti altına alınmış olur, hem de maliyet düşmüş olur. Örnekleme alınırken her alt tabaka ayrı bir basit yansız örnekleme gibi örneklenir (Balcı, 2004, s.86)”.

Evren, örneklem kapsamında, lisans düzeyinde sanat eğitimi veren bazı kurumlardaki öğrenciler için ölçme aracı olarak anket hazırlanmıştır. Bu anket soruları tabakalı örnekleme göre seçilen; Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ve Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda 1. ve 4. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Random (seçkisiz) yöntemi ile oluşturulan tabakalı örneklem 321 kişi ile sınırlandırılmıştır. Bu bölümlerin toplam kontenjanı 826 olduğu için 321 öğrenci ile % 38,86'sına ulaşılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini sanat eğitimi kurumlarında öğrenim gören lisans seviyesindeki 1 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi; 2015-2016 öğretim yılında Ankara'da öğrenim gören; Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi; Mimarlık ve Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi; Mimarlık ve Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi; Resim Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi; Resim, Heykel ve Seramik Bölümü, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Örneklem seçiminde, sanat ve tasarıma yönelik eğitim veren birbirinden farklı programları olan, ancak; ortak temel derslere sahip bölümler belirlenmiştir. Bu doğrultuda; araştırmanın

örneklemini; Ankara'daki devlet üniversiteleri kapsamında, aynı eğitim- öğretim yılı içerisinde 1. ve 4. sınıfta öğrencisi bulunan üç büyük üniversitenin altı farklı bölümü ile sınırlandırılmıştır. Bu araştırmanın örneklemini üç üniversitenin altı farklı bölümündeki toplam 321 öğrenci oluşturmuştur.

Anket sorularının yanıtlanmasında gönüllülük ilkesine uyulmuş ve demografik özellikler araştırılmamıştır. Altı alt amaç temel alınarak 27 soruluk 5'li likert tipi anket hazırlanmıştır. Anket soruları, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ilişkin farkındalık durumlarını ölçmek üzerine hazırlanmıştır. Öğrencilerin, birinci sınıftaki hazırbulunuşluk seviyeleri ve bu seviyenin dördüncü sınıf öğrencilerindeki gelişim durumu, geçen dört yıllık süreçte ne ölçüde anlamlı değişiklikler oluşturdukları ve bu değişikliklerin birbiri ile olan ilişkileri ile sanatsal üretim ve sanatsal gelişim sürecine yansımalarının tespiti üzerine kurulmuş bir araştırmadır.

Örnekleme alınan 6 bölümün toplam öğrenci kontenjanı 826 olup, örneklem sayısı ise 321 olarak sınırlandırılmıştır. Örneklem, evrenin %38,86'sıdır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada öncelikle konuya ilişkin yerli ve yabancı kaynaklar taranarak doküman incelemesi yapıp, uygulamalara bakılmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi yıllıkları incelenmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne, koleksiyonuna ve önemine ilişkin kitaplar incelenmiştir. Müzede çalışan arkeolog, antropolog, müze eğitimci ve idareciler ile görüşmeler yapılmıştır. Uzman görüşleri alınmıştır.

Araştırma için gerekli verilerin toplanması ve akademik danışmanların onayı sonucunda, öğrencilere yönelik anket soruları hazırlanması planlanmıştır. Öncelikle; bir madde havuzu oluşturulmuştur. Beyin fırtınası yöntemi ile çok sayıda hazırlanan maddeler, zamanla amaçlarla olan ilişkisine dayanarak elenmiştir. Gereksiz olanlar çıkartılıp minimum seviyeye indirilmiştir. Anketteki ifadeler, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” biçiminde “Likert Tipi Beşli Dereceleme Ölçeği” ile değerlendirmek üzere düzenlenmiştir.

Çok maddeli ölçeklerden biri de Likert ölçekleridir. Ölçekte bir çok madde bulunduğundan bir bireyin puanı onun bu maddelerden ne kadarına katıldığı ya da doğru cevap verdiği göre değişir. Dolayısıyla yüksek bir puan ölçülen yapının yüksek bir düzeyini belirtir. Bu tür ölçeklere toplamalı derecelendirme ölçekleri (summated rating scale) adı da verilir... Likert ölçeklerinde ölçeğin uygulandığı kaynak kişiler her duruma cevap verirler. Tipik cevap seçenekleri “kesinlikle katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” dur (Balcı, 2004, s.86).

Araştırmada kullanılacak olan anket, uygulanmadan önce içerik ve geçerlik açısından tez danışmanına ve konusunda uzman eğitimcilere sunulmuş, soruların açık ve anlaşılır oluşu, alt amaçları kapsayışı, ulaşılmak istenen bilgileri sağlama olasılığı değerlendirilip, görüş ve öneriler dikkate alınmıştır. Dil uzmanlarına gösterilerek anlatım bozuklukları düzeltilmiştir. Danışmanlar eşliğinde, asıl uygulamadan önce, güvenilirlik ve geçerliğin tespiti adına pilot uygulama kararı alınmıştır. Ölçme ve değerlendirme alanında uzman akademisyenlerden destek alınmıştır.

2015 yılı haziran ayı süresince Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğrencileri ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencileri üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulamada 70 öğrencilik bir çalışma örneklemini oluşturulmuş ve beşli likert tipi 32 maddelik anket uygulanmıştır. SPSS 15 istatistik paket programı ile incelenmiş, sonuçlar değerlendirilmiştir. Ölçeğin faktöriyel yapısını belirlenmiş ve aynı zamanda geçerlik çalışması için toplanan verilere tek faktörle sınırlandırılmış açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Toplamda altı madde çıkarılarak kalan 26 madde üzerinden üçüncü kez faktör analizi tekrarlanmıştır. Faktör yükleri incelendiğinde tüm maddelerin faktör yüklerinin 0,45 değerinden yüksek faktör yüküne sahip olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine Cronbach Alpha katsayısı ile bakılmış ve 26 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.941 olarak yüksek bir güvenilirlik elde edilmiştir.

Pilot uygulama sonucuna dayanılarak, ölçme aracı olumlu bulunmuş ve ilave bir soruluk düzeltme ile 27 soruluk anket asıl uygulama ile belirlenen üniversitelerin ilgili bölümlerinde 321 öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

Anket tekniği özellikle sosyoloji, psikoloji ve eğitim araştırmalarına büyük katkıda bulunmuştur. Anket ile geniş kitlelere ulaşmak, araştırmayı büyük kitlelere ulaşmak, araştırmayı büyük gruplara dayandırmak mümkün olabilmektedir. Bu özellikleri araştırmacılara para, zaman ve enerji tasarrufu sağlar. Anketin geniş coğrafi bölgelere ve çok sayıda insana uygulanabilmesi yüzünden, daha geniş bir örneklem üzerinde çalışma, dolayısıyla temsil düzeyini, böylece de araştırmanın dış geçerlik derecesini artırmak mümkün olabilmektedir (Balcı, 2004, s. 158).

Anketi oluşturan 27 soru, 6 alt amaç kapsamında geliştirilmiştir.

1. Alt amaç; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerinin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etme, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip etme durumlarını kapsar. Anketin 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7. soruları 1. alt amaca yönelik hazırlanmıştır.
2. Alt amaç; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni yüksek öğretim kurumunun üyelerinden, müzenin

tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgileri üzerinden inceleme durumlarını kapsar. Anketin 8, 9 ve 10. soruları 2. alt amaca yönelik hazırlanmıştır.

3. Alt amaç; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip; koleksiyonun dün, bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabilme durumlarını kapsar. Anketin 11, 12 ve 13. soruları 3. alt amaca yönelik hazırlanmıştır.
4. Alt amaç, sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun malzeme çeşitliliğini, boyutlarını, biçimlerini, işlevlerini, temalarını inceleyerek kendi ürettikleri sanatsal ürünlerde değerlendirme durumlarını kapsar. Anketin 14, 15, 16, 17, 18 ve 19. soruları 4. alt amaç için hazırlanmıştır.
5. Alt amaç; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin, 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme durumlarını kapsar. Anketin 20 ve 21. soruları 5. alt amaca yönelik hazırlanmıştır.
6. Alt amaç; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin tarihi dokusundan, kültürel mirasa etkisinden, ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından, sanatsal çalışmalara yansımalarından ne ölçüde haberdar olduklarının tespitini kapsar. Anketin 22, 23, 24, 25, 26 ve 27. soruları 6. alt amaca yönelik hazırlanmıştır.

3.4. Güvenirlik ve Geçerlik

27 maddelik ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık anlamındaki güvenirlilik katsayısı 0,909 olarak hesaplanmıştır.

Bir ölçme aracının (test) ve bu araçtan elde edilen sonuçların kabul görmesi için güvenirlilik, geçerlikten sonra, ikinci önemli özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel anlamda güvenirlilik, ölçme sonuçlarının (test puanlarının) tesadüfi hatalardan arınık olma derecesi olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir görüşe göre, ölçme sonuçlarının tutarlılığı ya da tekrarlanabilirliğinin bir derecesidir (Demircioğlu, 2014, s.90).

Eğitim ve psikolojideki ölçme işlemlerinde, sıklıkla ölçme aracının geçerliğinden bahsedilmektedir. Ancak bu doğru bir yaklaşım değildir. Testin geçerliğinden ziyade, testten elde edilen sonuçlara dayalı olarak yapılan yorumların geçerliğinden bahsetmek daha doğrudur. Diğer önemli bir husus, ölçme aracından elde edilen sonuçların “geçerliği yoktur veya tamdır” demek de doğru bir ifade değildir. Bunun yerine “düşüktür, orta düzeydedir ya da yüksektir” ifadesi kullanılmalıdır (Demircioğlu, 2014, s.91).

“Geçerlik, bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği, başka herhangi bir özelliklerle karıştırmadan, doğru ölçebilme derecesidir (Tekin, 1977, s.26)”. “Güvenirlik, bir ölçme aracıyla aynı koşullarda tekrarlanan ölçümlerde elde edilen ölçüm değerlerinin kararlılığının bir göstergesidir (Öncü, 1994, s.82)”.

“Nicel araştırmada geçerlik ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı olguyu doğru ölçmesi ile yakından ilişkilidir. Bu durumda toplanan veriler gerçeği yansıtır ve araştırma sonuçlarının geçerliğine katkıda bulunur (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.289)”.

Bu doğrultuda araştırmacı kendi uzmanlık alanına ilişkin sanat eğitimi veren kurumlar kapsamında araştırmayı ele almış ve uygulamaları kendisi yapmıştır. Böylece araştırmanın güvenilirlik ve geçerlik konusunda daha hassas bir tutum izlenmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması

“Anket raporu sözlü ya da yazılı olabilir ve farklı büyüklüklerdeki gruplara sunulabilir. Raporun etkinliği ve kullanılabilirliği büyük ölçüde sunumun açık ve anlaşılır olmasına bağlıdır. Bunun için dinleyicilerin bilgi ihtiyaçlarının doğru tespit edilmesi ve uygun sunum aracının kullanımı önemlidir (Baş, 2010, s.195).”

Betimsel tarama yöntemi ile belge, doküman ve tarihsel kalıntılar araştırmıştır. Veri toplama hususunda; üniversite kütüphaneleri, Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve diğer arkeoloji müzelerinde kütüphane araştırmaları ve ziyaretleri, yurt dışı müze ziyaretleri, müze ve sanat eğitimini konu alan tezler, dergilerde yayımlanan ilgili yayınlar, makaleler, kitaplar ve internetten yararlanılmıştır. Araştırmacı, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde görevli arkeolog, antropolog ve idareciler ile görüş alış verişinde bulunmuştur ve müzeyi onların rehberliğinde çok defa ziyaret etmiştir.

Tezin alt amaçlarına dayanarak oluşturulan ölçek; madde havuzu oluşturularak geliştirilmiştir. Sorulardan ilgisiz görülenler elenerek anket oluşturulmuş ve 70 kişilik bir çalışma grubuna 32 soruluk beşli likert tipi anket ile pilot uygulama yapılmıştır. Örneklemdeki sanat eğitimi alan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret etme durumları ve sıklıkları araştırılmış. Müzenin etkinliklerini takip etme durumları ve nasıl haberdar oldukları sorulmuştur. Müze koleksiyonunun ait olduğu dönemleri ve biçim-içerik ilişkisine olan ilgileri, sanatsal üretime ve ulusal-uluslararası etkileşime olan katkısı sorgulanmıştır.

Uygulamanın geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış, olumlu sonuçlar alınmış ve problem görülen 4 soru çıkartılmıştır.

Hazırlanan anket ve tez özeti danışman onayından sonra Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'na uygulama izni talebiyle başvurulup, yazışmalar yapılmıştır. Etik kurul komisyonundan çıkan izin belgesi ile uygulamanın yapılacağı fakülteler ziyaret edilip, idareciler ve akademisyenler ile birlikte ders programına uygun, eğitim öğretim sürecini aksatmayacak bir planlama yapılmıştır.

2015 Kasım-Aralık ayı süresince Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, ODTÜ Mimarlık Fakültesi ve Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde anketler uygulanmıştır. Anketler araştırmacının kendisi tarafından uygulanmıştır. Bu süreçte akademisyenler ve öğrenciler ile iletişim kurulmuştur. Atölye ve stüdyolarda konuya ilişkin sanatsal üretimler fotoğraflanmıştır.

“Ancak anket, basit bir bilgi toplama süreci değildir. Elde edilen verilerin doğruluğu, büyük ölçüde kullanılan yöntemlere bağlıdır. Bu yöntemler potansiyel hata kaynaklarından bağımsız oldukları ölçüde, anket sonuçlarının doğruluğu artacaktır (Baş, 2010, s.11)”.

Anket uygulamalarında gönüllülük esas alınmıştır ve değişim programları ile gelen, yabancı uyruklu olup Türkçe 'ye hakim olmayan öğrenciler doldurmak istemediği için onlara anket uygulanmamıştır. Uygulamada, sanat eğitimi alan öğrencilerin esnek çalışma ortamları ve tutumları kimi zaman olumlu kimi zaman da olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Öğretim üyelerinin desteği ile anketler; belirlenen örneklem üzerinde sorunsuz uygulanabilmiştir.

3.6. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın nicel verilerinden değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler ve varyans analizleri SPSS 15 paket programı ile test edilmiştir. Çok yaygın kullanımı olan SPSS uzman istatistikçiler, profesyonel araştırmacılar, sosyal ve uygulamalı bilim araştırmacıları çok değişkenli veri analizleri içeren bir programdır.

Verilerin analizinde öncelikle her bir değişkene ait frekans tabloları elde edilmiştir.

Sanat eğitimi alan öğrencilerin Anadolu Medeniyetler Müzesi'ne ilişkin görüşlerinin ortalaması hesaplanmış olup ortalamanın anlamlı olup olmadığı tek örneklem t- testi ile test edilmiştir. 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasında müze ziyaretleri, sıklığı, hangi kanallarla

haberdar oldukları, koleksiyonu biçim ve içerik açısından inceleme ve sanatsal üretime dönüştürebilme durumları açısından oluşan fark durumu değerlendirilmiştir.

“Eğer iki veya daha fazla grubu karşılaştırıyorsanız ya da bir gruptaki zaman içerisindeki değişimleri incelemeyi düşünüyorsanız, varyans analizi dikkate almanız gereken bir yöntemdir. Özellikle t testinin ikiden fazla grubun karşılaştırılması gerektiğinde yetersiz kalması varyans analizinin önemini artırır (Baş, 2008, s.118)”.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu araştırmada, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin ve koleksiyonunun sanat eğitimi veren kurumlarda lisans düzeyi 1. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde nasıl bir etki yarattığı, 4 yıllık süreçte nasıl gelişim gösterdikleri, hazırbulunuşluk seviyeleri, konuya ilişkin duyarlılıkları ve mevcut farkındalığın tespiti araştırılmış. Sanat eğitimi alan ve gelecek yaşamında sanatsal çalışmaları ile mimari, tasarım, sanat eğitimi ve plastik sanatlar açısından alanında sanatsal üretim yapacak olan, genç bireylerin daha fazla uygarlık bilincinin ve farkındalığının oluşturulmasına ilişkin çözüm arayışları kapsamında sorunlara yanıt aranmıştır. Uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgular 6 alt amaç çerçevesinde açıklanarak ve yorumlanarak bir akış sağlanmıştır. Spss 15 istatistik programı araştırmada kullanılmıştır.

27 maddelik ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık anlamındaki güvenirlik katsayısı 0,909 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3.

Güvenirlik Katsayısı

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	Madde sayısı
0,909	27

Ölçeğin güvenirliğine Cronbach Alpha katsayısı ile bakılmıştır. Sanat eğitimi veren kurumlarda eğitim gören öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne yönelik farkındalıklarını ve farkındalıklarına etkisini ölçmek amacıyla yapılan bilimsel araştırmada kullanılan ölçeğin 0,909 cronbach's alpha sayısı ile yüksek bir güvenirlik elde edilmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre dağılımları Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4.

Üniversitelere Göre Dağılım Tablosu

		Frekans	%
Üniversite	GAZİ	178	55,5
	HACETTEPE	34	10,6
	ODTÜ	109	34,0
	Toplam	321	100,0

Tablo 4 incelendiğinde, toplam 321 kişilik bir örneklem grubu oluşturulduğu görülmektedir. Bu grubun 178 kişisini Gazi Üniversitesi öğrencileri % 55,5’lik bir veri ile en büyük oranı oluşturmuştur. Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinden 34 kişi katılarak % 10,6’sını oluşturmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinden 109 kişi katılarak % 34’ünü oluşturmuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre Dağılımları

		Frekans	%
Bölüm	Endüstri Ürünleri Tasarımı	110	34,3
	Heykel	16	5,0
	Mimarlık	128	39,9
	Resim-İş Öğretmenliği	44	13,7
	Resim Bölümü	11	3,4
	Seramik	12	3,7
	Toplam	321	100,0

Tablo 5 incelendiğinde; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerinden, 110 katılımcı endüstri ürünleri tasarımı bölümü öğrencilerinden olup, % 34,3’ünü oluşturur. 16 katılımcı heykel bölümü öğrencilerinden olup, % 5’ini oluşturmaktadır. 128 katılımcı mimarlık bölümü öğrencilerinden olup, % 39,9’unu oluşturmaktadır. 44 katılımcı resim-iş öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinden olup % 13,7’sini oluşturmaktadır. 11 katılımcı resim bölümü öğrencilerinden olup, % 3,4’ünü oluşturmaktadır. 12 katılımcı seramik bölümü öğrencilerinden olup, % 3,7’sini oluşturmaktadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre dağılımları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Dağılımları

		Frekans	%
Sınıf	1.sınıf	181	56,4
	4.sınıf	140	43,6
	Toplam	321	100,0

Tablo 6 incelendiğinde, örnekleme oluşturan 321 öğrencinin, 181 kişisi lisans düzeyi 1.sınıf seviyesinde olup % 56,4'ünü oluşturmaktadır. 140 kişisi ise 4. sınıf seviyesinde olup, % 43,6'sını oluşturmaktadır. 1. sınıf katılımcıları daha yüksek bir orana sahiptir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite ve bölümlere göre dağılımları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Ve Bölümlere Göre Dağılımları

		Üniversite					
		GAZİ		HACETTEPE		ODTÜ	
		n	%	n	%	n	%
Bölüm	Endüstri Ür.Tas.	54	30,3%	0	0,0%	56	51,4%
	Heykel	0	0,0%	16	47,1%	0	0,0%
	Mimarlık	75	42,1%	0	0,0%	53	48,6%
	Resim-İş Öğretmenliği	44	24,7%	0	0,0%	0	0,0%
	Resim Bölümü	5	2,8%	6	17,6%	0	0,0%
	Seramik	0	0,0%	12	35,3%	0	0,0%

Tablo 7 incelendiğinde; örnekleme oluşturan her grup kendi üniversitesi ve bölümlerinin katılımcı grupları arasında orantılanmıştır. Gazi Üniversitesi Endüstri Ürünleri Bölümü'nde okuyan katılımcı öğrenci sayısı 54 olup % 30,3'ünü oluşturmaktadır. Hacettepe Üniversitesi'nde bu bölüm yoktur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde ise 56 kişi ile % 51,4'ünü oluşturmaktadır.

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü 4. sınıf öğrencisi olmadığı için anket bu bölümde yapılamamıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde ise Güzel Sanatlar Fakültesi yoktur. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü'nde okuyan 16 öğrenci % 47,1'ini oluşturmaktadır.

Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde okuyan öğrencilerden 75 kişi % 42,1'lik bir oran oluşturmaktadır. Hacettepe Üniversitesi'nde mimarlık fakültesi yoktur. Orta Doğu Teknik

Üniversitesi Mimarlık Bölümü katılımcı öğrencileri 53 kişi olup %48,6'lık bir oran oluşturmaktadır.

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı katılımcı öğrenciler 44 kişi olup % 24,7'sini oluşturmaktadır. Hacettepe ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde bu bölüm yoktur.

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü katılımcı öğrenciler 5 kişi olup % 2,8'ini oluşturur. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü katılımcı öğrencileri 6 kişi olup % 17,6'sını oluşturur. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar Fakültesi yoktur.

Seramik bölümü yalnızca Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde mevcuttur ve 12 katılımcı ile % 35,3'lik bir alanı oluşturur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite ve sınıflara göre dağılımları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Ve Sınıflara Göre Dağılımları

		Üniversite					
		GAZİ		HACETTEPE		ODTÜ	
		n	%	N	%	n	%
Sınıf	1.sınıf	97	54,5%	15	44,1%	69	63,3%
	4.sınıf	81	45,5%	19	55,9%	40	36,7%

Örnekleme; her üniversite kendi içinde gruplanmıştır. 1. sınıf seviyesinde, Gazi Üniversitesi'nde okuyan öğrenci sayısı 97 kişi olup % 54,5'lik orandadır. 4. sınıf seviyesinde, Gazi Üniversitesi'nde okuyan öğrenci sayısı 81 kişi olup % 19'luk orandadır.

Örnekleme; 1. sınıf seviyesinde, Hacettepe Üniversitesi'nde okuyan öğrenci sayısı 15 kişi olup % 44,1'lik orandadır. 4. sınıf seviyesinde, Hacettepe Üniversitesi'nde okuyan öğrenci sayısı 19 kişi olup, % 55,9'luk orandadır.

Örnekleme; 1. sınıf seviyesinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde okuyan öğrenci sayısı 69 kişi olup % 63,3'lük orandadır. 4. sınıf seviyesinde, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde okuyan öğrenci sayısı 69 kişi ile, % 36,7'lik orandadır.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm ve sınıflara göre dağılımları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölüm Ve Sınıflara Göre Dağılımları

		Sınıf			
		1.sınıf		4.sınıf	
		N	%	n	%
Bölüm	Endüstri Ür.Tas.	84	46,4%	26	18,6%
	Heykel	7	3,9%	9	6,4%
	Mimarlık	60	33,1%	68	48,6%
	Resim-İş Öğretmenliği	20	11,0%	24	17,1%
	Resim Bölümü	5	2,8%	6	4,3%
	Seramik	5	2,8%	7	5,0%

Örnekleme; sınıf seviyesine göre bölümler arasında orantılanmıştır. Bölümlere göre incelendiğinde endüstri ürünleri tasarımı bölümünde okuyan 1. sınıf katılımcı öğrenciler 84 kişi olup, % 46,4'lük orandadır. Aynı bölümün 4. sınıfında okuyan katılımcı öğrenciler 26 kişi olup, % 18,6'luk orandadır.

Heykel bölümünde okuyan 1. sınıf katılımcı öğrenciler, 7 kişi olup, % 3,9'luk orandadır. Aynı bölümün 4. sınıfında okuyan katılımcı öğrencilerin sayısı 9 kişi olup, % 6,4'lük orandadır.

Mimarlık bölümünde okuyan 1. sınıf katılımcı öğrenciler, 60 kişi olup, %33,1'lik orandadır. Aynı bölümün 4. sınıfında okuyan katılımcı öğrencilerin sayısı 68 kişi olup, % 48,6'luk orandadır.

Resim-İş öğretmenliği anabilim dalında okuyan 1. sınıf katılımcı öğrenciler 20 kişi olup, % 11'lik orandadır. Aynı anabilim dalının 4. sınıfında okuyan katılımcı öğrencilerin sayısı 24 olup, % 17,1'lik orandadır.

Resim bölümünde okuyan 1. sınıf öğrencileri 5 kişi olup, % 2,8'lik orandadır. Aynı bölümün 4. sınıfında okuyan öğrencilerin sayısı 6 olup, % 4,3'lük orandadır.

Seramik bölümünde okuyan 1. sınıf öğrencileri 5 kişi olup, % 2,8'lik orandadır. Aynı bölümün 4. sınıfında okuyan öğrencilerin sayısı 7 kişi olup, % 5'lik orandadır.

4.1. Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne İlişkin Görüşleri

Aşağıda araştırmaya katılan öğrencilerin ölçekteki maddelere verdikleri cevapların tekrar edilme durumları ile ilgili tablolar alt amaçlara göre gruplandırılmış halde tablolar halinde verilmiştir.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerinin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etme, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip etme durumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Ziyaret Ederek, Müzenin Eğitim Programlarını, Bültenini, Sergilerini Takip Etme Durumlarına İlişkin Tablo

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederim.	19	6,0%	31	9,8%	28	8,8%	152	47,9%	87	27,4%
2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmekten haz alırım.	10	3,2%	17	5,4%	53	16,7%	157	49,5%	80	25,2%
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni son bir yıl içinde ziyaret ettim.	103	32,5%	81	25,6%	14	4,4%	48	15,1%	71	22,4%
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum.	9	2,9%	26	8,3%	71	22,5%	112	35,6%	97	30,8%
5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir.	6	1,9%	18	5,7%	54	17,0%	141	44,5%	98	30,9%
6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere, konferanslara katılıyorum.	46	14,7%	127	40,6%	87	27,8%	42	13,4%	11	3,5%
7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden müzenin tanıtım faaliyetleri (broşürler, web sayfası...) sayesinde haberdar olurum.	73	23,1%	111	35,1%	63	19,9%	58	18,4%	11	3,5%

1. Tablo 10 incelendiğinde; “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederim” maddesine % 47,9'luk bir oranın ziyaret etme eğiliminde olduğu görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

2. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmekten haz alırım” maddesine % 49,5’lik bir oranın “ziyaret etmekten haz aldığını” ifade ettiği görülmektedir. Yüksek bir oran olup en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
3. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni son bir yıl içinde ziyaret ettim” maddesine % 32,5’lik bir oranın “son bir yıl içinde ziyaret etmediğini” ifade ettikleri görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu görülmektedir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin son yıllarda tadilatla oluşunun bu sonucu etkilediği düşünülmektedir.
4. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum” maddesine %35,6’lık bir oranın lisans öğreniminin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşündükleri görülmektedir. Yüksek bir oranda olup en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Genel bir kanı olup, 1.ve 4.sınıflar arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilince, eyleme dönüşmediği anlaşılmaktadır.
5. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir” maddesine % 30,9’luk bir oranın ziyaretin gerekliliğine güçlü bir şekilde katıldıkları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Yine genel bir kanı olup, periyodik ziyaretin öneminin farkında oldukları sonucuna varılabilir.
6. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere, konferanslara katılımım” maddesine % 40,6’lık bir oranın katılmadığı görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu görülmektedir. Bu noktada, müzenin tanıtımı ve kitlelere ulaşmasını engelleyen eksiklikler olduğu düşünülmektedir. Müzenin tadilatla geçirdiği zamanın tanıtımı olumsuz etkilediği sonucuna varılmaktadır.
7. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden müzenin tanıtım faaliyetleri (broşürler, web sayfası...) sayesinde haberdar olurum ” maddesine % 35,1’lik bir oranın katılmadığı görülmektedir. Yüksek bir oran olup en çok katılımın bu yönde olduğu görülmektedir. Müzenin tanıtımı ve kitlelere ulaşmasını engelleyen eksiklikler olduğu ya da bu noktada yeterince farkındalık oluşturulamadığı düşünülmektedir.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni yükseköğretim kurumunun üyelerinden, müzenin tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgileri üzerinden inceleme durumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Yükseköğretim Kurumunun Üyelerinden, Müzenin Tanıtım Faaliyetlerinden Veya Bireysel İlgilerinden Dolayı Ziyaret Etmelerine İlişkin Tablo

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
8. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden fakülte'deki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum.	80	25,3%	116	36,7%	40	12,7%	64	20,3%	16	5,1%
9. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne kişisel ilgimden dolayı giderim.	27	8,5%	40	12,6%	54	17,0%	132	41,6%	64	20,2%
10. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim.	56	17,7%	73	23,0%	72	22,7%	96	30,3%	20	6,3%

8. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden fakülte'deki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum” maddesine % 36,7'lik bir oranın fakülte'deki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olmadıkları yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim üyelerinin de takip etmedikleri dolayısıyla öğrenci ile bu konuda iletişim halinde olmadıkları anlaşılmaktadır.
9. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne kişisel ilgimden dolayı giderim” maddesine % 41,6'lık bir oranın kişisel ilgisinden dolayı ziyaret ettiği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Bireysel eğilimin ön planda olduğu anlaşılmaktadır.
10. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim” maddesine % 30,3'lük bir oranın müzede olan etkinliklerden fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle gittiği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Özel eğitim programları, ödevler ya da sergiler gibi katılım gerektiren durumlarda yönlendirildikleri konusunda fikir sahibi oldukları sonucuna varılabilir.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip; koleksiyonun dün, bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabilme durumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12.

Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Buluntuların Dönemlerini Ve Özelliklerini İnceleyip; Koleksiyonun Dün, Bugün Ve Gelecek İle İlişkisini Kurabilme Durumlarına İlişkin Tablo

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker ve incelerim.	6	1,9%	26	8,3%	49	15,6%	153	48,6%	81	25,7%
12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	13	4,2%	31	9,9%	61	19,5%	140	44,7%	68	21,7%
13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	11	3,5%	24	7,6%	70	22,2%	149	47,2%	62	19,6%

11. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker ve incelerim” maddesine % 48,6’lık bir oranın, buluntuları ait oldukları dönemlere göre incelediği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
12. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım” maddesine % 44,7’lik bir oranın buluntularla günümüz yaşantısı arasında ilişki kurabildiği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
13. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım” maddesine % 47,2’lik bir oranın buluntuların, günümüz ve gelecek yaşantısı ile ilişkisi olabileceği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun malzeme çeşitliliğini, boyutlarını, biçimlerini, işlevlerini, temalarını inceleyerek kendi ürettikleri sanatsal ürünlerde değerlendirme durumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları Tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13.

Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonunun Malzeme Çeşitliliğini, Boyutlarını, Biçimlerini, İşlevlerini, Temalarını İnceleyerek Kendi Ürettikleri Sanatsal Ürünlerde Değerlendirme Durumlarına İlişkin Tablo

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim.	13	4,1%	34	10,7%	63	19,9%	139	43,8%	68	21,5%
15. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların biçimlerini incelerim.	11	3,5%	17	5,4%	29	9,1%	168	53,0%	92	29,0%
16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim.	9	2,8%	22	7,0%	37	11,7%	183	57,9%	65	20,6%
17. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim.	7	2,2%	28	8,9%	47	14,9%	165	52,4%	68	21,6%
18. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarımda kullanırım.	20	6,3%	54	17,1%	97	30,7%	108	34,2%	37	11,7%
19. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır.	8	2,5%	17	5,4%	60	19,0%	167	53,0%	63	20,0%

14. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim” maddesine % 43,8’lik bir oranın buluntularda temel tasarım elemanlarını görebildikleri yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
15. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların biçimlerini incelerim” maddesine % 53,0’lık bir oranın buluntuların biçimlerini inceledikleri yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
16. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim” maddesine % 57,9’luk bir oranın buluntuların biçim ve içerik ilişkisini inceledikleri yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
17. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim” maddesine % 52,4’lük bir oranın buluntuların malzeme çeşitliliği açısından inceledikleri yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
18. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarında kullanırım” maddesine % 34,2’lik bir oranın buluntuların malzeme çeşitliliği açısından inceledikleri, sanatsal çalışmaları ve tasarımlarında kullanabildikleri yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
19. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır” maddesine % 53’lük bir oranın buluntuların tasarım yapmaya ve ürün geliştirmeye faydası olduğu yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin, 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme durumlarına ilişkin yüzde frekans dağılımları Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14.

Öğrencilerin 4 Yıl İçerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundan Esinlenme Durumlarını Değerlendirmeye İlişkin Tablo

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir.	8	2,6%	24	7,7%	100	32,2%	142	45,7%	37	11,9%
21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciye akademik birikim sağlar.	4	1,3%	19	6,0%	76	24,1%	167	52,8%	50	15,8%

20. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir” maddesine % 45,7’lik bir oranın müzenin öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirdiği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

21. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciye akademik birikim sağlar” maddesine % 52,8’lik bir oranın müzenin akademik birikim sağlayabileceği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin tarihi dokusundan, kültürel mirasa etkisinden, ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından, sanatsal çalışmalara yansımalarından ne ölçüde haberdar olduklarının tespitine ilişkin yüzde frekans dağılımları Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15.

Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Tarihi Dokusundan, Kültürel Mirasa Etkisinden, Ulusal Ve Uluslararası Sanatsal Etkileşime Katkısından, Sanatsal Çalışmalara Yansımalarından Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Tablo

	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
22. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar.	8	2,5%	16	5,1%	84	26,7%	143	45,4%	64	20,3%
23. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir.	8	2,5%	23	7,3%	160	51,0%	83	26,4%	40	12,7%
24. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir.	2	0,6%	17	5,4%	138	44,1%	120	38,3%	36	11,5%
25. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar.	5	1,6%	8	2,5%	37	11,7%	177	56,2%	88	27,9%
26. Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir.	5	1,6%	21	6,7%	83	26,5%	146	46,6%	58	18,5%
27. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır.	9	2,9%	14	4,5%	71	22,6%	143	45,5%	77	24,5%

22. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar” maddesine % 45,4'lük bir oranın müze binasının tarihi dokusu ile koleksiyonun bütünlük sağladığı yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

23. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir” maddesine % 51'lik bir oranın müzenin Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müze olması hususunda kararsız kaldıkları yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Bu kararsızlığın sebebinin; diğer şehirlerdeki arkeoloji müzelerinin ziyareti ve

karşılaştırma fırsatı bulup, bulamadıkları ve tarihsel geçmişine yönelik olarak öğrencilerin bilgi oranları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

24. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir” maddesine % 44,1’lik bir oranın koleksiyonun pek çok sanatçıya ilham verme hususunda kararsız oldukları yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada ülkemizde Anadolu Uygarlıkları’ndan esinlenerek çalışan sanatçıları tanımadıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, müze bilinci ve müzenin sanatsal üretime katkısı konusunda esaslı bir donanımına sahip olamadıkları sonucu çıkartılabilir. Ya da gerçekten Anadolu Uygarlıkları’nın nasıl bir ilham kaynağı olabileceği konusunda ülke olarak farkındalık seviyemizin düşük olduğu sonucu çıkartılabilir.
25. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar” maddesine % 56,2’lik bir oranın müzenin kültürel mirası koruyup, uluslararası anlamda faydası olduğu yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
26. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir” maddesine % 46,6’lık bir oranın müzenin koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesi olabileceği yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.
27. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır” maddesine % 45,5’lik bir oranın koleksiyonun değer kazanmaya faydası olduğu yönünde fikir sahibi oldukları görülmektedir. Yüksek bir oran olup, en çok katılımın bu yönde olduğu anlaşılmaktadır.

4.2. Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne İlişkin Görüşlerinin Ortalaması ve İstatiksel Testi

Sanat Eğitimi alan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne ilişkin görüşlerinin ortalaması hesaplanmış olup ortalamanın anlamlı olup olmadığı “tek örneklem t-testi” ile test edilmiştir.

Baş’a göre, (2008, s.159) tek örneklem t- testi yaptığınız tahminin belirli bir anlamlılık düzeyinde doğru olup olmadığını göstermektedir. “Anlamlılık düzeyi” denmektedir çünkü ana kitledeki tüm bireyler hesaba katılmadığından ulaşılan sonuçta yanılma ihtimali her

zaman olacaktır. Bu yanılma olasılığı; “0,05” anlamlılık düzeyi içinse %1 düzeyindedir. Ama sıfır hata istendiğinde herkesin hesaba katılması gerekmektedir.

1.Alt amaca göre, sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerinin Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret etme, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip etme durumlarına ilişkin ortalamaları, katılım düzeyi ve ortalamanın tek örneklem t testi sonuçları Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16.

Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni Ziyaret Etme, Müzenin Eğitim Programlarını, Bültenini Takip Etme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo

	Ortalama	Std. Sapma	Katılım Düzeyi	t	p
1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederim.	3,81	1,12	Yüksek	6,511	0,000*
2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmekten haz alırım.	3,88	0,95	Yüksek	9,034	0,000*
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni son bir yıl içinde ziyaret ettim.	2,69	1,59	Orta	-7,923	0,000*
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum.	3,83	1,05	Yüksek	7,320	0,000*
5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir.	3,97	0,94	Yüksek	10,797	0,000*
6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere, konferanslara katılırım.	2,50	1,01	Düşük	-15,633	0,000*
7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden müzenin tanıtım faaliyetleri (broşürler, web sayfası...) sayesinde haberdar olurum.	2,44	1,14	Düşük	-15,036	0,000*

*p<0.05

Sonuçlara göre maddelere ilişkin katılım düzeyi yüksek ve 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur(p<0.05).

Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni sanat eğitimi alan öğrencilerden araştırmaya katılanlarının cevapları incelendiğinde, örneklemin yüksek oranda müzeyi ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin müze ziyaretlerinden haz aldıkları, fakat müzeyi son bir yıl içerisinde ziyaret etme oranının alt sınırdaki olduğu görülmektedir. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun yükseköğretimlerini tamamlama sürecinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret etme ve bunu belli aralıklarla tekrarlamasının gerekli olduğuna inandıklarına ilişkin sonuçlar görülmektedir.

6.ve 7. madde de öğrencilerin ölçme aracında belirtilen Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere, konferanslara katılmak ve müzedeki etkinliklerden müzenin tanıtım faaliyetleri sayesinde haberdar olmak ile ilgili olarak yüksek düzeyde bir olumsuzluk mevcuttur. Bu maddelerde, katılımın düşük olduğu görülmektedir.

2. Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni yükseköğretim kurumunun üyelerinden, müzenin tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgileri üzerinden inceleme ortalamaları, katılım düzeyi ve ortalamanın tek örneklem t testi sonuçları Tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17.

Öğrencilerin, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Yükseköğretim Kurumunun Üyelerinden, Müzenin Tanıtım Faaliyetlerinden Veya Bireysel İlgileri Üzerinden İnceleme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo

	Ortalama	Std. Sapma	Katılım Düzeyi	t	P
8. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden fakülte'deki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum.	2,43	1,21	Düşük	-14,241	0,000*
9. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne kişisel ilgimden dolayı giderim.	3,52	1,19	Yüksek	1,847	0,066
10. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim.	2,85	1,21	Orta	-8,136	0,000*

*p<0.05

Sonuçlara göre 9. Madde hariç 8 ve 10. maddelere ilişkin katılım düzeyi düşük ve orta düzeyde olup 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

Sanat eğitimi alan ve araştırmaya katılmış olan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden kendilerine ders veren öğretim üyelerinin bilgilendirmesi ile haberdar olma durumlarının düşük olduğu bununla beraber Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle gitme durumlarının da alt düzeyde olduğu gözlenmektedir. Öğrencilerin daha çok kişisel ilgileri doğrultusunda ziyaret gerçekleştirdikleri sonucu görülmektedir.

3. Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip; koleksiyonun dün, bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabilme ortalamaları, katılım düzeyi ve ortalamanın tek örneklem t testi sonuçları Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18.

Öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Buluntuların Dönemlerini Ve Özelliklerini İnceleyip; Koleksiyonun Dün, Bugün Ve Gelecek İle İlişkisini Kurabilme Durumlarının İstatistiksel Ortalamasına İlişkin Tablo

	Ortalama	Std. Sapma	Katılım Düzeyi	t	P
11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker ve incelerim.	3,88	0,95	Yüksek	8,955	0,000*
12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemseller özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	3,70	1,05	Yüksek	5,066	0,000*
13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemseller özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	3,72	0,98	Yüksek	5,780	0,000*

*p<0.05

Sonuçlara göre maddelere ilişkin katılım düzeyi yüksek ve 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuları ait oldukları dönemlere göre incelemeye, geçmiş, bugün ve gelecek yaşam ilişkisini kurma ile ilgili görüşe çoğunluğun katıldığı sayısal verilerle görülmektedir.

4. Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun malzeme çeşitliliğini, boyutlarını, biçimlerini, işlevlerini, temalarını inceleyerek kendi ürettikleri sanatsal ürünlerde değerlendirme ortalamaları, katılım düzeyi ve ortalamanın tek örneklem t testi sonuçları Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19.

Öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonunun Malzeme Çeşitliliğini, Boyutlarını, Biçimlerini, İşlevlerini, Temalarını İnceleyerek Kendi Ürettikleri Sanatsal Ürünlerde Değerlendirme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo

	Ortalama	Std. Sapma	Katılım Düzeyi	t	P
14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim.	3,68	1,05	Yüksek	4,699	0,000*
15. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların biçimlerini incelerim.	3,99	0,95	Yüksek	10,956	0,000*
16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim.	3,86	0,92	Yüksek	8,989	0,000*
17. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim.	3,82	0,94	Yüksek	7,935	0,000*
18. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarında kullanırım.	3,28	1,08	Yüksek	-2,005	0,046*
19. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır.	3,83	0,90	Yüksek	8,405	0,000*

*p<0.05

Sonuçlara göre tüm maddelere ilişkin katılım düzeyi yüksek ve 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

Bu bölümdeki sorular sanat eğitimi alan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini, buluntuların boyutlarını, işlevselliklerini inceleme ve sanatsal ürünlerinde ve tasarımda kullanma durumlarının tespitine yöneliktir. Bu bölümdeki sorulara verilen cevaplarla ilgili olarak; tarih öncesi devirlerde renk çeşitliliği, kullanılan malzeme de zenginlik, iki boyutlu bakış açısıyla çalışıldığı, perspektifin buluntularda pek rastlanır olmadığı bilinmektedir.

Bu sebeple araştırmaya katılan öğrencilerin de kendi üretimlerinde, ölçülen özelliklerden kendi sanatsal üretimlerinde veya tasarımlarında kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Fakat öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin tasarım yapmaya ve sanatsal ürün geliştirmeye yönelik faydasının olduğunu düşündükleri sayısal veri olarak görülmektedir.

5. Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin, 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme ortalamaları, katılım düzeyi ve ortalamanın tek örneklem t testi sonuçları Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20.

Öğrencilerin 4 Yıl İçerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundan Esinlenme Durumlarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo

	Ortalama	Std. Sapma	Katılım Düzeyi	t	P
20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir.	3,57	0,89	Yüksek	3,282	0,001*
21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciye akademik birikim sağlar.	3,76	0,84	Yüksek	7,652	0,000*

*p<0.05

Her bir maddeye ilişkin katılım düzeyi yüksek ve 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin sanat eğitimi veren yükseköğretim programlarında okuyan ve araştırmaya katılan öğrenciler müzenin, sürece dayalı gelişime katkı sağlayacağına inanmaktadırlar. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin kendilerine akademik birikim sağlayacağını düşündüğü fakat bu gelişimin bireysel çabaları ile gerçekleşeceğine inandıkları görülmektedir.

6.Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin tarihi dokusundan, kültürel mirasa etkisinden, ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından, sanatsal çalışmalara yansımalarından ne ölçüde haberdar olduklarının tespitinin ortalamaları, katılım düzeyi ve ortalamanın tek örneklem t testi sonuçları Tablo 21'de gösterilmiştir.

Tablo 21.

Öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Tarihi Dokusundan, Kültürel Mirasa Etkisinden, Ulusal Ve Uluslararası Sanatsal Etkileşime Katkısından, Sanatsal Çalışmalara Yansımalarından Ne Ölçüde Haberdar Olduklarının İstatiksel Ortalamasına İlişkin Tablo

	Ortalama	Std. Sapma	Katılım Düzeyi	t	P
22. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar.	3,76	0,92	Yüksek	6,922	0,000*
23. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir.	3,39	0,89	Yüksek	-0,101	0,919
24. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir.	3,55	0,79	Yüksek	3,270	0,001*
25. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar.	4,06	0,80	Yüksek	14,728	0,000*
26. Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir.	3,74	0,89	Yüksek	6,701	0,000*
27. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır.	3,84	0,94	Yüksek	8,357	0,000*

*p<0.05

Sonuçlara göre 23. Madde hariç geri kalan maddelere ilişkin katılım düzeyi yüksek ve 0.05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur (p<0.05).

23. maddeye ilişkin katılım düzeyi yüksek olup anlamlı bulunmamıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu ile koleksiyon arasında orta düzeyde bir uyum olduğunu düşündükleri görülmektedir. Müzenin tarihi dokusu hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve tarihsel bir buluşmanın farkında olmadıkları sonucu çıkartılabilir. Sanat eğitimi veren programlarda öğrenim gören öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müze olduğunu düşünmedikleri; müzenin pek çok sanatçıya ilham kaynağı olma konusunda kararsızlıkları olduğu araştırmanın ilgili bölümünün sonucunda görülmektedir. Bu noktada müze koleksiyonun ne kadar zengin olduğu ve Anadolu Uygarlıkları'nın nadide parçaları oldukları konusunda farkındalık geliştirmedikleri anlaşılmaktadır.

Araştırma ile öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin kültürel mirası koruduğu ve geçmişten geleceğe aktararak uluslararası gelişime katkı sağladığı görüşünü çoğunluğun desteklediği gözlenmektedir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin insanlığa değer kazandırmak konusunda katılımcıların olumlu düşüncede olduğu araştırma sonucunda gözlenmektedir.

4.3. Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne İlişkin Görüşleri Farklılaşmakta mıdır?

Sanat eğitimi veren programlardaki öğrencilerin sanatsal farkındalıklarının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi ile ilgili araştırma için hazırlanan 27 soruluk anketin uygulama sonrası her bilimsel araştırma da olduğu gibi varyans analizi yapılmıştır. 1. sınıf ve 4. sınıfların anketteki maddelere verdiği cevapların anlamlılıkları değerlendirilmiştir. İki değişken arasında anlamlı bir farkın olması 0'a yakınlık ile açıklanabilmektedir.

1. Alt amaca göre; sanat eğitimi alan öğrencilerin sınıf seviyelerine göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etme, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip etme durumlarına ilişkin ortalamaların karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 22'de gösterilmiştir.

Tablo 22.

Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni Ziyaret Etme, Müzenin Eğitim Programlarını, Bültenini Takip Etme Durumlarına İlişkin Tablo

	Sınıf	N	Ortalama	Std.sapma	t	p
1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederim.	1.sınıf	179	3,78	1,12	-0,617	0,538
	4.sınıf	138	3,86	1,13		
2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmekten haz alırım.	1.sınıf	179	3,87	0,97	-0,369	0,712
	4.sınıf	138	3,91	0,94		
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni son bir yıl içinde ziyaret ettim.	1.sınıf	179	2,47	1,49	-2,906	0,004*
	4.sınıf	138	2,99	1,67		
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum.	1.sınıf	178	3,76	1,07	-1,310	0,191
	4.sınıf	137	3,92	1,01		
5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir.	1.sınıf	179	3,93	0,97	-0,888	0,375
	4.sınıf	138	4,02	0,90		
6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere, konferanslara katılırım.	1.sınıf	178	2,40	0,95	-2,021	0,044*
	4.sınıf	135	2,64	1,08		
7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden müzenin tanıtım faaliyetleri (broşürler, web sayfası...) sayesinde haberdar olurum.	1.sınıf	178	2,48	1,14	0,669	0,504
	4.sınıf	138	2,39	1,13		

*p<0.05

Sonuçlara göre 1 ve 4. Sınıflardaki öğrencilerin 3 ve 6. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05).

Sanat eğitimi alan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyelerine göre Anadolu Medeniyetler Müzesi'ne ilişkin görüşlerini değerlendirildiğinde p değeri itibarı ile 3. ve 6. maddelerde anlamlılığın yüksek olduğunu görülmektedir.

3. madde de “Anadolu Medeniyetleri Müzesi”ni son bir yıl içinde ziyaret ettim” maddesi p değeri 0,004 olduğu gözlenmektedir. 6. Madde “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklere, konferanslara katılıyorum” maddesi 0,044 ile bu başlık altında ikinci sırada anlamlılığa sahip olduğu görülmektedir.

Ancak diğer maddelerde sınıf seviyeleri arasında anlamlı bir fark oluşmadığı anlaşılmaktadır.

2. Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni yükseköğretim kurumunun üyelerinden, müzenin tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgileri üzerinden inceleme durumlarının ortalamaların karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 23’de gösterilmiştir.

Tablo 23.

Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesini Yükseköğretim Kurumunun Üyelerinden, Müzenin Tanıtım Faaliyetlerinden Veya Bireysel İlgilerinden Dolayı Ziyaret Etme Durumlarına İlişkin Tablo

	Sınıf	N	Ortalama	Std.sapma	t	P
8. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklerden fakülte’deki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum.	1.sınıf	178	2,40	1,20	-0,525	0,600
	4.sınıf	138	2,47	1,23		
9. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne kişisel ilgimden dolayı giderim.	1.sınıf	179	3,51	1,16	-0,165	0,869
	4.sınıf	138	3,54	1,23		
10. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklere fakülte’deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim.	1.sınıf	179	2,81	1,16	-0,590	0,555
	4.sınıf	138	2,89	1,28		

Sonuçlara göre 1 ve 4. Sınıflardaki 8,9 ve 10. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(p>0.05).

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklerden fakülte’deki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne kişisel ilgimden dolayı giderim, Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklere fakülte’deki öğretim üyelerinin yönlendirmesi ile giderim” maddelerinde 1. ve 4. sınıfların maddelere verdikleri cevaplara göre sınıf düzeylerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Örneklem grubunun büyük bir kısmı mimarlık fakültesi öğrencileri olduğu için bu öğrencilerin müzeye ilişkin dersleri bulunmamaktadır. Sanat eğitimi alan öğrenciler arasında yalnızca sanat tarihi ve kültüre ilişkin ortak dersler konusunda birliktelik bulunmaktadır. Dolayısıyla mimarlık fakültesi öğretim üyelerinin müze bilinci oluşturma

konusunda yetersiz kaldığını söyleyebilir. Bu durumda, sanat eğitimi veren fakültelerdeki öğretim üyelerinin öğrencileri Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne yönlendirme konusunda yetersiz olduğu sonucuna varılabilir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne kişisel ilgimden dolayı giderim maddesindeki 1. ve 4. sınıflar arasındaki anlamlılık düzeyini incelendiğinde 1. sınıfların temel ve ortaöğretimden gelen hazırbulunuşluk seviyesinin düşüklüğü sonucuna varılmaktadır. Aynı şekilde yükseköğretimde 4. yılını okumakta olan öğrencilerde de müze bilinci ve kültürü konusunda bir gelişim olmadığı görülmektedir.

3.Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip; koleksiyonun dün, bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabilme ortalamaların karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 24'de gösterilmiştir.

Tablo 24.

Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki Buluntuların Dönemlerini Ve Özelliklerini İnceleyip; Koleksiyonun Dün, Bugün Ve Gelecek İle İlişkisini Kurabilme Durumlarına İlişkin Tablo

	Sınıf	N	Ortalama	Std.sapma	t	P
11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker ve incelerim.	1.sınıf	177	3,90	0,95	0,520	0,604
	4.sınıf	138	3,85	0,95		
12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	1.sınıf	177	3,66	1,09	-0,854	0,394
	4.sınıf	136	3,76	0,99		
13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	1.sınıf	178	3,68	0,98	-0,795	0,427
	4.sınıf	138	3,77	0,98		

Sonuçlara göre 1 ve 4. Sınıflardaki 11,12 ve 13. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker ve incelerim”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısı ile ilişkisini kurarım”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım” maddelerinde sanat eğitimi alan öğrencilerden 1.ve 4. sınıflar arasında maddelere verilen cevapların sınıf seviyelerine göre çok farklılık göstermediği araştırmanın anlamlılık hesaplamalarından anlaşılmaktadır.

4.Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun malzeme çeşitliliğini, boyutlarını, biçimlerini, işlevlerini, temalarını inceleyerek kendi ürettikleri sanatsal ürünlerde değerlendirme ortalamaların karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 25’de gösterilmiştir.

Tablo 25.

Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonunun Malzeme Çeşitliliğini, Boyutlarını, Biçimlerini, İşlevlerini, Temalarını İnceleyerek Kendi Ürettikleri Sanatsal Ürünlerde Değerlendirme Durumlarına İlişkin Tablo

	Sınıf	N	Ortalama	Std.sapma	t	P
14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim.	1.sınıf	179	3,59	1,11	-1,660	0,098
	4.sınıf	138	3,79	0,96		
15. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların biçimlerini incelerim.	1.sınıf	179	4,00	0,97	0,268	0,789
	4.sınıf	138	3,97	0,94		
16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim.	1.sınıf	179	3,84	0,95	-0,574	0,567
	4.sınıf	137	3,90	0,87		
17. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim.	1.sınıf	178	3,80	0,96	-0,403	0,687
	4.sınıf	137	3,85	0,92		
18. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarımda kullanırım.	1.sınıf	179	3,35	1,05	1,282	0,201
	4.sınıf	137	3,19	1,11		
19. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır.	1.sınıf	178	3,86	0,87	0,769	0,443
	4.sınıf	137	3,78	0,94		

Sonuçlara göre 1 ve 4. Sınıflardaki tüm maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, ritim, renk, biçim, perspektif...) görmekteyim”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların biçimlerini incelerim”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntularda biçim ve içerik ilişkisini incelerim”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir) açısından incelerim”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki malzeme çeşitliliğini inceleyip sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik) ve tasarımlarımda kullanırım”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır” maddelerinde 1. ve 4. sınıfların verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark

bulunamamıştır. Öğrencilerin bu konuda geçen 4 yıllık süre zarfında bir gelişim göstermediği görülmektedir. Tarih ve kültür bilincindeki yoksunluk ve bu bilincin sanatla ortaya çıkan estetik yansımaları konusundaki yetersizlik sonucu etkilemiştir.

5.Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin, 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme ortalamalarının karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 26’da gösterilmiştir.

Tablo 26.

Öğrencilerinin Sınıf Seviyelerine Göre 4 Yıl İçerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundan Esinlenme Durumlarına İlişkin Tablo

	Sınıf	N	Ortalama	Std.sapma	t	P
20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir.	1.sınıf	175	3,51	0,92	-1,288	0,199
	4.sınıf	136	3,64	0,85		
21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi akademik birikim sağlar.	1.sınıf	179	3,77	0,86	0,278	0,781
	4.sınıf	137	3,74	0,80		

Sonuçlara göre 1 ve 4. Sınıflardaki 21 ve 22. maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrencileri sürece dayalı olarak geliştirir”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi akademik birikim sağlar” maddelerine öğrencilerin verdikleri cevaplar istatistiksel bağlamda anlamlılık açısından incelendiğinde 1. ve 4. sınıfların cevapları arasında anlamlılık açısından bilimsel anlamda değerlendirilecek düzeyde bir fark olmadığı gözlenmiştir. Bu konuda örneklemde genel bir kanı oluşmuştur.

6.Alt amaca göre; sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin; Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin tarihi dokusundan, kültürel mirasa etkisinden, ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından, sanatsal çalışmalara yansımalarından ne ölçüde haberdar olduklarının tespitinin ortalamaların karşılaştırıldığı bağımsız örneklem için t testi sonuçları Tablo 27’de gösterilmiştir.

Tablo 27.

Öğrencilerin Sınıf Seviyelerine Göre Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin Tarihi Dokusundan, Kültürel Mirasa Etkisinden, Ulusal Ve Uluslararası Sanatsal Etkileşime Katkısından Haberdar Olma Durumlarına İlişkin Tablo

	Sınıf	N	Ortalama	Std.sapma	t	P
22. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar.	1.sınıf	178	3,80	0,88	0,858	0,858
	4.sınıf	137	3,71	0,97		
23. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir.	1.sınıf	177	3,34	0,84	-1,136	0,257
	4.sınıf	137	3,46	0,95		
24. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir.	1.sınıf	177	3,51	0,83	-0,820	0,413
	4.sınıf	136	3,59	0,75		
25. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar.	1.sınıf	178	4,06	0,84	-0,043	0,966
	4.sınıf	137	4,07	0,74		
26. Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir.	1.sınıf	176	3,73	0,92	-0,241	0,810
	4.sınıf	137	3,75	0,86		
27. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır.	1.sınıf	177	3,84	1,00	-0,046	0,964
	4.sınıf	137	3,85	0,86		

Sonuçlara göre 1 ve 4. Sınıflardaki tüm maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$).

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Anadolu Uygarlıkları’nı en iyi anlatan müzedir”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir”, “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya etkisi vardır” maddelerine 1. ve 4. sınıfların verdikleri cevaplar arasında anlamlı sayılabilecek bir fark bulunamamıştır. Bu maddelere verilen cevaplarda anlamlı bir farklılık olmayışının en önemli sebebinin müzenin uzun süre tadilatla kalışının ve tanıtım faaliyetlerinin noksanlığının etkili olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmanın evrenini sanat eğitimi kurumlarında öğrenim gören lisans seviyesindeki 1 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi; 2015-2016 öğretim yılında Ankara’da öğrenim gören; Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi; Mimarlık ve Endüstri Ürünleri Bölümü, Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi; Mimarlık ve Endüstri Ürünleri Bölümü, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi; Resim Bölümü, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi; Resim, Heykel ve Seramik Bölümü, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Örneklem seçiminde, sanat ve tasarıma yönelik eğitim veren birbirinden farklı programları olan, ancak; ortak temel sanat ve tasarım derslerine sahip olan bölümler belirlenmiştir. Bu doğrultuda; araştırmanın örneklemi; Ankara’daki devlet üniversiteleri kapsamında, aynı eğitim- öğretim yılı içerisinde 1. ve 4. sınıfta öğrencisi bulunan üç büyük üniversitenin altı farklı bölümü ile sınırlandırılmıştır. Örneklem alınan 6 bölümün toplam öğrenci kontenjanı 826 olup, örneklem sayısı ise 321 olarak sınırlandırılmıştır. Örneklem, evrenin %38,86’sını oluşturmaktadır.

Araştırma genel olarak betimsel tarama modelinde yapılmıştır. Belirlenen örneklem, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzmanlarca değerlendirilen anket, pilot uygulama adı altında uygulanmıştır. Ardından son hali verilerek asıl uygulamanın yapıldığı anket soruları hazırlanmıştır. Anket sorularının yanıtlanmasında gönüllülük ilkesine uyulmuştur. Altı alt amacı temel alan 27 soruluk 5’li likert tipinde oluşturulmuş bir ankettir. Katılımcılar, “kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum” maddelerinden birini işaretlemiştir.

Anket soruları, öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ilişkin sanatsal farkındalık durumlarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Öğrencilerin, birinci sınıftaki hazırbulunuşluk seviyeleri ve bu seviyenin dördüncü sınıf öğrencilerindeki gelişim durumu, geçen dört yıllık süreçte ne ölçüde anlamlı değişiklikler oluşturdukları ve bu değişikliklerin birbiri ile olan ilişkileri ile sanatsal üretim ve sanatsal gelişim sürecine yansımalarının tespiti üzerine kurulmuş bir araştırmadır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular istatistiksel açıdan incelenmiş ve yorumlanmıştır. Yapılan yorumlarla bir sonuca ulaşılmıştır. Sonuçlar; alt amaçlar sırası ile ele alınarak gruplandırılmıştır. Her bir sonuca ilişkin öneri de sonucun hemen altında yer almaktadır.

Alt Amaç 1: “Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederek, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip etmeli midirler?”

Bu alt problemin araştırmasıyla ilgili olarak 7 anket maddesi düzenlenmiştir. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etme, müzenin eğitim programlarını, bültenini takip etme durumlarına ilişkin veri elde etmek amaçlanmıştır.

1. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederim” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır. Yanıtlar incelendiğinde örneklemin yüksek oranda müzeyi ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır. Müze ziyareti konusunda araştırmacı olumlu bir sonuç elde etmiştir.
2. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmekten haz alırım” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır. Örneklemin müze ziyaretlerini, haz verici bir etkinlik olarak algıladığı sonucuna varılabilir. Ancak dış ve iç etkenler açısından incelendiğinde ziyaret konusunda dış etkenlerin ağırlıklı olduğu sonucuna varılmıştır. “T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sonuç olarak, örneklem müzenin haz veren bir mekan olduğu konusunda genel bir kanıya sahiptir.
3. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni son bir yıl içinde ziyaret ettim” maddesine büyük bir oranın katılmadıkları görüşünde bir sonuç elde edilmiştir. Öğrencilerin müzeye ilişkin genel kanıları olumlu olup, aktif katılımı, uygulamada yetersiz oldukları görülmektedir. Bu durum, düşünceler arasında çelişki yaratmaktadır. Müze ziyaretinin gerekliliğine inanan büyük bir grubun bu düşüncüyü eyleme dökmekte yetersiz kaldıkları görülmektedir. 3. maddenin anlamlılığı değerlendirildiğinde, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ziyareti engelleyen sebepler araştırılmıştır. Şehir dışından Ankara'ya gelen

öğrencilerin bulunması, birinci sınıflarda ziyareti engellemiş olabilmektedir. Araştırma tarihi ile bir yıl önceki süre birinci sınıfların ortaöğretimde olduğu ya da yükseköğretime hazırlandıkları süreye işaret etmektedir.

Aynı zamanda Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin bir buçuk yıl öncesine kadar bazı bölümlerinin tadilatla oluşunun sonuçları etkilediği düşünülmektedir. Aynı maddenin 4. sınıflar açısından “p değeri” değerlendirildiğinde Ankara ilinde geçirdikleri süre zarfının uzunluğu, estetik duyarlılığın ve entelektüel bakış açısının lisans öğrenimi içerisinde geliştiği, teknolojik aletlerin ve bilişim sistemlerinin kullanımının yaş ile orantılı olarak arttığı ile açıklanabilir. Bu sebeple lisansın son yılında öğrencide farkındalık düzeyinde yükselme olacağı kanısı oluşmuştur. Sonuç olarak 3. madde incelendiğinde; “t testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ve öğrencilerin 4. sınıf seviyesine geldiğinde ziyaret konusunda daha yüksek oranda farkındalık geliştirmiş “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğreniminin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır. Örneklem, genel kanı olarak ziyaretin önemine inanmaktadır. Olumlu yönde görüş sahibi oldukları sonucuna varılmaktadır. “T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunamadığı sonucuna varılmaktadır.

4. “Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır. Periyodik olarak ziyaretin fayda getireceğine inanmaktadırlar. Olumlu yönde görüş sahibi oldukları sonucuna varılmaktadır. Ancak “t testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark oluşmadığı sonucuna varılmıştır.
5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere, konferanslara katılım” maddesine büyük bir oranın katılmadıkları görüşünde bir sonuç elde edilmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin kendisini ve etkinliklerini tanıtım konusunda yetersiz kaldığı sonucuna varılmaktadır. Son yıllarda müzenin tadilatla kalışının da bu sonucu etkilediği sonucu çıkarılmaktadır. “T testi” sonuçlarına göre 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun temeli, 1. sınıftaki öğrencinin öğrenim gördüğü kente hemen alışamaması ve kültürel faaliyetleri takip etmesindeki uyarılarla henüz karşılaşamaması vardır. Öğrenci 4. sınıfa geldiğinde kente, okula, çevreye alışmış olacaktır. Böylece müzenin etkinliklerinden daha çabuk haberdar olabileceği ve etkinliklere katılabileceği sonucuna varılmaktadır.

6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden müzenin tanıtım faaliyetleri (broşürler, web sayfası...) sayesinde haberdar olurum" maddesine büyük bir oranın yine katılmadıkları yönünde bir sonuç elde edilmiştir. Ölçekte bulunan müze ile ilgili genel kanılara yönelik sorulara verilen cevaplarda, "t testi" sonuçlarına göre 1 ve 4. sınıfların maddelere verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir fark olmadığı p değeri hesaplamalarından anlaşılmaktadır. Bu verilere dayanarak, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin, tanıtım konusunda yetersiz olduğu sonucuna varılmaktadır.

Sanat ve tasarıma yönelik olan lisans programlarının, öğretim programları oldukça yüklüdür. Özellikle mimarlık fakültesi hem teorik hem de uygulamalı bir fakültedir. Bu fakültelerin bazılarında ürün geliştirmeye yönelik olarak endüstri ürünleri tasarımı bölümü de bulunmaktadır. Bu bölümler fen ve matematik puanı ile yükseköğretime geçiş sağlamaktadır. Ağır öğretim programları olan, eğitimleri zor olan bölümlerdir ve öğrenciler zamanı ders dışında kullanamamaktadırlar. Öğrenciler projeleri yetiştirebilmek adına okul dışındaki saatlerde de grup çalışmaları yapmaktadırlar.

Bu zorlu eğitim süreci doğal olarak, öğrenciyi kültür ortamlarından uzaklaştırmaktadır. Kültürlenme, sanatsal ürün geliştirme ve farkındalık yaratma fırsatı sağlanamamaktadır. Öğrenciler müze ziyaretlerini bireysel olarak isteseler bile, zaman bulamadıkları için gerçekleştirememektedir. Özellikle son sınıfa doğru artan proje ödevleri öğrencide sürece dayalı kültürlenmenin sağlanmasına olanak tanımamaktadır.

Pirdal (2011); "Müzelerin Sanat Eğitimi Açısından Kullanılmasına İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşleri" başlıklı yüksek lisans tezinde; resim-iş eğitimi anabilim dalı öğretim elemanlarının, müzelerin sanat eğitimi açısından kullanılmasına ilişkin görüşlerini araştırmıştır. Öğretim elemanlarının, müzeleri sanat eğitimi kapsamında amaçlı bir şekilde kullanılmasına yönelik durum tespiti yapmıştır. Müze eğitiminin gerekliliği ve sanat eğitimine yansımalarında fayda sağladığı sonucu açığa çıkmıştır. Amaçlı ziyaretlerin öneminin altı çizilmiştir. Lisans düzeyi 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin farkındalık seviyesinde anlamlı bir fark oluşmayışının temeli, amaçlı ziyaretlerin yeterince yapılamadığı sonucunu açığa çıkarmaktadır.

Sanat ve tasarım fakültelerini bitiren öğrenci gereken estetik birikimi ve duyarlılığı yüklenemediği için meslek hayatındaki çalışmalarına özgün, estetik yorumlar katamamaktadır. Bu durum tekdüzeliği ve kimliksizliği açığa çıkarmaktadır.

Sonuç olarak; temel eğitimden kaynaklanan eksikliklerin lisans düzeyine taşındığı görülmektedir. Bu sonuç, alt yapıdaki eksikliklerin bir yansıması olmaktadır. Temel eğitimden itibaren “müze ve tarihi çevre bilinci oluşturma” öncelikli görülmediği için farkındalık düzeyi yükselmemektedir. Bu sonuç; devletin eğitim, sanat ve kültür politikalarının yetersizliğinden doğmaktadır.

Alt amaç 2: Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni yükseköğretim kurumunun üyelerinden, müzenin tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgilerinden dolayı mı incelemelidirler?

Bu alt amaca ilişkin 3 tane anket maddesi hazırlanmıştır. Bu maddeler 8.,9. ve 10. maddelerdir. Bu maddeler ile öğrencilerin müzeyi, öğretim üyelerinden, tanıtım faaliyetlerinden veya bireysel ilgilerinden dolayı mı ziyaret ettiklerinin tespiti amaçlanmıştır.

8.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklerden fakültedeki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum” maddesini öğrenciler yüksek oranda “katılmıyorum” yönünde işaretlemeyi tercih etmişlerdir. Öğretim üyelerinin bilgilendirmesine ilişkin yetersizlikler olduğu sonucu sayısal verilerle ortaya çıkmıştır. “T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunamadığı görülmektedir.

Bazı bölümlerde, sözelimi Hacettepe Üniversitesi Seramik Bölümü öğrencileri; “Seramik Tarihi” derslerini müzede işlemektedirler. Ayrıca resim-iş öğretmenliğinde okuyan öğrencilerin müze eğitimi ve uygulamaları dersi kapsamında müze ziyaretleri yaptıkları da araştırmacı tarafından gözlenmiştir. Ancak bu durum genel kanıyı değiştirmeye yetmemektedir. Çünkü bu ziyaretler ödevler kapsamında olup, devamlılık göstermemektedir. Sonuç olarak; sanat eğitimi veren fakültelerdeki akademisyenlerin müzeye ilişkin farkındalık geliştirme konusunda önemli bir görev üstlenmedikleri görülmektedir.

9.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne kişisel ilgimden dolayı giderim” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır. Örneklemin diğer faktörlere göre bireysel tutumu daha yüksek çıkmıştır. Çünkü; temel ve ortaöğretimden sağlam bir müze eğitimi sağlanamadığı için müze bilinci oluşturulamamıştır. Bu sebepten kişi dış uyaranların yetersizliği sebebi ile iç uyaranların ve kişisel ilgi ve çabaların önemine inanmaktadır. “T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Genel bir kanı olduğu için sınıf seviyesine göre farklılık göstermemektedir.

10.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır. Bu noktada 8. ve 10. madde arasında bir çelişki oluşmaktadır. Öğretim üyelerinin etkinlikler konusunda haberdar etmediklerini düşünen kitle aynı zamanda yönlendirmeleri ile etkinliklere katılabildiğine ya da katılabileceğine inanmaktadır. Bu durumda şöyle bir sonuç çıkartılır ki; öğrencilerin yönlendirme konusunda daha duyarlı oldukları ya da kendilerini daha zorunlu hissettikleri sonucuna varılabilmektedir.

Ödev gibi zorunlu hallerde, öğretim üyelerinin yönlendirmelerini dikkate alacakları inancı oluşmuştur. Dolayısıyla zorunluluk gibi dış etkenlerle ziyaret ya da etkinliklere katılım gerçekleşmektedir. “T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark oluşmadığı görülmektedir.

Mercin (2002) yazdığı “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında, bu liselerde görev yapan öğretmenlerin müze eğitime ilişkin deneyime sahip olmamaları sebebiyle öğrencilerin bu alanda yeterince eğitilememiş olduğu sonucuna varmıştır. Bu öğrencilerin yükseköğretimde de müze konusunda gereğince yönlendirilemiyor olması bugüne kadar sorunun çözülemediğinin bir göstergesi olmuştur.

Temel eğitimden gelen sorunların yanısıra; sosyal faaliyetler konusunda ülkemizde gelişmiş nitelikte olan bir müzenin dahi tanıtımının yeterli düzeyde yapılmadığı görülmektedir. Müzeler eğitim ve kültürlenme mekanizmaları olduğu için formal eğitim sistemleri ve kitle iletişim araçları çok daha yaygın ve yetkin mekanizmalardır. Müzenin tanıtım faaliyetlerinin azlığı, reklam panolarında müzeye ilişkin bir görsel ile karşılaşılabilmesi, televizyon programlarında müzelere değinilmemesi, sosyal medyada yer almaması gibi sebeplerden dolayı müzenin kültürlenmeye etkisi yetersiz kalmaktadır. Bu sebepten öğrencilerin müze bilinci konusunda farkındalık düzeyleri düşük çıkmıştır.

Sonuç olarak; öğrencilerin ziyaret konusunda bir disiplin oluşturmadığı ve mevcut ziyaretlerin temelinin de yönlendirme olduğu sonucuna varılmaktadır. Temel eğitimden gelen kültürlenme ve müze bilinci konusundaki yetersizlikler içsel güdü yerine yönlendirmenin daha etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Alt Amaç 3: Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemlerini ve özelliklerini inceleyip; koleksiyonun dün, bugün ve gelecek ile ilişkisini kurabilmeli midirler?

Bu alt amaca ilişkin 3 tane anket maddesi hazırlanmıştır. Bu maddeler 11.,12. ve 13. maddelerdir.

- 11.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker ve incelerim” maddesine yüksek oranda olumlu katılım olmuştur.
- 12.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.
- 13.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

“T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark oluşmadığı sayısal verilerle belirlenmiştir. Bunun da temel sebepleri yükseköğretime başlamadan önceki eğitim sürecine dayanmaktadır.

Araştırmaya katılan mimarlık fakültesi öğrencilerinin üniversiteye giriş puanlarının sayısal alandan hesaplanması bu durumda bu öğrencilerin ortaöğretimde de sayısal ağırlıklı ders programına tabi olduklarını müze ve Anadolu Uygarlıkları’na ilişkin tarih bilincine yeterince sahip olmadıklarını gösterir. Diğer sanat eğitimi veren programlarda okuyan öğrenciler (resim, heykel, seramik, resim öğretmenliği...) ise, özel yetenek sınavı ile yükseköğretime kayıt yaptırmaktadır.

Özel yetenek sınavına girebilmek için mevcut üniversite sınavında baraj puanını almak yeterli olmaktadır. Buna dayanarak, özel yetenek ile öğrenci alımı yapan bölümlerde okuyan öğrencilerin akademik başarısının düşük olduğu söylenebilir.

Bahsedilen iki grupta da ortaöğretimden sanat ve tarih ile ilgili bilgi birikimi konusunda eksiklik olduğu göze çarpmaktadır. Yükseköğretimde okumakta olan 4. sınıfların büyük bölümü sanatın gelişimi, tarih, kültür ve medeniyet tarihi gibi müze bilinci konusunda farkındalık yaratacak olan dersleri görmemektedir. Böylece, sanat eğitimi alan öğrencilerde müzelerdeki buluntuların sanatsal, tarihsel, yapısal öge olmaları açısından değerlendirme konusunda yetersiz kalmalarına neden olmaktadır.

Eğitim; kültürlenme süreciyle birlikte bireyin kişiliğini, tutumunu ve davranışlarını şekillendirir. Çocukluk yıllarından itibaren birey, yakın ve uzak çevresinin etkisiyle yeni davranışlar kazanır. Bu eğitim sürecinde birey, yalnızca akademik değil, kültürel ve sanatsal anlamda da her yönüyle desteklenmektedir. Ancak, temel eğitimde tam anlamı ile ulusal ve kültürel bir bilinç geliştirilemediği için yükseköğretimde bu sonuçlar elde edilmektedir.

Alt Amaç 4: Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun malzeme çeşitliliğini, boyutlarını, biçimlerini, işlevlerini, temalarını inceleyerek kendi ürettikleri sanatsal ürünlerde değerlendirmeli midirler?

Bu alt amaca ilişkin 6 tane anket maddesi hazırlanmıştır. Bu maddeler 14., 15., 16., 17., 18. ve 19. maddelerdir.

14.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlandığı görülmüştür.

15.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların biçimlerini incelerim ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

16.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

17.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim” maddesine yüksek oranda olumlu katılım olmuştur.

18.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarında kullanırım ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

19.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır. ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

“T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında sonuçlara ilişkin anlamlı bir fark oluşmadığı sayısal verilerle belirlenmiştir.

Üniversiteye yeni başlayan 1. sınıf öğrencilerinin Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların incelenmesinde; buluntular üzerinde tasarım elemanlarının, biçimlerinin, içeriklerinin, malzeme çeşitliliklerinin incelenmesi ve çalışmalarına yansımaları durumları ile 4. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ki benzerlik göstermektedir. İki seviyenin de aynı bakış açısında olması farkındalık seviyelerinin zamana dayalı olarak gelişmediğini göstermektedir.

Bir önceki alt amacın ölçmeye çalıştığı maddelerin istatistiksel sonuçlarından da anlaşıldığı üzere öğrencilerin tarih konusunda bilgi eksikliklerinin bulunması buluntuların tarihsel dönemleri ile malzemeleri arasında bağ kurabilmelerinde yetersizlikler olduğunu göstermektedir.

Ancak bir diğ er sebep, m uzecilikte geçerli ve etkin olan sergileme kavramının gereğince yapılamamasıdır. Eski bina oluşu ve depoda çok eser olu u nedeni ile yer sorunu yaşanmaktadır. Eserlerin fazla olu u ile mekansal ferahlık etkisi azalmaktadır.

Sonuç olarak; öğrencinin tarihsel birikimi sağlayabilmesi için tek bir ziyaret yeterli olmamaktadır. Birey, bilinçli bir şekilde, rehber eşliğinde ve düzenli ziyaretlerde bulunmadığı için koleksiyonu tanıyabilmesi ve esin kaynağı yaparak sanatsal ürünlerine yansıtabilmesi mümkün olamamaktadır.

Alt Amaç 5: Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencileri, 4 yıl içerisinde Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan esinlenme durumlarını değerlendirmekte midirler?

Bu alt amaca ilişkin 2 tane anket maddesi hazırlanmıştır. Bu maddeler 20. ve 21. maddelerdir.

20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi  ğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir. ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciye akademik birikim sağlar. ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım olmuştur.

“T testi” sonuçlarına göre, 1. ve 4. sınıflar arasında sonuçlara ilişkin anlamlı bir fark oluşmadığı sayısal verilerle belirlenmiştir.

Yükseköğretime geçişte müzedeki buluntular hakkında bilgi birikimleri bulunmayan öğrenciler; sanat eğitimleri esnasında da buluntuları malzeme, işlevsellik, estetik açılardan incelememektedirler. Bu sebeple, müzeden esinlenme sanatsal üretim ve tasarım yapma konusunda birikim sağlamakta yetersiz kalmaktadır.

Yükseköğretimde sanat eğitimi alan öğrenciler kendilerini sanat ve tasarım anlamında geliştirebilecek alanları araştırma yönünde eğilimli değiller. Bu anlamda, geliştirilmesi gereken y n gerek yükseköğretim programlarınca gerek MEB müfredatı tarafından desteklenmemektedir. İlgi ve yetenek alanına yönelik araştırma yaparak, çevreye gözlemleyerek kendini geliştiren bireyler olmaları engellenmektedir. Bu da akademik birikimi engelleyen unsur olduğu görülmektedir.

Müze eğitiminde teknolojinin kullanılmasının olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Bilgisayar teknolojilerinin içinde tamamen, renkli sanal bir dünyada varolan genç bir nesil yetişmektedir. Bu durumda sakin ve soluk renklerle olu mu  bir çevreye karşı duyarlılıklarını geliştirmek kolay olmamaktadır.

Müze ortamları ve özellikle Anadolu Medeniyetleri Müzesi gibi Arkeoloji müzeleri bire bir ziyareti ve gözlemi gerektirir. Oysa ki, öğrenci sanal müze ziyaretlerini tercih etmektedir. Bu da etkileşimi azaltmaktadır. Fiziksel olarak ulaşamayacakları müze ve galeriler için kullanmak yerine, hepsi için sanal ziyaretler tercih edilmektedir. Dolayısıyla; bu durum akademik gelişimi süreç içerisinde yavaşlatmaktadır.

Sonuç olarak; sanat eğitimi alan öğrenciler kültürlenme ve farkındalık oluşturmada yetersiz kalmaktadır ve bulundukları kentin tarihi ve kültürel olanaklarını akademik gelişimleri yönünde tam anlamıyla kullanamamaktadırlar.

Alt Amaç 6: Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler; Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin tarihi dokusundan, kültürel mirasa etkisinden, ulusal ve uluslararası sanatsal etkileşime katkısından, sanatsal çalışmalara yansımalarından haberdar mıdır?

Bu alt amaca ilişkin 6 tane anket maddesi hazırlanmıştır. Bu maddeler 22., 23., 24., 25., 26. ve 27. maddelerdir.

22.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar ” maddesine yüksek oranda “kararsız” bir yaklaşımla katılım sağlanmıştır.

23.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir” maddesine yüksek oranda “kararsız” bir yaklaşımla katılım sağlanmıştır.

24.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım olmuştur.

25.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

26.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlandığı görülmüştür.

27.“Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır ” maddesine yüksek oranda olumlu katılım sağlanmıştır.

“T testi” sonuçlarına göre; 1. ve 4. sınıflar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin şehrin kolay ulaşılabilir bir noktasında olmaması ve dünya müzelerindeki gibi toplu taşıma da hızlılık ve güvenilirlik açısından en doğru toplu taşıma aracı olan metroların duraklama noktalarına uzak oluşu öğrencilerin müze ziyaretlerini olumsuz etkilemektedir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni bilinçli şekilde inceleyemeyen sanat eğitimi alan öğrencilerin, diğer müzelerle karşılaştırması güçleşecektir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki eserleri incelemek ve Anadolu Medeniyetleri'ni en iyi anlatan müze olduğuna karar vermek önemli bir bilgi birikimi gerektirmektedir.

Ülkemizde pek çok kentte müzeler, ışıklandırma ve teşhir konusunda çok daha iyi olup, bilgi verme kültür aktarmak konularında dünya müzelerinin gerisinde kalmaktadır. Bu sebeple, sanat eğitimi alan öğrencilerin müzenin kendi tarihi dokusu, eğitim ve kültürel gelişime katkısındaki rolünün önemi üzerine farkındalığının yeterince gelişmediği gözlenmektedir.

Kandemir (2005); Değişen Pedagojik Yaklaşımın Çağdaş Müze Tasarım Anlayışına Etkileri başlıklı yüksek lisans tezinde, müze teşhirinin karmaşıklığı sebebiyle birlikte çalışma gücünün oluşturduğu sonucuna varmıştır. İyi organize edilmiş eğitim yöntemlerinin, amaçların teşhir sorunu çözülmedikçe yeterince etkili olamadığını belirtmiştir. Amaç; koleksiyonları tüm açılardan aktif kullanarak, farklı öğrenme metotları ile birlikte mevcut kaynakları olabildiğince erişilebilir kılmak olduğunu açıklamıştır. Müzelerin hem erişilebilir hem de hoşlanılabilir mekanlar olmasının gereği üzerine araştırma yapmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde eserlerin fazla oluşu ve mekânsal sorunların çözümünde çağdaş yaklaşımların uygulanması ve daha eğlenceli etkinliklere yer verilmesi gerekmektedir. Müzeye erişimin daha kolay sağlanması konusunda bir takım girişimlere ihtiyaç olduğu sonucu çıkmaktadır.

Sonuç olarak, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin sanat eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin farkındalıklarına etkisini ölçen araştırmada, elde edilen verilerle şu sonuca varılmıştır: Müzecilik, müze eğitimi ve Anadolu Uygarlıkları'nın sanat ve kültür üzerindeki etkisi ülkemiz sanat eğitimi kurumlarında yeterince işlenmemektedir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi gibi zengin kültürel ve tarihi mirası bünyesinde barındıran müzenin, yeterince ve bilinçli ziyaret edilmediği, eğitim ortamlarına gerektiği kadar yansıtılmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumun oluşmasındaki sebepler; eğitim aksaklıkları, müzenin tanıtım eksiklikleri, öğretim üyelerinin müzeye ilgi çekebilme etkilerini tam anlamıyla kullanmamaları ve ülkemiz politikalarındaki eksiklikler ele alınmıştır.

Bunun sonucu olarak, sanatı ve tasarımı profesyonel meslek edinen bireylerin bu alanda yeterince donanımlı yetiştirilemedikleri kanısına varılmıştır. Temel eğitimden yükseköğretime kadar geçen süre zarfında, eğitim ortamlarında boşluğun doldurulamadığı

ve lisans süresi boyunca öğrencilerin ciddi bir gelişim kaydedemediği sayısal verilerle ortaya konmuştur. Bu sonuçlara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

5.2. Öneriler

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin sanat eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin farkındalıklarına etkisini araştıran bu çalışmada elde edilen veriler incelenip, alt amaçların sırasına göre sonuca ulaşılmıştır. Bu bölümde, elde edilen sonuçlara göre önerilerde bulunulmuştur.

1. Sanat eğitimi veren kurumlarda; Anadolu Medeniyetleri Müzesi temel alınarak; destekleyici müze eğitimi ve müze uygulamaları kapsamında derslerin programlara dahil edilmesi, sorunların çözümünde başlangıç olabilir.
2. Müze bilincinin oluşması, gelişmesi ve bunun sanatsal farkındalık düzeyine ulaşması için müze ziyaretlerinin sık yapılması ve müzenin koleksiyonu konusunda uzman olan rehberler eşliğinde gezilmesine bağlıdır. Ayrıca, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuları sanatsal açıdan değerlendirebilecek düzeydeki uzman sanat eğitimcilerinin gözetiminde uygulamalar yapmak farkındalığı arttıracaktır.
3. Müzeler tasarlanırken eğitim ve kültür merkezi olabilecek mimari bir planla hareket edilmesi gerekmektedir. Bu noktada ülkemizdeki kültür politikaları ve müzecilik konusu bir kez daha tartışılmalı ve çözüm arayışlarına girilmelidir. Ülkemizde, müzelerin Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğu gibi cazibe merkezi şekline dönüştürülmesi gerekmektedir. Böylece müzelere ziyaret artacak, müzelerin yalnızca elitist toplulukların mekanı olduğu algısı yıkılacaktır. Bu girişimler sağlanabilirse, toplumsal demokratikleşme ve kültürlenme daha kolay sağlanabilecektir. Özellikle sanat eğitimi alan öğrencilerin uğrak mekanı haline dönüşecektir.
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin kendini tanıtmada konusunda daha girişimci olması daha büyük oranda kitlelere ulaşmak adına etkili olacaktır. Devletin bu hususta mali bir bütçe ayırması ve yalnızca internet ve sosyal medya kanalıyla değil, diğer tanıtım faaliyetleri konusunda da destek olması gerekmektedir. Müzedeki resepsiyonlar, gösteriler, sergiler, konserler, konferanslar, eğitim ve bilgi aktarımı gibi aktiviteler, müze yayınları, ilanlar basın yayın aracılığı ile halka duyurulmalıdır. Bu durum öğrencilerin ziyaret etme isteklerini ve ziyaret etme sıklıklarını arttırarak, sanatsal farkındalık düzeylerinde yükselmeye sebep olabilecektir.

5. Müzecilik ve müze eğitimi alandaki yayınların, alana ilişkin ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum, konferans gibi eğitimlerin arttırılması, üniversite ortamlarına taşınması ve kitle iletişim araçlarının gereği gibi kullanılması yetersizlikler konusunda bir çözüm olabilir. Yükseköğretime ayrılan mali kaynakların arttırılması, kültürel ve sanatsal farkındalık oluşmasını destekleyecektir. Üniversitelerin sanata ve kültüre ayırdığı mali bir bütçesi olması gerekmektedir
6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ziyaret ve etkinliklere katılım konusunda öğrencilerin bireysel ilgileri ya da öğretim üyelerinin yönlendirilmesine bırakılmadan, sanat ve tasarıma yönelik eğitim kurumlarında zorunlu ya da duruma göre seçmeli müze derslerinin olması müzeye ilişkin sanatsal farkındalığı yükseltecektir. Öğrenciler, temel eğitimde eksik kalsalar bile yükseköğretimde bu açığı kapatabilecek fırsat yakalayabilecektir.

Estetik eğitimi ve müze bilinci arasında oluşan bağlantının süreci nasıl destekleyebileceğine ilişkin öğretim üyelerinin duyarlılık ve farkındalık geliştirmesi gerekmektedir. Toplumun estetik algısını oluşturmada akademisyenlere, öğretmenlere, sanatçılara, sanat eğitimcilerine düşen rolün önemi, öğretim üyelerinin görev ve sorumlulukları bu noktada tekrar tartışılmalıdır. Sağlam bir müze eğitimi, hem öğretim üyeleri hem de öğrencilere sağlanmak zorundadır. Bunun temelleri de elbette ki çocukluk, yani temel eğitime işaret etmektedir. Müze ziyareti alışkanlığına ilişkin içsel bir güdünün oluşması yine ancak sanat eğitimi ile gerçekleşebilmektedir

7. Günümüzde çevreye bakıldığında; şehir planlamasındaki yanlışlar, tarihi dokulara verilen zararlar, kentlerdeki hızla artan betonlaşma, doğayı yok etme, yeşili azaltma süreciyle beraber estetik beğeniden uzaklaşma görülmektedir. Bu sorunların temeli estetik eğitim eksikliğine dayanmaktadır. Sanat eğitimi olan ihtiyaç her zamankinden daha fazladır. Bu sorunu çözebilecek en yetkili kurum sanat eğitimi kurumlarıdır. Müzeyle, kültürle, sanatla, tarihle verilecek bu kombine eğitim ülkemizdeki temel toplumsal sorunların da azalmasını sağlayacaktır.
8. Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin gelecekte entelektüel bireyler olması olasıdır. Fakat öğrenim gördükleri süre zarfı içerisinde sanat ve müze kültürü konusunda gelişimleri yetersiz kalmaktadır. Hızla büyüyen genç, dinamik nüfus genellikle yetersiz bir temel eğitim ve ortaöğretimden sonra, yükseköğretime geçiş sınavına girmektedir. Sınavı kazanmaları durumunda bir yükseköğretim kurumuna kaydolmaktadırlar. Bu süreçte edindikleri eğitim, akademik ağırlıklı olduğu için kültürel

ve sanatsal gelişim tamamlanamamaktadır. Çözüm olarak; yoğun öğretim programlarını bir ölçüde rahatlatıp, öğrencilerin kendi merak ve ilgi alanlarına göre bilim, tarih, sanat ve kültür dünyasını öğrenebilmeleri için zaman tanınmalıdır.

9. Müzeler şehir planlaması yapılırken şehrin uğrak noktaları konumlandırılarak tasarlanmalıdır. Müzenin müzecilik fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için eğitim olanakları, dinlenme ve satış reyonları gibi cazibe alanlarının da yerleşkede planlanması gerekmektedir.
10. Anadolu Medeniyetleri'nin araştırılarak kültürel birikime dönüşmesi ve sanat uygulamalarına yansması söz konusu olacaktır. Böylece özden, yerelden, kültürden evrensele ulaşmak daha kolay olacaktır. Dünyada ses getiren işler daima özgün ve özünden yola çıkan eserler olmuştur. Öğrenciler bu bilinçle yetiştirilmelidir. Bu doğrultuda, bilinçli, donanımlı ve çağdaş koşulları takip eden müze eğitimi yaklaşımları toplumsal kalkınmada başat olabilecektir. Müze eğitiminin ülke genelinde yaygınlaşması ve eğitimin her kademesinde uygulanması daha medeni bir toplum olma yolunda kalkınma sağlayacaktır.
11. Ülkemizde, zengin kültürel mirasımızın aktarımı ve toplumun bu yönde bilinçlendirilmesi için “kültür kurumları” oluşturulması gerekmektedir. Bu kurumlar müzeler ya da benzeri nitelikte kurumlar olarak geliştirilebilir. Bu kurumların; Türkiye tarihinden yola çıkarak Anadolu Uygarlıkları'nı, kültürünü, dillerini, etnoğrafyasını, folkloru, arkeolojisini, sanatla ve pozitif bilimlerle olan ilişkisini inceleyen araştırmacı kurumlar olmasının sağlanması gerekmektedir.
12. Sanat eğitimi veren kurumlarda, uygulamaya yönelik derslerde; öğrencilere Anadolu Medeniyetleri Müzesi ve diğer illerdeki kültürel miras konusunda aydınlanma sağlayabilecek müzelerde gözlem yaparak edindikleri bilgileri ile alanlarında edindikleri günümüz bilgilerini harmanlayarak eklektik bir yaklaşımla projeler geliştirmelerini sağlanabilir. Üniversitelerin gerekli görülen bölümlerine müzecilik, müze eğitimi gibi kültürel mirasın aktarımı bağlamında etkili derslerin bölüm dersi olarak programlara konması sanatsal farkındalığı geliştirecektir. Son yıl bitirme ödevleri verilerek entelektüel birikim sağlanabilir.
13. Müze eğitiminin ve çağdaş müzeciliğin gelişimi teknolojinin sanat ve eğitimle kuracağı ahenkli bir bağla sağlanabilir. Kültürel miras anlatmak için eğitim ve teknolojiye maksimum düzeyde faydalanmak çağdaş müzeciliğin gereğidir ve fayda sağlayacaktır.
14. İş gücü piyasasında meydana gelen sürekli değişiklikler birçok üniversite mezununu başka mesleklere yönelmeye zorlamaktadır. Bu sebeple sanat ve tasarıma yönelik

bölümlerde müze eğitimi ve müzecilik konusunda yan dal eğitimi verilmesi gerekmektedir. Öğretim programlarının hazırlanışı sırasında disiplinlerarası derslere ağırlık verilmesi, seçmeli ders havuzunun yüksek tutulması, yan dal uygulamasının getirilmesi gerekmektedir. Böylece öğrenciler, mezun olduklarında, çağın koşullarına göre alternatifli hareket edebileceklerdir.

15. Ülkemizde üniversitelerin, yurt dışındaki müze eğitimi konusunda gelişim göstermiş üniversiteler ile işbirliği yapması, öğrenci değişim programlarını desteklemesi kültürümüzün ve sanatımızın yaygınlaşmasına neden olacaktır.
16. Ülkemizde pek çok sanatçı Anadolu Uygarlıkları'ndan ilham alıp, sanat nesnesi olarak betimleyip, plastik yapılara dönüştürmüşlerdir. Bu kültürel ve tarihi zenginliğin çağdaş yorumları uygulanabilir ve eğitim süreci ile müze bilinci bu noktada çözüm olabilmektedir. Alanında teorik olarak birikimli olan öğrenciler, uygulamada çok daha başarılı olacaktır.
17. Bu gelişimleri devlet eliyle destekleyecek kuruluşların, özellikle Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sanat ve kültür politikalarını güçlendirmeleri gerekmektedir. Özellikle temel eğitimde ve ortaöğretimde görsel sanatlar ders saatinin en az iki saate çıkarılması gerekmektedir. Entelektüel ve kültürel farkındalık geliştirmek ancak sanat eğitimi ile sağlanabilecektir.
18. Türk müzeciliğinin bugün içinde olduğu durum yeniden yapılandırılmalıdır. Güçlenme sürecinde yeni yaklaşımlara, dünyanın yeni eğilimlerine yoğunlaşması gerekmektedir. Müze koleksiyonunun özelliğine ilişkin yönetim planlaması yapıp bunu eğitsel ve ziyaretçi odaklı yaklaşımlarla desteklemesi gerekmektedir. Böylece, müzeciliğe ilişkin verim artacak ve müze-toplum ilişkisi güçlenerek kültür varlıklarının korunması ve bu sebepten artan duyarlılık ile toplumsal kültürlenme sağlanacaktır.
19. Öğrencinin, çağdaş sanatı, mimariyi, tasarımı takip etmesi için yayın, dergi, kitaplar açısından zengin bir kütüphane sisteminin olması gerekmektedir. Tam mevcutlu kütüphaneler, zengin arşivler, eğitim ve sanat merkezleri olan gelişmiş kurumlar olması önem taşımaktadır.
20. Sonuç olarak, gelecekte, problemleri özünde tanıyan, donanımlı ve değerleri keşfedici sanatçı, mimar, tasarımcı ve sanat eğitimcilerin yetiştirilmesinde çağdaş yaklaşımların benimsenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle ideal öğretim programlarında amaç, sanatı kuram ve uygulama bütünlüğünde ele alarak disiplinlerarası bir anlayış geliştirmek ve uygulamak olmalıdır. Sanatın yaratım süreçlerini tanıyan, yaratma ve yorumlayabilme gücüne sahip, kültürel ve tarihi mirasın

bilincinde olan, öz değerlerine bağlı, sanatı sağlam temellere oturtan, uygarlık tarihi bilen, uygulamalarına yansıtan, uygulama alanlarına ilişkin pratik deney sahibi olan güzel sanatlar alanında mimar, tasarımcı, sanat eğitimcisi ve sanatçı yetiştirmek temel hedef olmaktadır.

Bu süreçte Anadolu'nun zengin mirasını taşıyan Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nden faydalanmak sanat eğitimi ğrencilerinin geleceğini şekillendirecektir. Bu anlayış ile ağdaş sanat eğitimi daha sağlıklı bir biçimde uygulanabilecektir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi eğitim ortamlarında yerini bulduğunda; kültürel, sanatsal ve tarihsel gelişimi sağlayabilecek olan en etkili müze olacaktır. Bu müze; zengin koleksiyonu ile öğrencinin tarih, kültür ve estetik bilincini geliştirecek, dn-buğn ve gelecek algısını güçlendirerek, ülkemizin hem plastik hem de mimari açıdan sanatsal gelişimine ve üretimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H.Ö. (2000). *Müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme. Türkiye ekonomik ve toplumsal tarih vakfı üçüncü uluslararası tarih kongresi'nde sunulan bildiri*, Ankara Üniversitesi, İstanbul: Numune.
- Akalan, G. (2006). *Üç kuşak gazi eğitilmiş sanatçılar*, Ankara: Dumat.
- Aksoy, M. (2014). *Yıldız kız* [Heykel]. Heykelin aksi zaman sergisi. <http://www.lebriz.com/pages/artist.aspx?section=140&lang=TR&artistID=627&periodID=&pageNo=0&exhID=4030> sayfasından erişilmiştir.
- Akurgal, E. (1989). *Anadolu uygarlıkları*. İstanbul: Net
- Akurgal, E. (1998). *Türkiye'nin kültür sorunları ve Anadolu uygarlıklarının dünya tarihindeki önemi*. 1. Baskı. İstanbul: Bilgi.
- Alakuş, A.Ö. & Mercin, L. (2011). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. 2. Baskı. Ankara: Pegem.
- Alp, S. (1990-91). *Müze museum*. Ankara: Ajans-Türk.
- Alp, S. (2002). *Hitit güneşi*. 3. Baskı. Ankara: Tübitak.
- Altinkurt, L. (2005). Türkiye'de sanat eğitiminin gelişimi, *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, <http://sbe.dumlupinar.edu.tr/12/125-136.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Altun, A. (2007). Türkiye'de müzecilik 100 müze 1000 eser, Kültür ve Turizm Bakanlığı kütüphaneler ve yayımlar genel müdürlüğü 3091-1, İstanbul: Güzel Sanatlar, 36.
- Altunbaş, A. & Özdemir, Ç. (2012). Çağdaş müzecilik anlayışı ve ülkemizde müzeler, Ankara. teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf?0 sayfasından erişilmiştir.
- Ambrose, T. & Paine, C. (1993). *Museum basics*, 3. Edition. London: Routledge.
- Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2006 Yıllığı, (2007). Ankara, 39.

- Anadolu Medeniyetleri Müzesi Rehberi, (2004). Ankara: Dönmez.
- Artun, A. & Aliçavuşoğlu, E. (2009). *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı, Türkiye’de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve bauhaus*. 1. Baskı. İstanbul: İletişim
- Artun, A. (2006). *Sanat müzeleri 1 müze ve modernlik*. 1. Baskı. İstanbul: İletişim.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. 1. Baskı. Ankara: Anı.
- Atagök, T. (1999). *Sanat dünyamız, yaşayan müze ve eğitim*, İstanbul:YKY, (7), 226.
- Atagök, T. (ed.) (1999). Yeniden müzeciliği düşünmek. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul: *Kütüphane ve dokümantasyon merkezi*
- Babüroğlu, O.N. (ed.). (2003). *Araştırma ve eğitimde disiplinlerarası eğitimin geleceği üniversitelerin ve eğitimin değişen paradigması*. Sabancı Üniversitesi. İstanbul: BZD.
- Bakla, E. (2006). *Anadolu idolleri* [Heykel]. Hitit rüzgarı sergisi. <http://www.erdincbakla.com/Turkce/biyografi/BiyografiT.html> sayfasından erişilmiştir.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. 4.Baskı. Ankara: Pegem.
- Barzun, J. & Graff. F. H. (2004). *Modern araştırmacı* (F. Dilber, Çev.). 15. Baskı. Ankara: Tübitak.
- Baş, T. (2008). *Anket*. 5. Baskı. Ankara: Seçkin.
- Baş, T. (2010). *Anket*. 6. Baskı. Ankara: Seçkin..
- Bayburtluoğlu, İ. (1990). *Müze-museum dergisi*, Kültür Bakanlığı, Ankara: Dönmez.
- Baykal, E. (2008). *Kutluğ Ataman sen zaten kendini anlat*. 1. Baskı. İstanbul:YKY.
- Burnham, R. & Kai-Kee, E (2015). *Müze dersleri yorum ve deneyim*.(A. Onacak, Çev.) 1. Baskı. İstanbul:Koç Üni.
- Canko, D.M. (2014). *Müzeler, oyunlar, oyuncaklar ve çocuklar*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 155.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. 3. Baskı. Trabzon: Celepler.
- Çetin, Y. (2007) . Mustafa Kemal Atatürk Döneminde (1920-1938) Müze ve Eski Eserler Konusunda Yapılan Çalışmalar. *Sanat Dergisi*, (12), 117-120.

- Çığ, M. İ. (2013). *Hititler ve Hattuşa İştar'ın kaleminden*. 11. baskı. İstanbul: Kaynak.
- Çınar, K.Y. (2009). *Müzecilik eğitiminde yeni eğilimler Türkiye'de müzecilik ve mesleki eğitim*. (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çoker, A. (1994), *Çemberli* [Resim]. Minimaller ve varyasyonlar sergisi. <http://www.adnancoker.com/pPages/pArtist.aspx?paID=483§ion=140&lang=TR&bhcp=1&periodID=&pageNo=0&exhID=1042> sayfasından erişilmiştir.
- Demircioğlu, G. (2014). *Ölçme ve değerlendirme*. E. Karip (Ed.) Geçerlilik ve güvenirlik. 6. Baskı. Ankara: Pegem, 90.
- Dutlu, A. (2011). Panoramio Photo of Anadolu Medeniyetleri Müzesi [Fotoğraf]. <http://www.panoramio.com/photo/58642682> sayfasından erişilmiştir.
- Ebuzziya, A. (2006). İsimsiz [Seramik]. <http://www.galerinev.com/tr/sergiarsivi/detay/9> sayfasından erişilmiştir.
- Ece, Ö. & Akın, F. Z. (2015). Sanat eğitimini neden şimdi gündeme almalıyız? *Sanat Dünyamız Dergisi*, (10), 147.
- Emre, K. (2002). *Kaya Kabartmaları, Steller, Ortostatlar Görsel Sanat: Devletin ve Dinin Anıtsal İfadesi, 1000 Tanrılı Halk*. Bonn: Kunst-und, 491.
- Erdemci, F., Germaner, S. & Koçak, O. (2008). *Modern ve ötesi 1950- 2000*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Erinç, S. (2004). *Sanatın boyutları*. 2. Baskı. Ankara: Ütopya.
- Erinç, S. (2009). *Sanat Sosyolojisine Giriş*. 1. Baskı. Ankara: Ütopya.
- Erman, D. O. (2012). Türk seramik sanatının gelişimi, *Toprağın Ateşle Dansı Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, (1), www.actaturcica.com sayfasından erişilmiştir.
- Etike, S. (1992). *Eğitim ve sanat ilişkileri*, Sanat Çevresi, (160), 52-55.
- Gerçek, F. (1999). *Türk müzeciliği*, 1. Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 366.
- Giray, K. (1997). *Türkiye İş Bankası resim koleksiyonu*. Ankara: Mas.
- Giray, K. (2006). *D Grubu*. Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Banknot.

- Giray, K.(2016). Erol Akyavaş: Aşkın Yolu Üzerinde Bir Eşsiz Sır. Artam Global Art & Design Mart- Nisan (37). İstanbul: Promat.
- Göğebakan, Y. (2014). Kültür Varlığı ve Kültür Mirasının Çağdaş Türk Resim Sanatına Yansımaları. Atatürk Üniversitesi *GSF Sanat Dergisi* (26), 105-106, <http://e-dergi.atauni.edu.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gültekin, G. (1992) *Batı anlayışında Türk resim sanatı*. Ankara: Ajans Türk.
- Güner, K. (2014) *Modern Türk Sanatının Doğuşu*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Hein, G.E. (2006) *Museum Education*.
https://scholar.google.com.tr/scholar?q=Museum+education&btnG=hl=tr&as_sdt=0%2C5 sayfasından erişilmiştir.
- Hooper- Greenhill, E. (1994). *Museum and Gallery Education*. London and New York: Leicester.
- Hooper–Greenhill, E. (2006). *Museum, Media, Message*. New York: Routledge.
- Hours, M. (2001). *Başyapıtların gizemli dünyası*. 2. Baskı. Ankara: İmge.
- İhtiyar, M.N. (2011). *Çağdaş müzecilik ve kent müzeciliği yeni bir program önerisi*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kahraman, H. B. (2013). *Türkiye’de Çağdaş Sanat*. İstanbul: Mas.
- Kandemir, Ö. (2005) *Değişen pedagojik yaklaşımın çağdaş müze tasarım anlayışına etkileri*. (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Karadeniz, C. (2014) Müzenin toplumsal işlevleri bağlamında Türkiye’deki devlet müzeleri ile özel müzelerde çalışan uzmanların kültürel çeşitlilik ve müzenin ulaşılabilirliğine ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35),7 www.sosyalarastirmalar.com sayfasından erişilmiştir.
- Karadeniz, C. (2014). *Çağdaş müzelerde eğitim yaklaşımları: çocuk müzeleri ve bilim, teknoloji ve keşif merkezleri*. D.M. Canko (Der.), Müzeler, Oyunlar, Oyuncaklar ve Çocuklar, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 173-179.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 25. Baskı. Ankara: Nobel.
- Karip, E. (2011). *Eğitim bilimlerine giriş*. 4. Baskı. Ankara: Pegem.

- Kılıç, F. (1998). *İstanbul Belediyesi'nin müze kurma çalışmalarının, Türk müzecilik tarihi içerisinde değerlendirilmesi*. 4. Müzecilik semineri. Bildiriler. Askeri Müze, İstanbul.
- Kıyar, N. (2012). Kybele'nin sanat nesnesi olarak kullanımı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, Inonu University Journal of Art and Design* 2(6), 355-371.
- Klengel, H. (2002). *Hitit Tarihi-1000 Tanrılı Halk*. Bonn: Kunst
- Koç, İ. (Ed.) (2006). *Hititler*. Ankara: ODTÜ
- Koçan, H. (2015). *Figürlü Kompozisyon* [Resim]. Pencere sergisi. <http://www.lebriz.com/pages/artist.aspx?section=140&lang=TR&artistID=586&periodID=&pageNo=0&exhID=0> sayfasından erişilmiştir.
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, (2014). Müze istatistikleri. www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43336/muze-istatistikleri sayfasından erişilmiştir.
- Macqueen, J.G. (2013). *Hititler ve Hitit çağında Anadolu* (E. Davutoğlu, Çev.). 3. Baskı. Ankara: Arkadaş.
- Madra, B. & Dostoğlu, H. (2000). *Erol Akyavaş Yaşamı ve Yapıtları*. İstanbul: Bilgi
- Mercin, L. (2002). *Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat (resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, (1990). *Müzecilik*. (c. 9). İstanbul: Meydan.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2008). *Lise sanat tarihi 1* (Ölmez, E., Uysal, S.& Yılmaz, N.C). 3. Baskı. İstanbul: Aykut.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2009). *Güzel sanatlar ve spor lisesi müze eğitimi dersi öğretim programı*. http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/muze_egitimi.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Muray, R. (2014). *Tez nasıl yazılır?* Ankara: Anı.
- Oğuz O., Oktay, A. & Ayhan, H. (2001). *21. Yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi*. 1. Baskı. İstanbul: Sedar.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. Ankara: İmge.
- Onur, B. (2013). *Müze ve oyun kültürü*. Ankara: İmge.

- Onur, B. (2014). *Yeni müzebilim: demokratik toplum yaratmak*. Ankara: İmge.
- Onur, B. (Ed.) (2014). *İngiltere’de Müze Eğitimi “Londra’dan İzlenimler”*. Ankara: Kalem.
- Oral, E. (2015). Arkeoloji ve Sanat Hitit Çanak ve Çömleğinde Hayvan Betimleri, *Journal of Archaeology*, İstanbul: Birlik, 149.
- Ögel, K. (2011). *Farkındalık Kabullenme Temelli Terapiler*. İstanbul. ogelk.net/makale/167-kişisel-kitaplarım-farkındalık-kabullenme-temelli-terapiler.html sayfasından erişilmiştir.
- Öncü, H. (1994). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Matser.
- Özgüç, T. (2002). *Eski tunç çağı, Hititler ve Hitit İmparatorluğu, 1000 tanrılı halk*, Bonn: Kunst.
- Özgüç, T. (2002). *Hititler’in Türkiye kültür mirası içindeki yeri- Hititler ve Hitit İmparatorluğu. 1000 tanrılı halk*. Bonn: Kunst.
- Özkasım, H. (2004). *İstanbul modern sanat müzesi koleksiyon yönetim politikası için bir model önerisi: Türk resminde 1950-1970 dönemi*. (Doktora tezi). İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özsoy, V. & Alakuş, A.O. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. 1. Baskı. Ankara: Pegem.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi*. 2 Baskı. Ankara: Gündüz
- Özsoy, V. (2015). Sanat Dünyamız. *Görsel sanatlar eğitiminin gerekliliği ve tarihçesi*. (10), 44. Ankara: YKY.
- Özsoy, V. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. Ankara: Varan.
- Paykoç, F. & Baykal, S. (2000). *Müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih.
- Pomian, K. (2000). *Müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme*. (Z.A. Kızılyaprak, Ed.). İstanbul: Numune.
- Pulhan, G. (2009). *Dünya mirasında Türkiye*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- San, İ. & İlhan, A. (Ed.) (2006). *Estetik eğitiminde sanat biliminin rolü semineri, Sanat Bilimi ve Sanatsal Uygulamalar*. Ankara: Natürel.
- San, İ. (2003). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya.

- San, İ. (2008). *Sanat ve eğitim. Yaratıcılık temel sanat kuramları sanat eleştirisi yaklaşımları*. 4. Baskı. Ankara: Ütopya.
- Sargın, H. (2012). *Antik Ankara*. 2. Baskı. Ankara: Arkadaş.
- Süitor, G. (2006). *Temel tasarım eğitimi*. İstanbul: Tıglat.
- Şenyapılı, Ö. (2000). *Halkbank koleksiyonu*, Ankara: TŞOF.
- Tansuğ, S. (1993). *Çağdaş Türk sanatı*. 3. Baskı. İstanbul: Remzi.
- Tansuğ, S. (1997). *Gelenek ışığında çağdaş sanat*. İstanbul: İz.
- Türk Dil Kurumu (1998). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.
- Türk Dil Kurumu (2005). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.
- Tekcan, S.S. (2015). *At'nağme* [Resim]. At'nağme II sergisi. <http://www.imoga.org/pPages/pImoga.aspx?psID=4§ion=1&lang=TR&bhcp=1> sayfasından erişilmiştir.
- Tekin, H. (1977). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Mars.
- Temizsoy, İ. (2000). 5. *Müzecilik Semineri*, Bildiriler. İstanbul.
- Togrol, E. (1992). *Yükseköğretim ile ilgili düşünceler*. Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite Başkanlık, Ankara.
- Torun, V. (2015). *Ana tanrıça figürini, boğa ritonları, kutsal geyik sembolü, güneş kursu* [Fotoğraf]. <http://arkeofili.com/?p=1589> sayfasından erişilmiştir.
- Tunalı, İ. (2013). *Yeni bir aydınlanmaya doğru kültür ve sanat sorunlarına düşünsel bakışlar*. İstanbul: Remzi.
- Turani, A. (2000). *Sanat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- Uludağ, K. (2003). Toprağın erki. *Seramik Türkiye Dergisi*. İstanbul: Türk Seramik Federasyonu, (2), 44–48.
- Uzunoglu, E. (1983). *Anadolu medeniyetleri I tarih öncesi/ Hitit/ ilk demir çağı “başlangıcından Hitit dönemi sonuna kadar Anadolu kültürleri”*. F. Edgü (Ed.), *Güzel Sanatlar*, (1), 35.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. 1. Baskı. Ankara: Nobel.
- Wilhelm, G. (2002). *Batı ve doğu arasında Anadolu, 1000 Tanrılı Halk*. Bonn: Kunst.

- Yaman, Z. Y. (1994). *Anadolu uygarlıklarının görsel tarihi*. Fasikül I. Ankara: İş Bankası Art Galeri.
- Yetkin, S. K. (2007). *Estetik doktrinler*. Ankara: Palme.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 9. Baskı. Ankara: Seçkin.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. 2.Baskı. Ankara: Nobel.
- Zor, N. (2010). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi yıllıklarındaki müze eğitimi konuları üzerine bir değerlendirme*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

Ek-1. Anketi Uygulamaya İlişkin Gazi Üniversitesi Etik Komisyonun ve Üniversitelerin İzin Formları

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/10/2015-126014

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082165-044.0.02-
Konu : Değerlendirme ve Özyaz

ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

İlgi : 29/05/2015 tarihli ve 17311665-044- 65337 sayılı yazı.

İlgili yazı ile göndermiş olduğunuz, Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzal Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-iş Öğretmenliği Bilim Dalı Doçent Öğrencisi Nağihan İ.YSAĞ'ın, Prof.Şeniz AKSOY'un danışmanlığında yürüttüğü "*Anadolu Medeniyetler Müzesi'nin Sanat Eğitimi Veren Kurumlarıdaki Öğrencilerin Farkındalıklarına Etik*" adlı tez çalışması ile ilgili anket uygulanmasına ilişkin verilmesi talebi Komisyon tarafından değerlendirilmiştir.

İlgilinin anket çalışmasını yapacağı merkezlerden onay alınması koşuluyla, Üniversitemizde yapılmasında sıkı açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Aysın DUYAN ÇAMORDAN
Komisyon Başkanı

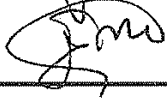
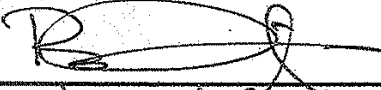
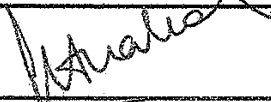
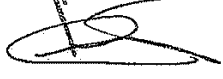
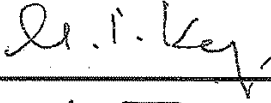
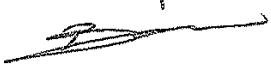
EK :
1 Liste

Ancak
Tarih: 31/10/2015 09:58 Tarih: 31/10/2015 09:58
İmza: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre

İlgi ile: Nurettin Güner
Okul: Etilik Akademi
Tarih: 31/10/2015

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 8. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 18.06.2015		TOPLANTI SAYISI : 06	
ADI-SOYADI		İMZA	
Prof.Dr.Aysu DUYAN ÇAMURDAN (Başkan)			
Doç.Dr.Eda KÖKSAL (Başkan Yrd.)			
Prof.Dr.Hüseyin Güçlü YAVUZCAN		KATILAMADI	
Prof.Dr.Ogün DOĞRU		KATILAMADI	
Prof.Dr.Hülya ÇENGEL KASAPOĞLU			
Prof.Dr.Şenol DURGUN		KATILAMADI	
Prof.Dr.F.Bilge TANRIBİLİR			
Prof.Dr.F. Nur BARAN AKSAKAL			
Doç.Dr.Cumhur TUNCER			
Doç.Dr.Mustafa İsmail KAYA			
Doç.Dr.Müjde AKTÜRK			
Doç.Dr.Ramazan YILDIZ		KATILAMADI	
Yrd.Doç.Dr.Ayşe Bikem HACIÖMEROĞLU			

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 92973236-044-
Konu : Anketler (Nagihan UYSAL)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 05/11/2015 tarihli, 35800 sayılı ve "Anketler (Nagihan UYSAL)" konulu yazı
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora öğrencisi Nagihan UYSAL'ın Prof. Şeniz AKSOY danışmanlığında yürüttüğü "Anadolu Medeniyetleri Müzesinin Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin Farkındalıklarına Etkisi" isimli tezi ile ilgili olarak Fakültemiz öğrencilerine anket uygulanması isteği Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Bekir ESKİCİ
Dekan V.

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/12/2015-53823

ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
REGISTRAR'S OFFICE

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY

DİMLUPINAR BULVARI 06800
ÇANKAYA ANKARA/TÜRKİYE
T: +90 312 210 34 17
F: +90 312 210 79 60
odt@metu.edu.tr
www.odt.metu.edu.tr

Şf

SAYI:54850036-044 -5246

26.11.2015

012151

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi: 05.11.2015 tarih ve 17311665-044-35800 sayılı yazınız

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Doktora Programı öğrencisi Nagihan Uysal'ın Prof.Dr. Şeniz Aksoy tarafından yürüttüğü "Anadolu Medeniyetleri Müzesinin Sanat Eğitimi veren Kurumlardaki Öğrencilerin Farkındalıklarına Etkisi" konulu tezi için Üniversitemizde anket çalışması yapma talebi uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

Prof. Dr. M. Volkan Atalay
Rektör Yardımcısı

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

25 Kasım 2015

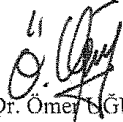
Sayı : 35853172/ 240-3308

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 05.11.2015 tarih ve 17311665-044-35800 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı doktora öğrencisi **Nagihan UYSAL**'ın **Prof. Dr. Şeniz AKSOY** danışmanlığında yürüttüğü “ **Anadolu Medeniyetleri Müzesinin Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin Farkındalıklarına Etkisi**” başlıklı tez çalışmasını Üniversitemiz Güzel Sanatlar Fakültesi bölümlerinde yapması uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Ömer UĞUR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 89377925-044-
Konu : Anketler (Nagihan UYSAL)

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 05/11/2015 tarihli, 35800 sayılı ve "Anketler (Nagihan UYSAL)" konulu yazı
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Öğrencisi Nagihan UYSAL'ın Prof. Dr. Şeniz AKSOY'un danışmanlığında yürüttüğü "Anadolu Medeniyetleri Müzesinin Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin Farkındalıklarına Etkisi" konulu tezi kapsamında anket uygulama isteği Fakültemiz Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığınca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Servet KARABAĞ
Dekan V.

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 17311665-044-
Konu : Anketler (Nagihan UYSAL)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 27/05/2015 tarihli ve 80287700-Bila- 63884 sayılı yazı,

Enstitünüz Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora öğrencisi Nagihan UYSAL'ın Prof. Şeniz AKSOY'un danışmanlığında yürüttüğü "Anadolu Medeniyetleri Müzesinin Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin farkındalıklarına Etkisi" isimli tezi kapsamında anket uygulamasına izin verilmesi konusundaki ilgi yazınız, belirtilen Üniversite Rektörlüklerine ve Üniversitemiz ilgili Fakülte Dekanlıklarına iletilmiş olup, alınan cevabi yazılar ilişikte gönderilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Servet KARABAĞ
Rektör Yardımcısı

EK :
Cevabi yazılar (5 sayfa)

Gazi Üniversitesi Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı Rektörlük Kampüsü 06500 Beşevler
/ ANKARA
Tel:0 (312) 212 68 40 Faks:0 (312) 221 32 02
e-Posta :ogris@gazi.edu.tr İnternet Adresi :www.ogris.gazi.edu.tr

Bilgi için :Semih Uğur İkiz
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:2022821

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Mimarlık Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 94880057-044-
Konu : Anketler (Nagihan UYSAL)

ÖĞRENCİ İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞINA

İlgi : 05/11/2015 tarihli, 35800 sayılı ve "Anketler (Nagihan UYSAL)" konulu yazı
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi yazınız üzere Fakültemiz Bölüm Başkanlıkları görüşleri doğrultusunda Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora öğrencisi Nagihan UYSAL'ın tez çalışması ile ilgili bölüm öğrencilerimize anket uygulaması yapma isteği Dekanlığımızca uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Zeynep ULUDAĞ
Dekan V.

Ek-2. Pilot Uygulamada Kullanılan Anket

Pilot Uygulamada Kullanılan Anket

ANKET

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim –iş Eğitimi Anabilim Dalı “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin Farkındalıklarına Etkisi” konulu doktora tez çalışması için sizin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır.

Anket; maddeler ve karşılarında bulunan beş ayrı düşünce derecelendirmesini içermektedir. Maddeleri okuyarak, düşüncenize göre işaretlemeniz gerekmektedir. Gönüllülüğün esas olduğu ankete ilginiz ve katkınız için teşekkür ederiz. **Araştırmacı: Nagihan Uysal**
e posta: uysalnagihan@ hotmail.com

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Karasızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret ederim.					
2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret etmekten haz alırım.					
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni üniversite öğrenimimin başında ziyaret ettim.					
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni üniversite öğrenimimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum.					
5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki süreli ve sürekli sergileri gezerim.					
6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklere, konferanslara katılırım.					
7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir.					
8. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklerden müzenin broşürleri sayesinde haberdar olurum.					
9. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklerden fakültedeki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum.					
10. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklerden sanal ziyaretlerim sayesinde haberdar olurum.					
11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne kişisel ilgimden dolayı giderim.					
12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklere fakültedeki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim.					
13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker.					
14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuları tarihi dönemlerine göre incelerim.					
15. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım.					
16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım.					
17. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği(taş, toprak, demir...) açısından incelerim.					
18. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim.					
19. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların formlarını (şekil/biçim) incelerim.					
20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim.					

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Karasızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarında kullanırım.					
22. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır.					
23. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir.					
24. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciye akademik birikim sağlar.					
25. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonundan en çok 4. sınıftaki sanatsal çalışmalarında faydalandım.					
26. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun sunumu etkileyicidir.					
27. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar.					
28. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir.					
29. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir.					
30. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar.					
31. Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir.					
32. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır.					

Ek -3. Pilot Uygulama Analizi Sonuçları

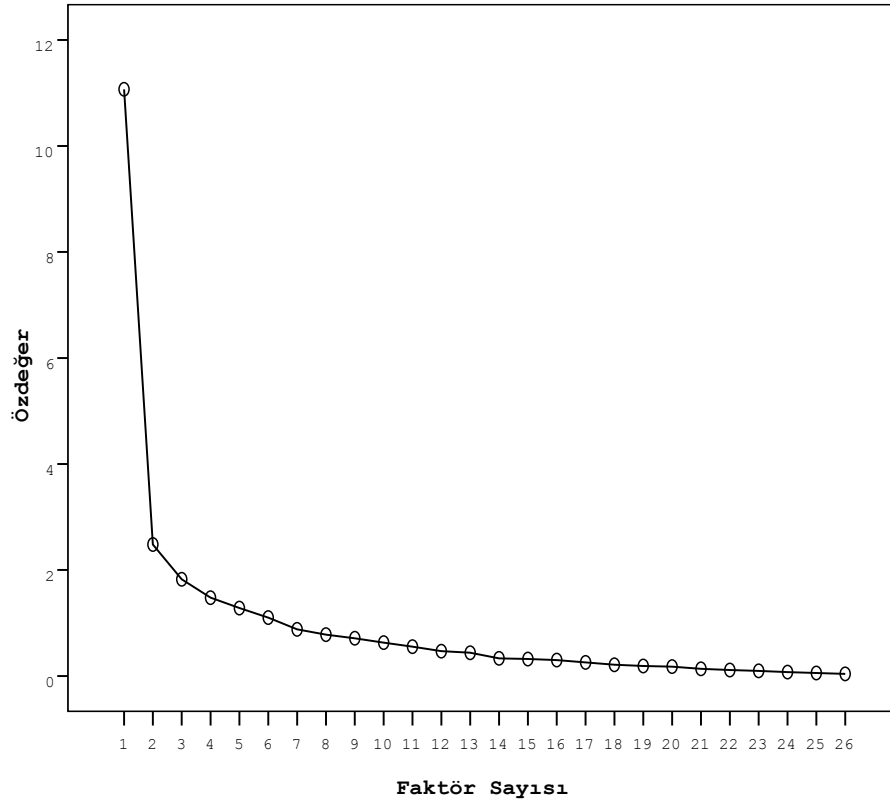
Ölçme Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Analizi

“Anadolu Medeniyetleri Müzesi”nin sanat eğitimi veren kurumlardaki öğrencilerin farkındalıklarına etkilerini” ölçmek amacıyla beşli likert tipi 32 maddelik bir ölçme aracı hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçme aracı 70 öğrenciye uygulanarak bir pilot uygulama yapılmıştır. Ölçeğin faktöriyel yapısını belirlemek ve aynı zamanda geçerlik çalışması için toplanan verilere tek faktörle sınırlandırılmış açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde faktör yükünün en az 0.30 olması gerekmektedir. Yapılan ilk faktör analizinde 8 ve 25. maddelerin faktör yük değerlerinin 0.30 değerinden düşük olması gerekçesiyle iki madde çıkarılarak kalan 30 madde için faktör analizi tekrarlanmıştır. İkinci kez yapılan faktör analizinde 5,6, ve 9.maddelerin faktör yük değerlerinin 0.30’dan düşük olması gerekçesiyle toplam üç madde daha çıkarılarak kalan 27 madde üzerinden üçüncü kez faktör analizi tekrarlanmıştır. Üçüncü kez yapılan faktör analizinde 10. maddenin faktör yükü uygun bulunmadığından bu madde de çıkarılarak kalan 26 madde için faktör analizi dördüncü kez tekrarlanmıştır. Toplam altı madde çıkarılmış olup kalan 26 madde üzerinden yapılan nihai faktör analizine ilişkin açıklanan varyans tablosu Tablo X’de gösterilmiştir.

Faktör	Öz değerler		
	Toplam	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	11,068	42,569	42,569
2	2,481	9,542	52,110
3	1,825	7,018	59,128
4	1,478	5,685	64,814
5	1,282	4,931	69,745
6	1,102	4,238	73,983
7	0,880	3,386	77,369
8	0,781	3,003	80,372
9	0,711	2,736	83,108
10	0,630	2,422	85,530
11	0,554	2,130	87,659
12	0,469	1,803	89,462
13	0,439	1,687	91,149
14	0,333	1,279	92,428
15	0,320	1,232	93,660
16	0,300	1,155	94,815
17	0,256	0,986	95,800
18	0,212	0,814	96,614
19	0,189	0,726	97,340
20	0,176	0,678	98,019
21	0,135	0,521	98,539
22	0,113	0,435	98,974
23	0,096	0,371	99,345
24	0,074	0,284	99,629
25	0,057	0,219	99,848
26	0,040	0,152	100,000
Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği:0.795 Bartlett's Küresellik testinin ki kare değeri= 1195,856 Sd= 325 p=0.000			

Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0,795 olduğu ve bu istatistiğin 0.50 den büyük çıkması ise veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir (Kalaycı, 2005). Oran ne kadar yüksek ise veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir. Bartlett küresellik testi sonuçları da verilerin faktör analizi için uygunluğunu test eder. Dolayısıyla bu veriler için verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir($p<0.05$).

Açıklanan toplam varyans tablosu incelendiğinde 26 maddelik ölçekte bir özdeğerinden büyük altı; iki özdeğerinden büyük iki faktörün bulunduğu söylenebilir. Ancak tek faktörlü olarak tasarlanan ölçme aracının tek faktörle ölçülen özelliğin %43'ünün ölçüldüğü gözlenmiştir. Öz değerlere ilişkin faktör grafiği (scree plot) sonuçları incelendiğinde de belirgin olarak 26 maddenin tek faktör altında toplandığı söylenebilir. Özdeğerlere ilişkin grafik Şekil X'de gösterilmiştir.

Özdeğerlere ilişkin faktör grafiği

Ölçek maddelerinin sıralanmış faktör yükleri Tablo X'de gösterilmiştir.

Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri

	Faktör Yükü
19. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların formlarını (şekil/biçim) incelerim.	0,797
15. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	0,797
14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuları tarihi dönemlerine göre incelerim.	0,769
30. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar.	0,760
2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmekten haz alırım.	0,747
17. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim.	0,739
20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim.	0,738
31. Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir.	0,734
16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	0,714
11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne kişisel ilgimden dolayı giderim.	0,705
29. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir.	0,697
7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir.	0,674
21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarında kullanırım.	0,666
24. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciye akademik birikim sağlar.	0,657
1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederim.	0,644
13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker.	0,610
28. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir.	0,601
18. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim.	0,600
27. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar.	0,575
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimimin başında ziyaret ettim.	0,543
32. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır.	0,542
23. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir.	0,540
22. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır.	0,509
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum.	0,467
12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim.	0,462
26. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun sunumu etkileyicidir.	0,458

Faktör yükleri incelendiğinde tüm maddelerin faktör yüklerinin 0,45 değerinden yüksek faktör yüküne sahip olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine Cronbach Alpha katsayısı ile bakılmıştır. 26 maddelik ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.941 olarak yüksek bir güvenilirlik elde edilmiştir. Güvenirlik katsayısı, 0 ile +1 arasında değişkenlik gösterir. Güvenirlik katsayısının 1'e yakın değerler alması güvenilirliğin yüksek olduğu, maddeler arasında iç tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelir ve istendiktir. Ölçek maddelerinin madde geçerlik katsayısı olarak da bilenen madde-toplam korelasyonları incelendiğinde sonuçları Tablo X'de gösterilmiştir.

Madde Toplam korelasyonları

	Madde Toplam Korelasyonu	Alfa Katsayısı
1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret ederim.	0,611	0,941
2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni ziyaret etmekten haz alırım.	0,712	
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimimin başında ziyaret ettim.	0,513	
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni üniversite öğrenimimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum.	0,411	
7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir.	0,633	
11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne kişisel ilgimden dolayı giderim.	0,658	
12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim.	0,440	
13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker.	0,563	
14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuları tarihi dönemlerine göre incelerim.	0,723	
15. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	0,766	
16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım.	0,675	
17. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim.	0,694	
18. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim.	0,569	
19. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntuların formlarını (şekil/biçim) incelerim.	0,750	
20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim.	0,696	
21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarımda kullanırım.	0,609	
22. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır.	0,461	
23. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir.	0,497	
24. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciye akademik birikim sağlar.	0,618	
26. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunun sunumu etkileyicidir.	0,447	
27. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar.	0,563	
28. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları'nı en iyi anlatan müzedir.	0,582	
29. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir.	0,654	
30. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar.	0,727	
31. Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir.	0,706	
32. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır.	0,516	

Madde toplam korelasyonlarının 0,411 ile 0,766 arasında değiştiği gözlenmiştir. Dolayısıyla madde toplam korelasyonlarının tamamı 0,30 değerinden yüksek olduğundan nihai uygulamaya 26 madde ile devam edilmiştir.

Kaynak: Kalaycı, Şeref. **SPSS Uygulamalı Çok değişkenli İstatistik Teknikleri**, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2005

Ek-4. Araştırmada Kullanılan Anket

ANKET

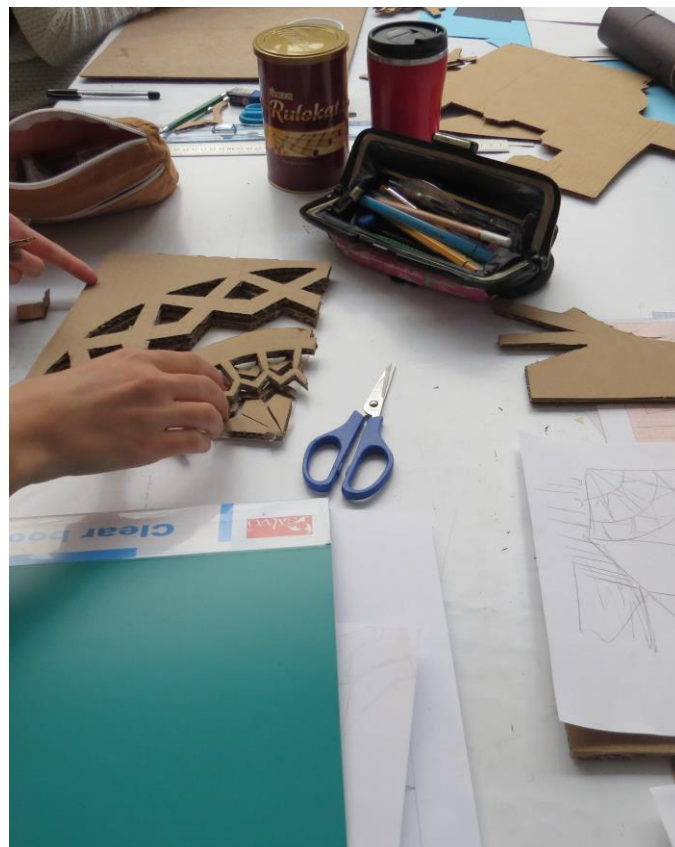
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Bölümü Resim –iş Eğitimi Ana Bilim Dalı “Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin Sanat Eğitimi Veren Kurumlardaki Öğrencilerin Farkındalıklarına Etkisi” konulu doktora tez çalışması için sizin görüşlerinize ihtiyaç duyulmaktadır.

Anket; maddeler ve karşılarında bulunan beş ayrı düşünce derecelendirmesini içermektedir. Maddeleri okuyarak, düşüncenize göre işaretlemeniz gerekmektedir. Gönüllülüğün esas olduğu ankete ilginiz ve katkınız için teşekkür ederiz. Araştırmacı: Nagihan Uysal e posta: uysalnagihan@ hotmail.com

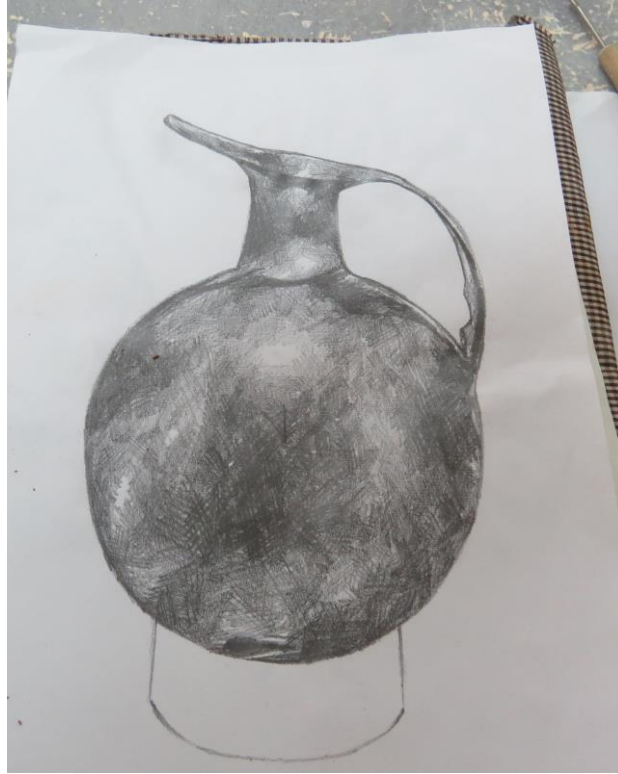
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret ederim.					
2. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni ziyaret etmekten haz alırım.					
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni son bir yıl içinde ziyaret ettim.					
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni üniversite öğrenimimin son yılına kadar ziyaret etmeyi düşünüyorum.					
5. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ni sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında okuyan lisans düzeyindeki öğrencilerin belli aralıklarla ziyaret etmesi gerekir.					
6. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklere, konferanslara katılırım.					
7. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklerden müzenin tanıtım faaliyetleri (broşürler, web sayfası...) sayesinde haberdar olurum.					
8. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklerden fakülte'deki öğretim üyeleri sayesinde haberdar olurum.					
9. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ne kişisel ilgimden dolayı giderim.					
10. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki etkinliklere fakülte'deki öğretim üyelerinin yönlendirmesiyle giderim.					
11. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntular ait oldukları dönemlere göre dikkatimi çeker ve incelerim.					
12. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz yaşantısıyla ilişkisini kurarım.					
13. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların dönemsel özelliklerinin günümüz ve gelecek yaşantısıyla ilişkisini kurarım.					
14. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntularda temel tasarım elemanlarını (kompozisyon, çizgi, renk, ritim, perspektif...) görmekteyim.					
15. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntuların biçimlerini incelerim.					
16. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki buluntularda, biçim ve içerik ilişkisini incelerim.					
17. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonu malzeme çeşitliliği (taş, toprak, demir...) açısından incelerim.					
18. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonun malzeme çeşitliliğini (taş, toprak, demir...) inceleyip, sanatsal çalışmalarında (resim, heykel, seramik...) ve tasarımlarımda kullanırım.					
19. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonun tasarım yapmaya, sanatsal ürün geliştirmeye faydası vardır.					
20. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi sürece dayalı olarak geliştirir.					
21. Anadolu Medeniyetleri Müzesi öğrenciyi akademik birikim sağlar.					
22. Anadolu Medeniyetleri Müzesi binasının tarihi dokusu koleksiyonla bütünlük sağlar.					
23. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Anadolu Uygarlıkları’nı en iyi anlatan müzedir.					
24. Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonu ile pek çok sanatçıya ilham verir.					
25. Anadolu Medeniyetleri Müzesi kültürel mirası koruyup, aktararak uluslararası etkileşime katkı sağlar.					
26. Anadolu Medeniyetleri Müzesi zengin ve eşsiz koleksiyonundan dolayı bir dünya müzesidir.					
27. Anadolu Medeniyetleri Müzesi’ndeki koleksiyonun değer (barış, hoşgörü, sevgi...) kazanmaya faydası vardır.					

**Ek-5. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü'nde
Okuyan Öğrencilerin Anadolu Uygarlıklarını Konu Alan Stüdyo
Çalışmalarının Fotoğrafları**

**Ek-6. Hacettepe Üniversitesi Resim, Heykel, Seramik Bölümü'nde Okuyan
Öğrencilerin Anadolu Uygarlıklarını Konu Alan Atölye Çalışmalarının
Fotoğrafları**

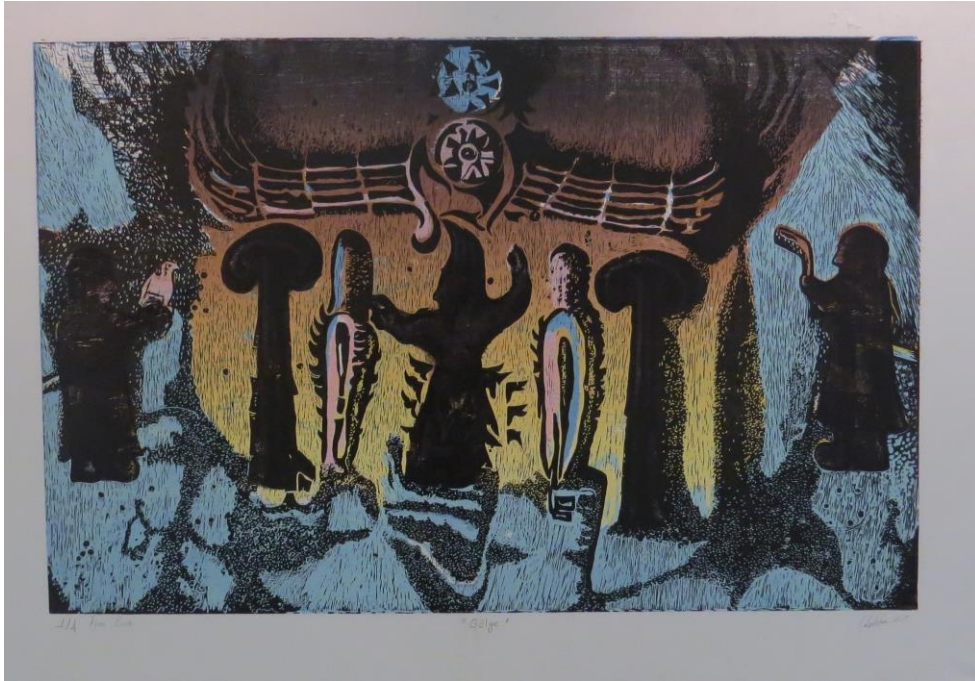

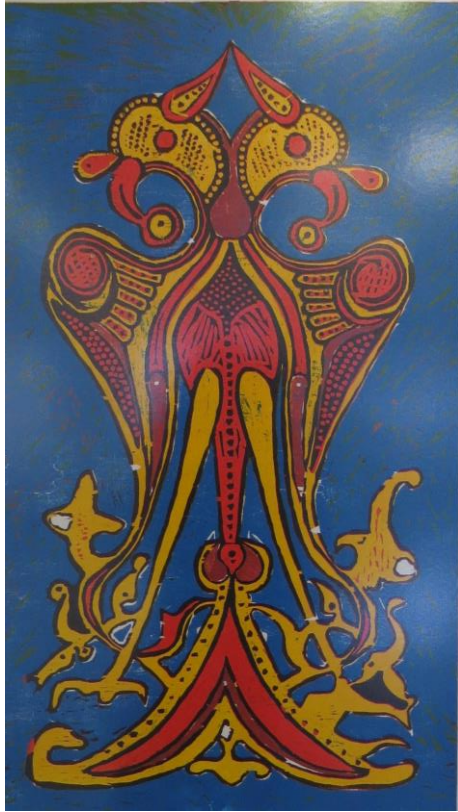
Ek-7. Hacettepe Üniversitesi Resim Bölümünde Açılan Anadolu Uygarlıklarını Konu Alan Baskı Resim Sergisinden Örnekler

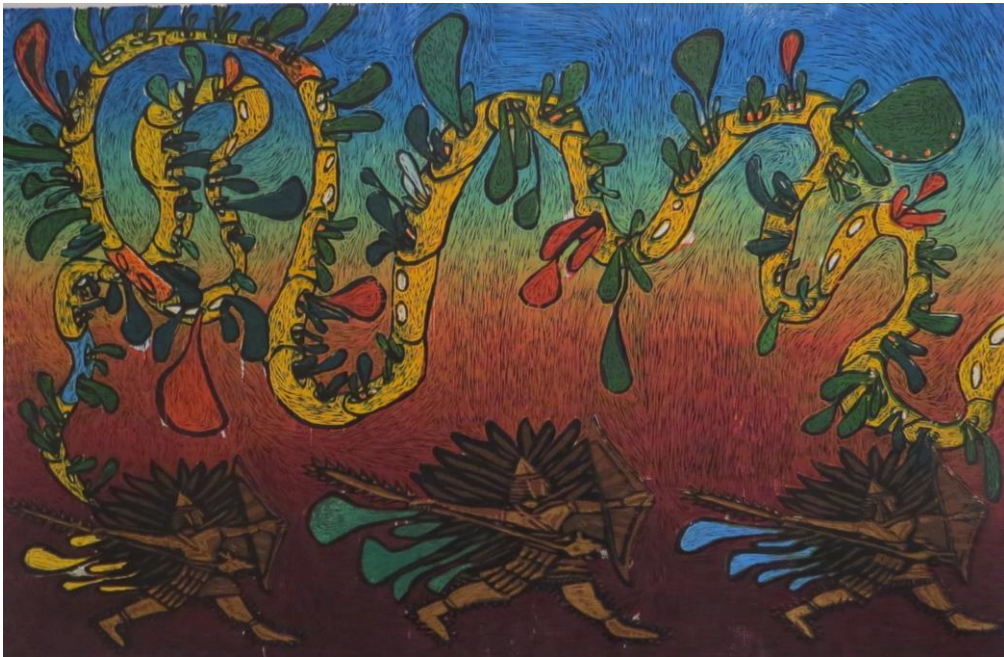
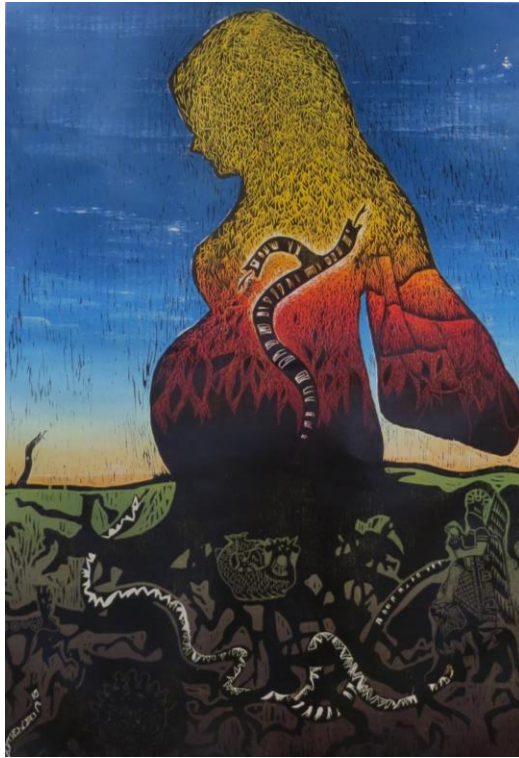

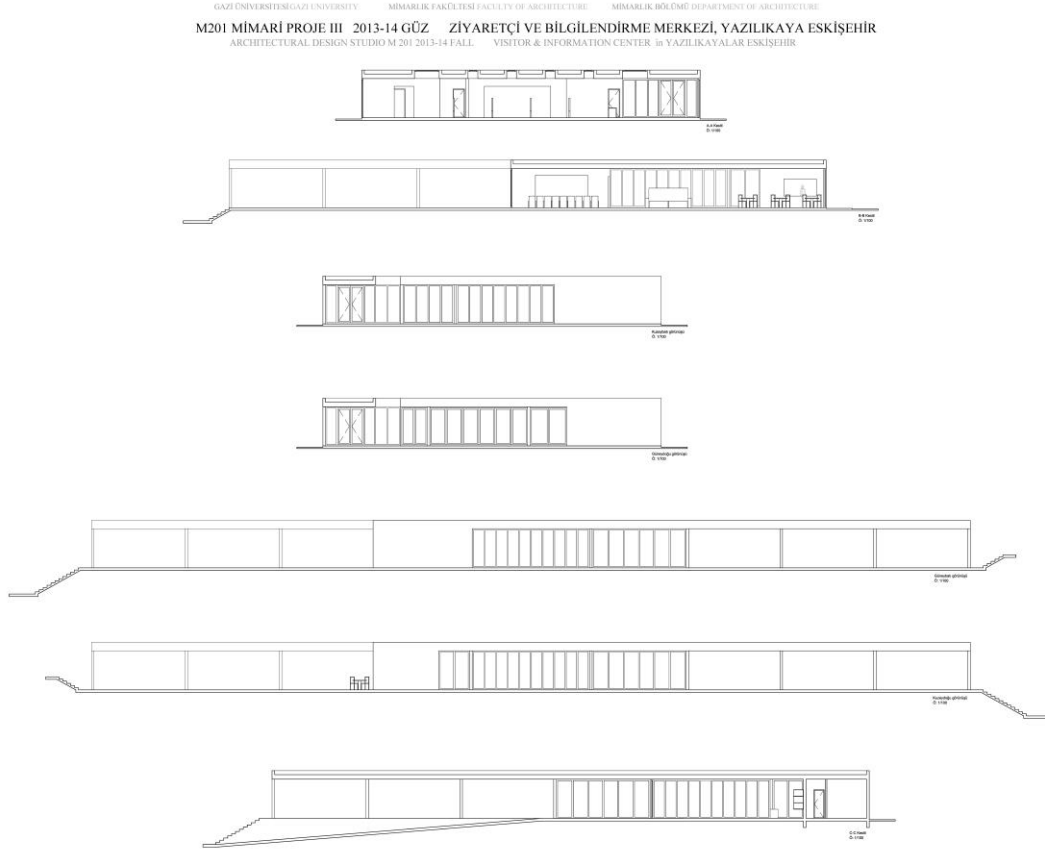

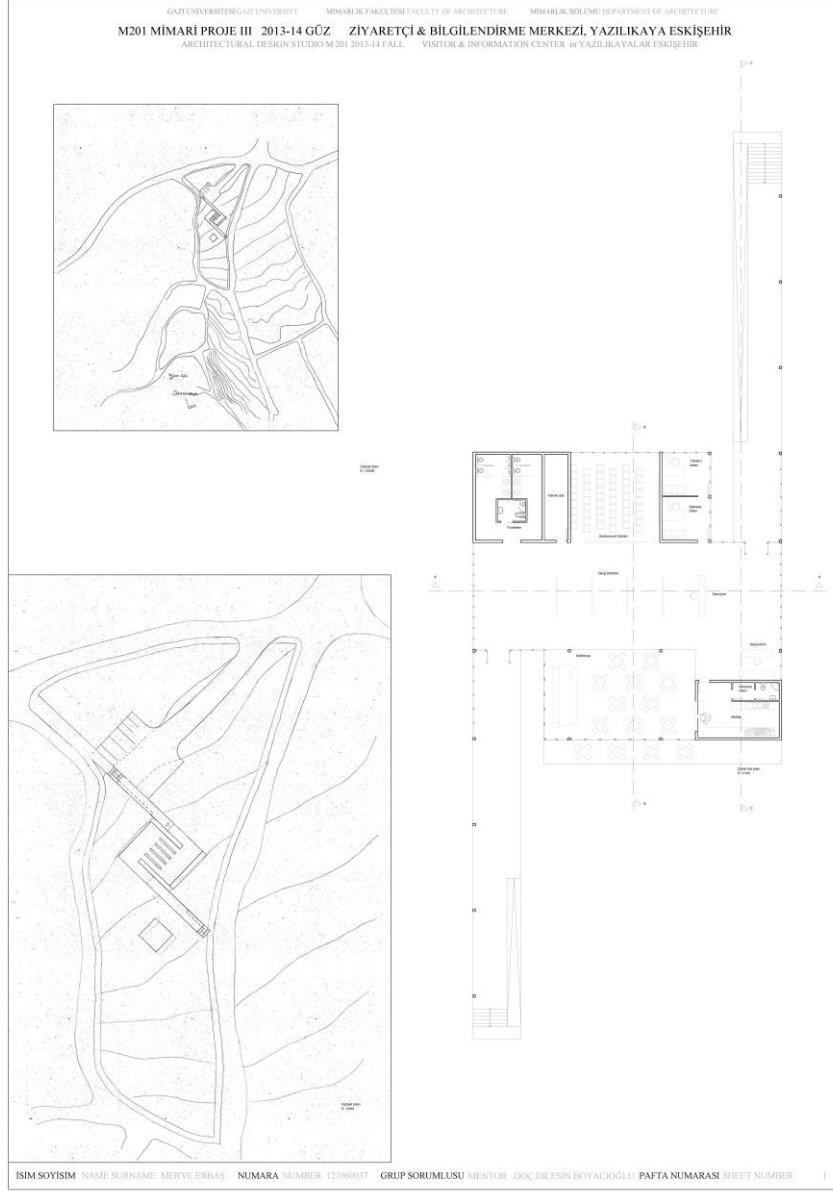

Ek-8. Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Öğrencisinin Frig Uygarlığı'na Öykünerek Çizdiği “Müze Ziyaretçi Bekleme Alanı” Taslağı

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : UYSAL Nagihan
Uyruğu : T.C
Doğum tarihi ve yeri : 18\12\1980
Medeni hali : Evli
Telefon : 505 831 11 41
e-mail : uysalnagihan@hotmail.com

Eğitim Derecesi

Doktora

Okul/Program

Gazi Üniversitesi
Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı

Mezuniyet yılı

Devam Ediyor

İş Deneyimi, Yıl

2003

Çalıştığı Yer

Erdoğan Şahinoğlu Ortaokulu
Çankaya

Görev

Öğretmen

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Kitap okumak, müze, galeri ve tarihi yerleri gezmek, yüzmek

GAZİ GELECEKTİR..